

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN
C1 DÜZEYİ DERS KİTAPLARINDA DİSİPLİNLER ARASILIK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA ÇEVİK

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
MART - 2019**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN C1 DÜZEYİ DERS KİTAPLARINDA
DİSİPLİNLER ARASILIK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA ÇEVİK

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ**

**MERSİN
MART - 2019**

ONAY

Büşra ÇEVİK tarafından Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ danışmanlığında hazırlanan "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan C1 Düzeyi Ders Kitaplarında Disiplinler Arasılık" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği/çokluğu ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Faik KANATLI	
Üye	Prof. Dr. Gıyasettin AYTAŞ	
Üye	Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ (Danışman)	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 07.10.2019 tarih ve 17/17 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen AVCI
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
 - Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
 - Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
 - Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi
- beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

29 Mart 2019/29 March 2019

İmza / Signature

Öğrenci Adı ve Soyadı / Student Name and Surname

Büşra ÇEVİK

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN C1 DÜZEYİ DERS KİTAPLARINDA DİSİPLİNLER ARASILIK

21. yüzyılın karmaşık toplumsal sorunları, tek bir disiplinin bakış açısıyla çözülememektedir. Bu durum, eğitim sistemlerinde gelenekselleşen disiplin temelli anlayıştan disiplinler arası yaklaşıma geçiş zemin hazırlamıştır. Günümüz çağdaş eğitim yaklaşımları, derslerin sadece kendi içinde öğretilmesinin işlevsel olmadığını savunmakta, farklı disiplinlerin bir arada öğretilmesinin hem bilginin transferini kolaylaştıracağı hem de dersleri yaşama yaklaştıracağını ileri sürmektedir. Ayrıca disiplinler arası eğitimin, 21. yüzyıl bireyinin taşıması gereken eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisine de katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, son yirmi yılda önemli bir ivme kazanan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de disiplinler arası yaklaşımın temel alınması, önemli bir gereklilik olarak gündeme gelmektedir. Hem iletişim ve metin odaklı olduğu için hem de kültürlenmeyi içerdiği için aslında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, doğası gereği disiplinler arası bir disiplindir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin akademik dünyaya hazırlanması, özellikle C1 düzeyinde disiplinler arası okuma ve dinleme metinleriyle karşılaşmalarıyla olanaklıdır. Bu bağlamda C1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinlerinin disiplinler arası niteliği, incelemeye değerdir.

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan C1 düzeyindeki *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe*, *Yedi İklim Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti* ve *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe* ders kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinlerindeki disiplinler arası ilişkileri belirlemektir. Söz konusu kitapları disiplinler arası ilişkiler kapsamında karşılaştırmak, çalışmanın bir diğer amacıdır. Nitel modeldeki bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen “Okuma ve Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arası İlişkiler Değerlendirme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Bulgular yüzde ve frekans alınarak tablolar halinde analiz edilmiştir. Ayrıca örnek bölümler de eklenerek okuma ve dinleme metinlerindeki disiplinler arası ilişkiler yorumlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada; *Yedi İklim Türkçe* ders kitabının, okuma metinlerindeki disiplinler arası çeşitlik bakımından diğer iki kitaptan daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ayrıca *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe* ders kitabının, dinleme metinlerindeki disiplinler arası çeşitlilik bakımından diğer iki kitaptan daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu tezde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan ders kitaplarının gözden geçirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Disiplinler Arasılık, Disiplinler Arası Öğretim, Ders Kitabı, Okuma, Dinleme.

Danışman: Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ, Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi/Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

INTERCIPLINES IN C1 LEVEL COURSE BOOKS USED IN TURKISH LANGUAGE TEACHING AS A FOREIGN LANGUAGE

The complex social problems of the 21st century cannot be solved from the perspective of a single discipline. This situation has paved the way for the transition from the discipline-based understanding which is traditional in education systems to the interdisciplinary approach. Today's contemporary education approaches argue that the teaching of the courses in itself is not functional and that teaching the different disciplines together will facilitate the transfer of knowledge and bring the lessons closer to life. In addition, it is thought that interdisciplinary education will contribute to the critical and creative thinking ability of the 21st century. In this context, taking an important momentum in the last two decades and taking the interdisciplinary approach in teaching Turkish as a foreign language is an important necessity. since it is both communication and text oriented and includes culturing, in fact teaching Turkish as a foreign language is inherently interdisciplinary. It is possible for those who learn Turkish as a foreign language to prepare for the academic world, especially when they meet with interdisciplinary reading and listening texts at C1 level. In this context, the interdisciplinary qualification of the reading and listening texts in the C1 level textbooks is worth examining.

The aim of this study is to determine the interdisciplinary relations in the reading and listening texts on *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe*, *Yedi İklim Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti* and *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe* textbooks at C1 level which are used in teaching Turkish as a foreign language. Comparing the books in the context of interdisciplinary relations is another aim of the study. In this study in the qualitative model, document analysis method was used. The data were collected through Interdisciplinary Relations Evaluation Form in Reading and Listening Texts (Okuma ve Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arası İlişkiler Değerlendirme Formu) developed by the researcher. Findings were analyzed by taking percentage and frequency on tables. In addition, interdisciplinary relations in reading and listening texts were tried to be interpreted by adding sample sections. In the study; It has been concluded that the *Yedi İklim Türkçe* textbook are more effective than the other two books in terms of interdisciplinary diversity in reading texts. In addition, it is determined that the *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe* textbook is more effective than the other two books in terms of interdisciplinary diversity in the listening texts. In this thesis, it is suggested to review the textbooks used in the field of teaching Turkish as a foreign language.

Key Words: Teaching Turkish as a Foreign Language, Interdisciplinary, Interdisciplinary Teaching, Textbook, Reading, Listening.

Consultant: Associate Professor Namık Kemal ŞAHBAZ, Mersin University, Faculty of Education / Department of Social Sciences and Turkish Language Education, Mersin.

ÖN SÖZ

İçinde bulunduğumuz yüzyıl, her türlü sınırın ortadan kalktığı ya da kalkmaya başladığı bir zaman aralığıdır. Alanlar, coğrafyalar, insanlar arasındaki bu sınır aşımı, farklı kültürlerle kaynaşmayı da beraberinde getirmektedir. Söz konusu kültürel kaynaşma da doğal olarak dilde gerçekleşmekte ve dil öğretimi, sınırları belirsizleşen dünyanın birleştiricisi olmaktadır. Bu süreçte “Daha verimli bir dil öğretimi nasıl olmalıdır?” sorusu, eğitimcilerin ve araştırmacıların ilgi odağını oluşturmaktadır. Bu araştırma da tam olarak bu noktada iyi bir dil öğretimin yaşama yakınlığı ile mümkün olabileceği varsayımından hareketle ortaya çıkmıştır.

Özellikle son yıllarda ivme kazanan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, öğrencilere Türkçe öğretme hedefi dışında Türk kültürünü tanıtmaya ve onları Türkiye’de yaşamaya hazırlama hedeflerini de taşımaktadır. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin öğrencileri yaşama kültürüne hazırlaması gerektiği düşüncesi, bu çalışmanın öz güdüleyicisi olmuştur. Bu odak noktası ışığında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin disiplinler arası bir nitelik taşıması gerektiği savunulmaktadır. Bu doğrultuda yabancı dil olarak Türkçe öğretimin disiplinler arası bağlantılarının ortaya koyulması, gerekçelendirilmesi ve alandaki ders kitaplarının bu bağlamda incelenmesi, tezin temel hedefini oluşturmaktadır.

Yukarıda çıkış noktasını ifade ettiğim bu tez, özü itibarıyla beni çok yönlü düşünmeye ve araştırmaya sevk etmiş ve böylelikle düşünce dünyamda ve öğretmenliğimde farklı bakış açılarının kapılarını aralamıştır. Bu yolculukta bilgisini, zamanını ve emeğini benden esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ’ a yürekten teşekkür ederim. Ayrıca tez sürecimde bana yardımcı olan Öğr. Gör. Yunus Emre ÇEKİCİ’ye de teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Problem Cümlesi	5
1.5. Alt Problemler	5
1.6. Araştırmanın Sayıtları	6
1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	6
1.8. Tanımlar	6
2. KURAMSAL ARKA ALAN VE İLGİLİ ALAN YAZINI	7
2.1. Disiplin Kavramı ve Disiplin Temelli Eğitim	7
2.1. Disiplin Temelli Anlayıştan Disiplinler Arasıyla Geçişte Önemli Bir Gelişme: Sosyal Bilimleri Açın	8
2.3. Disiplinler Arasılık	9
2.4. Disiplinler Arası Eğitim	11
2.5. Disiplin Temelli Eğitim ve Disiplinler Arası Eğitim İlişkisi	12
2.6. Çoklu Zekâ Kuramı ve Disiplinler Arası Eğitim	13
2.7. Yaratıcı Düşünme ve Disiplinler Arası Eğitim	15
2.8. Eleştirel Düşünme ve Disiplinler Arası Eğitim	16
2.9. Disiplinler Arası Dil Öğretimi	18
2.10. Kültür Aktarımı ve Disiplinler Arası Yabancı Dil Öğretimi	20
2.11. İletişim ve Metin Odaklı Yabancı Dil Öğretimi ve Disiplinler Arasılık	21
2.12. Çerçeve Metin ve Disiplinler Arası Yabancı Dil Öğretimi	23
2.13. Disiplinler Arası Dil Öğretiminin Avantajları ve Dezavantajları	26
2.14. İlgili Araştırmalar	27
3.YÖNTEM	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi	32
3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.4. Verilerin Analizi	33
4. BULGULAR	35
4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	35
4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	38
4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	41
4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	45
4.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	48
4.6. Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	51
4.7. Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	53
4.8. Sekizinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	55
4.9. Dokuzuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	57
4.10. Onuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	58
4.11. On Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	60
4.12. On İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	62

4.13. On Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	64
4.14. On Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	65
4.15. On Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	67
4.16. On Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	69
4.17. On Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	70
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	73
5.1. Sonuç	73
4.2. Tartışma	74
4.3. Öneriler	75
KAYNAKLAR	78

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.2. Araştırmanın Örneklemi	32
Tablo 4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	35
Tablo 4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	38
Tablo 4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	42
Tablo 4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	45
Tablo 4.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	48
Tablo 4.6. Altınca Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	51
Tablo 4.7. Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	54
Tablo 4.8. Sekizinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	55
Tablo 4.9. Dokuzuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	57
Tablo 4.10. Onuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	58
Tablo 4.11. On Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	60
Tablo 4.12. On İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	62
Tablo 4.13. On Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	64
Tablo 4.14. On Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	66
Tablo 4.15. On Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	68
Tablo 4.16. On Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	69
Tablo 4.17. On Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum	71

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İçinde bulunduğumuz yüzyılın belirgin özelliklerinden biri de yenilik ve değişim alanındaki hızdır. Sürekli değişen ve gelişen bu dünyada artık sınırlar ortadan kalkmaya başlamış, bilgi de birçok şey gibi kolay ulaşılabilir bir hâl almıştır. Durum böyle olunca insanların ihtiyaçları ve ilgileri de çeşitlilik kazanmaya başlamıştır. Bu bilgi ihtiyacını karşılamakla görevli alanlardan biri de eğitimidir. Eğitim, değişen dünyaya ayak uydurmalı, imkânlardan faydalanarak ihtiyaçlara cevap verir nitelikte olmalıdır. Tüm bunları başarabilmek için de eğitim sistemi öncelikle, toplumsal gelişmeler karşısında kendi ihtiyaçlarını doğru tespit etmelidir. Bu bağlamda eğitim sistemi hem ihtiyaçlarına uygun yaklaşımlar kullanmalı hem de var olan yaklaşımları günümüz şartlarına uyarlamalıdır. Yeni olmayan fakat bu bağlamda günümüzde değer kazanmaya başlayan yaklaşımlardan biri de disiplinler arasıdır.

Hızlı değişimlerin yaşandığı ve giderek karmaşıklaşan toplumsal yaşamda disiplinler arasıyla duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Bu ihtiyacın sebeplerinden biri insanın doğasında gizlidir. Çünkü insan dünyayı bir bütün olarak algılama eğilimindedir. Özellikle içinde bulunduğumuz yüzyılda bu bütüncül eğilim kendini bir ihtiyaç olarak hissettirmektedir.

19. yüzyılda hâkim olan ve bilgiyi küçük parçalara bölerek anlaşılır hâle getirmeyi amaçlayan analitik yaklaşım, hedefe ulaşmak için 'büyük resim'i görmesi gereken 21. yüzyıl insanına artık yardımcı olamamaktadır. Harflere, ağaca, hücrelere ve ülkelere bakan insan; sırasıyla sözcüğü, ormanı, organları ve dünyayı gözden kaçırmaktadır (Uysal, 2009: 1).

Disiplinler arası, tam bu noktada 21. yüzyıl insanının gereksinim duyduğu söz konusu bütüncül anlayışa zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda geçmişten günümüze gelen ve günümüzde etkili bir yaklaşım olduğu savunulan disiplinler arasıyla ne olduğu sorulabilir. Disiplinler arasıyla ilişkin birçok tanım yapılmıştır. Jacobs'a (1989: 8) göre disiplinler arası öğretim bir temanın, kavramın, problemin incelenmesi için birden fazla disiplinin yöntem ve bilgisinden yararlanan program anlayışıdır (akt. Duman, Aybek 2003: 5). Yıldırım'a (1996: 89) göre ise disiplinler arası öğretimin özünde geleneksel konu alanlarının belirli kavramlar etrafında anlamlı bir biçimde bir araya getirilmesi söz konusudur. Bu iki tanımda da görüldüğü gibi disiplinler arası farklı uzmanlık dallarını buluşturmayı hedeflemektedir. Jacobs (1989) ve Erickson'a (1995) göre de eğitim programlarının esas amacı, çeşitli disiplinlerdeki bilgi parçalarını önlemek olmalıdır (akt. Duman, Aybek 2003: 7).

Yukarıdaki tanımlarda da görüldüğü gibi, disiplinler arasıyla temelinde, disiplinlerin birbirinden bağımsız bir biçimde değil, bütüncül bir biçimde öğretilmesi anlayışı yer almaktadır. Disiplinler arası öğretimde, belirli bir kavramın merkezinde bu kavramı farklı yönleriyle ele almak, hem ilgili disiplinlerin hem de öğretmenlerin iş birliğini ve etkileşimini gerektirir. Bu sayede öğretmenler daha esnek ve işlevsel programlar hazırlayabilecek, öğrenciler de bütüncül

bir üst bakış kazanmış olacaktır. Öğrenciler, bu yaklaşım sayesinde kazandığı ilişkilendirme becerisi ile birlikte günümüzde en çok karşılaştıkları sorunlardan biri olan bilgiyi transfer edememe sorununu da aşmış olacaklardır. Çünkü öğrencilerin bu sorunun temelinde de öğrenme ortamında aktarılan bilginin disiplinlere ayrılarak verilmesi yatmaktadır.

Şu ana kadar vurgulandığı gibi disiplinler arası insanı farklı yönlerden beslediği gibi onun dünyayı bütün hâlinde algılama eğilimiyle de uyumlu bir yaklaşımdır. Bu sayede insan, bilgiyi parçalara bölmeden ilişkili ve bütüncül bir şekilde alacak ve böylelikle de öğrenmelerini anlamlı hâle getirebilecektir.

Dil de insanın parçalara bölerek değil bütün olarak kazandığı bir beceridir. Gerek beceri alanları ile ilişkisi gerek de günlük hayatla bağlantısını sağlayan sözcük ve kavramlar bu durumu gözler önüne sermektedir. Bu nedenle dil öğretimi günlük hayatla bütünleştirmek dolayısıyla farklı disiplinlerle de buluşturmak öğretimi yapaylıktan kurtararak kalıcı öğrenmelere kapı aralayacaktır. Bu sebeple diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi dil öğretiminde de disiplinler arası, amaca hizmet eden, işlevsel bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yukarıda temel nitelikleri özetlenen ve dil öğretimi ile bağlantısı verilen disiplinler arası, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında da ele alınabilecek bir konudur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde, öğrencilere bütüncül bir bakış açısı sağlamak, onları farklı disiplinlerin kavram alanına hazırlamak ve akademik dünyayla tanıştırmak için disiplinler arası öğretim yaklaşımından yararlanılması bir gerekliliktir. Ayrıca dil, zaten diğer disiplinlerden bağımsız bir olgu değildir; tersine dil, diğer disiplinlerin bir toplamıdır. Bu nedenle dil eğitimi doğası gereği disiplinler arası olmak zorundadır. Disiplinler arası ilişkilerin kurulmadığı bir dil eğitimi, salt gramer kurallarının aktarımına dayanma tehlikesi taşımaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için temel başvuru kaynağı olan *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi*'nde (MEB, 2013) dil eğitimi, "özel alan", "kamusal alan", "eğitsel alan" ve "mesleki alan" adı altında dört alanda ele alınmaktadır. Bu alanlar, dil eğitiminin hangi bağlamlarda gerçekleşeceğini dizgeselleştirmektedir. Bu durum, dil eğitimine disiplinler arası bir nitelik katmaktadır. Çünkü dil, metinden ve bağlamdan bağımsız öğretilemez. Dil öğretim bağlamları da farklı disiplinlerin işbirliğini kaçınılmaz kılmaktadır. Bunun yanı sıra, çerçeve metinde sunulan C1 düzeyindeki strateji ve yeterlikler de disiplinler arası eğitimi zorunlu kılmaktadır. Bu noktada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en fazla kullanılan materyallerden biri ders kitapları olduğu için, kitapların disiplinler arası niteliği incelemeye değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, çağdaş yaklaşımlara uygun olarak dil öğretiminin iletişimsel yaklaşımla gerçekleşmesi gerektiği ön görüşünde bulunmuştur. İletişim

ise başlı başına alanlar arasılığı hizmet etmektedir. Gerçek bir iletişimsel durum, birden çok disiplini gerektirdiği için, iletişim odaklı yabancı dil öğretiminin disiplinler arası olması kaçınılmazdır. Bu bağlamda disiplinler arasılığın metin ve iletişim odaklı yaklaşım çerçevesinde ele alınması da alana katkı sunacaktır.

Disiplinler arası yabancı dil öğretimi, üst düzey düşünme becerileriyle de yakından ilişkilidir. Bu üst düzey düşünme becerilerinden biri de eleştirel düşünme becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Var olanın üzerine gitme, iyi yanlarından beslenerek eksiklikleri tamamlama, yeniden inşa etme gibi özellikleri de içinde barındıran eleştiri kavramı yaratıcılıkla yakından ilişkili bir kavramdır. Bahsedilen tüm bu nitelikler de eleştiri kavramını ve beraberinde de yaratıcılık kavramını disiplinler arasılıkla ilişkili kılmaktadır. Bu bağlamda disiplinler arası yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, öğrencileri akademik yaşama hazırlama, gerçek iletişimsel durumlarla başa çıkmalarını sağlama gibi faydalarının yanı sıra eleştirel ve yaratıcı düşüncelerine de zemin hazırlayacaktır. Ayrıca disiplinler arası Türkçe eğitiminin kültürler arası etkileşime de olanak tanıyacağı öngörülmektedir. Bu noktada, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan ders kitaplarının disiplinler arası bir nitelik taşıması, hem bir gereksinim hem de zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son yıllarda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki akademik çalışmaların sayısı artmaktadır. Bir eğitim sürecinin temel materyali olduğu için, söz konusu çalışmaların büyük bir bölümü ders kitaplarını konu edinmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki ders kitaplarını kültür aktarımı (Barcın, 2018; Bayraktar, 2015; Çetinoğlu ve Güllüoğlu, 2018; Erdil, 2018; İşcan ve Yassıtaş, 2018; Kalenderoğlu, 2015; Kutlu, 2014; Okur ve Keskin, 2013; Özkan, 2017; Yılmaz, 2015; 2016; Yılmaz ve Çetinkaya, 2018), kültürel miras (Üçler, 2018, Güven, 2018), yapılandırmacılık (Başar, 2016), ölçme ve değerlendirme (Göçer, 2007), izlençe (Akbulut ve Yaylı, 2015), yöntem (Deregözü, 2015; Tüm, 2017), metinsellik ölçütleri (Biçer ve Çoban, 2015; Çekici, 2018a; Kara ve Çekici, 2017), kelime öğretimi (Kalenderoğlu, 2016; Uğur ve Azizoğlu, 2015;), söz varlığı (Arslan ve Durukan, 2014, Şimşek, 2015), dinleme eğitimi (Şahbaz, Polat, 2017; Tiryaki ve Kayatürk, 2017; Tüm, 2016), yazma eğitimi (Çekici, 2018b, Tanrıverdi ve Tüm, 2016; Yaylı ve Yaylı, 2018; Yılmaz, 2014;), dil bilgisi (Ünlü, 2015), edimsel yeti (Çubukçu ve Atay, 2017) açısından ele alan çalışmalar mevcuttur. Bununla beraber ders kitaplarını disiplinler arasılık bağlamında inceleyen ve karşılaştıran bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Özetle disiplinler arasılığın yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından önemi ve bu alandaki ders kitaplarının disiplinler arasılık bağlamında ele alınmamış olması, bu tezin problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde disiplinler arası ilişkileri tartışmaktır. Bunun için disiplinler arası ilişkilerin yeri, avantajları ve dezavantajları incelenmiştir. Ayrıca disiplinler arası ilişki ve disiplinler yaklaşımının karşılaştırılması ışığında disiplinler arası ilişkileri kurmak bu araştırmanın bir diğer amacıdır. Bu amaç doğrultusunda örneklemeler yapmak adına eğitim öğretim ortamlarında kullanılan C1 düzeyindeki Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yedi İklim Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe* ders kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinlerindeki disiplinler arası ilişkiler belirlenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Disiplinler arası ilişki, gerek bilim dünyasında gerek eğitim öğretim ortamlarında önemi günden güne artan bir kavramdır. Disiplinler arası ilişkilerin çağın gereklerine ayak uyduran bir eğitim anlayışına hizmet etmesi, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de düşünülmesini sağlamıştır. Tüm bunlardan hareketle disiplinler arası ilişkilerin genelde eğitim öğretim ortamlarında özelde ise yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ele alındığı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Diyaletik olarak kendi karşıtından disiplinler arası ilişkileri doğuran disiplinler eğitimden disiplinler arası ilişkiye geçişin bilinmesi bu kavramın tanımlanabilmesi ve anlaşılır kılınması için oldukça önemlidir. Ayrıca farklı alanların bir aradalığından beslenen disiplinler arası ilişkisel ilişkilerinin irdelenmesi de özünü kavramak için oldukça önemlidir. Bunların ışığında yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde disiplinler arası ilişkilerin farklı yönleriyle ele alınması gerekliliği ortadadır. Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde disiplinler arası ilişkiye dikkat çekmesi ve ders kitapları hazırlanırken disiplinler arası ilişkiye yer verilmesi gerektiğini vurgulaması bakımından önem taşımaktadır. C1 düzeyindeki ders kitaplarının disiplinler arası ilişkisini betimlemek, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem ders kitabı hazırlama hem program geliştirme hem de ölçme ve değerlendirme açısından da ufuk açıcı olabilir. Bunun yanı sıra disiplinler arası yaklaşımın çoklu zekâ kuramı, kültür aktarımı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, iletişim ve metin odaklı yaklaşım, *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi* ile ilişkisinin ortaya koyulması bu çalışmanın özgün yanlarından biridir.

* Araştırmanın örneklemi oluşturulan kaynaklar çalışmada bu başlıktan sonra Gazi, Yedi İklim ve İstanbul olarak anılacaktır.

1. 4. Problem Cümlesi

“Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan C1 düzeyindeki Gazi, Yedi İklim ve İstanbul ders kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metnlerinin disiplinler arasılık bağlamında çözümlenmesi” bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.5. Alt Problemler

Araştırmada oluşturulan problem cümlesi üzerinden incelenen alt problemler şu şekildedir:

1. Yedi İklim ders kitabındaki okuma metnlerinde disiplinler arasılığın incelenmesi
2. İstanbul ders kitabındaki okuma metnlerinde disiplinler arasılığın incelenmesi
3. Gazi ders kitabındaki okuma metnlerinde disiplinler arasılığın incelenmesi
4. Yedi İklim ders kitabındaki dinleme metnlerinde disiplinler arasılığın incelenmesi
5. İstanbul ders kitabındaki dinleme metnlerinde disiplinler arasılığın incelenmesi
6. Gazi ders kitabındaki dinleme metnlerinde disiplinler arasılığın incelenmesi
7. Yedi İklim ders kitabındaki dinleme ve okuma metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
8. İstanbul ders kitabındaki dinleme ve okuma metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
9. Gazi ders kitabındaki dinleme ve okuma metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
10. Yedi İklim ve İstanbul ders kitabındaki okuma metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
11. Yedi İklim ve Gazi ders kitaplarındaki okuma metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
12. İstanbul ve Gazi ders kitaplarındaki okuma metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
13. Yedi İklim, İstanbul ve Gazi ders kitaplarındaki okuma metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
14. Yedi İklim ve İstanbul ders kitabındaki dinleme metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
15. Yedi İklim ve Gazi ders kitaplarındaki dinleme metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması
16. İstanbul ve Gazi ders kitaplarındaki dinleme metnlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılması

17. Yedi İklim, İstanbul ve Gazi ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin disiplinler arasılik açısından karşılaştırılması

1.6. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırma, aşağıdaki sayıtlar üzerine temellendirilmiştir:

- İncelemek için seçilen ders kitaplarının alanda yer alan diğer kitaplara genellenebilir özellikler taşıdığı varsayılmıştır.
- Kitap incelemek için oluşturulan değerlendirme formunun yeterli düzeyde olduğu varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu çalışma C1 seviyesi ile sınırlıdır. Çünkü C1, öğrencilerin farklı akademik metinlerle başa çıkabilmelerini ve böyle metinleri hem yazılı hem de sözlü olarak üretebilmelerini gerektiren bir seviyedir. Bu bağlamda C1 düzeyindeki ders kitapları da disiplinler arası bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle sadece C1 düzeyindeki ders kitapları araştırmaya dâhil edilmiştir. Aynı zamanda ders kitabı olarak kullanılan yayınlar arasından sadece Gazi, Yedi İklim ve İstanbul seçilmiştir. Söz konusu üç kitap alanda yoğun olarak kullanıldığı için tercih edilmiştir. Araştırma sadece ders kitapları ve bu kitaplarda yer alan okuma ve dinleme metinleri ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar

Bu çalışmanın temelinde yer alan kavramlar, aşağıda tanımlanmıştır. Söz konusu kavramlar, çalışma boyunca aşağıdaki tanımlar çerçevesinde ele alınmıştır.

Disiplin: Öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı (TDK, 2011). Uzmanlaştığı alan, kullandığı teknik, araç yöntem ve terminoloji bakımından diğerlerinden ayrılan alt bilim (Demir ve Acar, 1993: 96).

Disiplin Temelli Eğitim: Eğitim programını tasarılamada geleneksel yöntem olan parçalı (disipliner) model, ayrı ve bağımsız disiplinleri kabul ettirmeye çalışan bir modeldir (Gürkan ve Gökçe, 1999: 29).

Disiplinler Arasılik: Bir bilim dalının, başka bir bilim dalının duruşunu, düşüncelerini ve bilimsel yöntemlerini alıp kendi amaçları doğrultusunda değerlendirmesidir (Seyyar, 2007: 470).

Disiplinler Arası Eğitim: Disiplinler arası program tasarımı, okullarda okutulan disiplinlerdeki periyodik ünite veya derslerin (dil bilgisi, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, güzel sanatlar, müzik ve beden eğitimi gibi) birlikte düşünülerek düzenlenmesi söz konusudur (Duman ve Aybek, 2003: 6).

2. KURAMSAL ARKA ALAN VE İLGİLİ ALAN YAZINI

Bu bölümde, çalışmanın kuramsal arka alanını oluşturan disiplin temelli eğitim ve disiplinler arası eğitim kavramları ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Özellikle disiplinler arası eğitimin çok boyutluluğu betimlenerek çalışmanın kuramsal zemini güçlendirilmeye çalışılmıştır. Ardından Türkçe eğitimi ile disiplinler arası ilişkileri araştırmalar özetlenmiştir. Böylece bu çalışmanın, alan yazınındaki yeri belirginleştirilmeye çalışılmıştır.

2.1. Disiplin Kavramı ve Disiplin Temelli Eğitim

Bu çalışmanın zemininde disiplinler arası eğitim yaklaşımı yer almaktadır. Disiplinler arası eğitim, disiplin temelli eğitimin köktenci bir eleştirisi olarak gündeme gelmiştir. Bu nedenle öncelikle disiplin ve disiplin temelli eğitim kavramlarını açıklamak gerekmektedir. Aşağıda bu kavramlara yönelik belli başlı tanımlara yer verilmektedir.

Kelimenin etimolojik kökenine baktığımızda disiplin, Latince “disiplina”dan gelmektedir. “Disiplina” bir doktrin içinde terbiye edilmek, eğitilmek anlamına gelmektedir (Hepkon, 2006: 20). Değirmenci’nin (2011) yaklaşımına göre de disiplin kavramı, hiyerarşi, iktidar, katılık kavramlarıyla yakından ilişkilidir. Terbiye, düzen gibi anlamlarının yanı sıra disiplinin bilim dalı anlamı da mevcuttur. TDK’nin (2011: 678) *Güncel Türkçe Sözlüğü*’nde disiplin “Öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı” şeklinde tanımlanmaktadır. Demir ve Acar (1993: 96) *Sosyal Bilimler Sözlüğü*’nde disiplini, “Uzmanlaştığı alan, kullandığı teknik, araç, yöntem ve terminoloji bakımından diğerlerinden ayrılan altbilim” şeklinde tanımlamaktadır. Görüldüğü gibi disiplin, bir yanı sıra otoriteyi, düzeni ve terbiye edilmeyi içerirken diğer yandan da uzmanlaşmayı, bilimsel sınırları ifade etmektedir.

Disiplin temelli eğitimi, yukarıda tanımları verilen disiplin kavramıyla ilişkilendirmek güç değildir. Çünkü disiplin temelli eğitim, disipline edilmiş uzmanlık alanlarıyla yakından ilişkilidir. Bu anlayışa göre eğitim, belli başlı standart derslerden yani disiplinlerden oluşmalıdır. Söz konusu disiplinler arasında ise herhangi bir bağ yoktur. Öğrenci birbirinden kopuk olan bu disiplinlerin her birinde ayrı ayrı uzmanlaşmak zorundadır. Gürkan ve Gökçe’nin (1999: 29) disiplin temelli eğitimin temel özelliklerine yönelik açıklamaları, bu görüşleri destekler niteliktedir:

Eğitim programını tasarımılamada geleneksel yöntem olan parçalı (disipliner) model, ayrı ve bağımsız disiplinleri kabul ettirmeye çalışan bir modeldir. Bu model eğitim programını bir periskoptan gözlemler ve bir seferde tek bir görüntü sunar: Tek bir disiplin üzerine odaklanma söz konusudur. Esasen burada temel akademik alanlar matematik, fen, sosyal bilimler ve edebiyattır. Bunların her biri kendi içinde ya da dışında tam bir bütün olarak görülür. Konu alanları arasındaki ilişkiler, örneğin fizik ve kimya arasındaki ilişki, sadece dolaylı olarak gösterilir (Gürkan ve Gökçe, 1999: 29).

Yukarıda belli başlı özellikleri verilen disiplin temelli eğitim, uzun yıllar boyunca eğitim programlarının temelinde yer almasına rağmen, özellikle 20. yüzyılın sonlarından itibaren yoğun bir biçimde eleştirilmeye başlanmıştır. Öyle ki bugünkü eğitim programlarının çoğu, disiplin temelli eğitimden çok disiplinler arası eğitim yaklaşımından beslenmektedir. Disiplin temelli eğitime yönelik eleştirilerin temelinde, mevcut sosyal gelişmelerin karmaşıklığı ve bu eğitim yaklaşımının söz konusu karmaşa içinde geleceğin bireyini yetiştirmekte yetersiz kalışı yatmaktadır. Bu eleştiriler, disiplinler arası eğitimin doğmasına kaynaklık etmiştir. Bu noktada disiplinler arası kavramına geçmeden önce, bu kavramı sosyal bilimlerde gündeme taşıyan önemli bir kaynağı, Gulbenkian Komisyonu tarafından kaleme alınan *Sosyal Bilimleri Açın* adlı kitabı değerlendirmek faydalı olacaktır.

2.2. Disiplin Temelli Anlayıştan Disiplinler Arasılığa Geçişte Önemli Bir Gelişme: *Sosyal Bilimleri Açın*

Bir kavram olarak disiplinler arası, eğitim dünyasındaki popülerliğini kazanmadan önce, bilim dünyasında uzun süre tartışılmıştır. Özellikle sosyal bilimler alanında disiplinler arasılığın hem gereksinim hem de zorunluluk olduğu dile getirilmiştir. Bu öneriyi kapsamlı biçimde ele alan kaynakların başında da *Sosyal Bilimleri Açın* adlı kitap yer almaktadır.

Özellikle sosyal bilimlerde disiplin temelli araştırmaların etkisini yitirip disiplinler arası anlayışın popülerleşmesi uzun bir sürecin sonunda gerçekleşmiştir. Gulbenkian Komisyonu (2014) tarafından oluşturulan *Sosyal Bilimleri Açın* adlı kitap, bu tarihsel serüvende önemli bir yer tutmaktadır. Bu kitap, sosyal bilimler alanında disiplinler arası yaklaşımın ciddi bir biçimde ele alınmasına zemin hazırlamıştır.

Disiplin temelli bilim yaklaşımına yönelik eleştiriler, öncelikle sosyal bilimler alanında ortaya çıkmıştır. Sosyal bilimlerde tek tek disiplinlerin kendi dar alanlarındaki çalışmalarına ve farklı disiplinler arasındaki iş birliğinin zayıflığına yönelik en şiddetli eleştiriler, Gulbenkian Komisyonu tarafından dile getirilmiştir. Değirmenci (2011: 73), bu komisyonun amacını şöyle açıklamaktadır:

Gulbenkian Komisyonu'nun Sosyal Bilimler'in yeniden yapılandırılması gibi iddialı bir misyonu yüklenen 1996 tarihli raporu aslında sosyal bilimlerde bir süredir somutlaştırılmış disiplinler arası eğilimin geç kalmış bir manifestosu niteliğindedir. Disipliner ayrımları, Avrupa evrenselciliğini ve yöntemsel pozitivizmi topyekün reddeden bu manifesto, bilimsel bilginin çoğulcu bir temelde birleştirilebileceği yönünde bir inancı güçlendirmeye çalışmaktadır. Rapor temelde doğa bilimleri ile sosyal bilimler arasındaki ayrımı tarihsel olarak takip ederek sosyal bilimlerin bugüne değin yaşadığı disiplinler bunalımının da izlerini sürmemize yardımcı olmaktadır (Değirmenci, 2011: 73).

Bu bilgiler ışığında fen bilimlerinin başarısı ve giderek popülerleşen pozitivist yaklaşım karşısında varlığını sürdürmeye çalışan sosyal bilimler için, disiplinler arasılığın bir çözüm ve

çıkış noktası olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu açıdan sosyal bilimlerin önünün açılması, içine düştüğü açmazdan kurtulması disiplinler arasılıktan geçmektedir, denebilir.

“Sosyal Bilimleri Açın” adlı kitap, disiplinler arasılığa neden gereksinim duyulduğunu ve disiplinler arasılığın nasıl gerçekleşeceğini şöyle açıklamaktadır.

Asıl yapılması gereken, örgütsel sınırları değiştirme girişiminden çok, entelektüel faaliyeti mevcut disiplin sınırlarına bakmaksızın sürdürmeye izin veren örgütlenmeyi güçlendirmek gibi görünüyor. Gerçekten de, tarihle ilgilenmek, sadece tarihçi denilen kişilerin tekelinde değildir. Bu, bütün sosyal bilimciler için bir görevdir. Sosyoloji yapmak sadece sosyolog denilen kişilerin tekelinde değildir. Bu, bütün sosyal bilimciler için bir görevdir. Ekonomik sorunlar iktisatçıların tekelinde değildir. Ekonomik sorunlar sosyal bilimsel bütün analizlerde merkezi bir yer tutar. Kaldı ki, meslekten tarihçilerin tarihi, sosyologların sosyal sorunları, iktisatçıların ekonomik dalgalanmaları bu alanlarda çalışan diğer sosyal bilimcilerden daha iyi açıklayabildikleri de kesin değildir. Kısacası, biz bilgelik tekelleri kurmanın ya da belirli üniversite diplomaları almış kişilere bilgi bölgeleri tahsis etmenin pek akıl kârı olmadığını düşünüyoruz (Gulbenkian Komisyonu, 2014: 65).

Tüm bu bilgilerden hareketle, Gulbenkian Komisyonu’na göre sosyal bilimlerin içine düştüğü açmazdan kurtulması, disiplinler arasılıktan geçmektedir. Komisyonda sözü edilen “bilgi bölgeleri” ve bunun belirli disiplinlere tahsis edilmesi, aslında disiplinler uzmanlaşmaya işaret etmektedir. Buna karşılık komisyonun bunu bir eksiklik olarak tespit ettiğini ve gerçek yaşamda bu tarz disiplinler ayrımlarının var olmadığını anlattığı görülmektedir. Başka bir deyişle gerçek yaşam, disiplinler sınırlarla birbirinden ayrılmamaktadır; bu ayrım, bilim dünyasının buluşudur. Tüm bu örnekler, gelişen ve değişen uygulamalar, bilim dünyasının odak noktasını disiplinler merkezietçilikten disiplinler arasılığa çevirmiştir denebilir.

2.3. Disiplinler Arasılık

Küreselleşen dünya, artan nüfus, sosyal medya vb. kavramlar farklı sorunları da beraberinde getirmektedir. Değişimin hızlı ve kaçınılmaz olduğu bu dünyada sorunlar ve bu sorunlarla baş etme yöntemleri de farklılaşmaktadır. Bu çok boyutlu karmaşıklık içinde ortaya çıkan sorunların tek bir disiplinin bakış açısıyla çözüme kavuşmasını beklemek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Bu noktada modern çağın söz konusu sorunlarına çözüm olma iddiası taşıyan disiplinler arasılık, hem bilim hem de eğitim dünyasında ön plana çıkmaktadır. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu yüzyıl, çok boyutluluktan ve hızlı değişimden kaynaklanan sorunlarla karşı karşıyadır. Söz konusu sorunların çözümü olarak da bilginin bütüncüllüğü gündeme gelmektedir. Bilgiye çok açılı bakışı benimseyen disiplinler arası yaklaşım, eğitim ortamlarına da ufuk çeşitliliği sunmaktadır.

Disiplinler arasılık, en genel hatlarıyla şöyle tanımlanmaktadır: “Değişik bilim dallarına ait yöntem ve bilgilerin birlikte değerlendirilerek ele alınmasıdır. Bir bilim dalının, başka bir

bilim dalının duruşunu, düşüncelerini ve bilimsel yöntemlerini alıp kendi amaçları doğrultusunda değerlendirmesidir” (Seyyar, 2007: 470). Bu tanımdan yola çıkarak özgün bir tanım denemesi yapılabilir: Disiplinler arasılık, farklı pencerelerden bakarak görüp topladığımız bilgi parçalarını, disiplinlerin bir aradalığı ile bütünleştirmek demektir.

Tek bir disiplinin penceresinden dünyayı algılamamanın mümkün olmaması, birçok bilim insanını disiplinler arasılığı düşünmeye özendirmiştir. Bu bağlamda Tahsin Yücel’in (1979, s. 193) aşağıdaki saptamaları disiplinler arasılığın, temel dayanaklarını ortaya koymaktadır:

Belli bir disiplin alanının dar sınırları içine kapanarak her şeye buradan bakmanın, her şeyi bu dar alanın verilerine göre değerlendirmeye kalkmanın fazlasıyla sakıncalı bir tutum olduğu bilinir. Örneğin genel yurt sorunlarını yalnızca tüzebilim, yalnızca toplumbilim ya da yalnızca tinbilim açısından ele aldığımız zaman, ister istemez yetersiz, bunun sonucu olarak da yanlış çözümlere varacağımızı bilmemiz gerekir. Belli bir araştırma dalında, belli bir yöntemi benimsedikten sonra, bu yöntem dışında kalan bütün yöntemleri geçersiz saymak da böyle: Konumuzda derinleşmemizi önlemese bile, gelişmemizi köstekler. Örneğin eski yazınımız üzerinde çalışan çoğu uzmanlarımız, XIX. yüzyıldan kalma araştırma yöntemleri dışında hiçbir yöntem tanımadıkları için, eski yazınımızın hep çevresinde dolaşmış, bir türlü içine girememişlerdir. Bu nedenle, kendi dar alanı dışında sudan çıkmış balığı andıran bir uygulayımçı değil, içinde yaşadığı ortamı, kişilerini ve nesnelerini, olaylarını ve ürünlerini elden geldiğince iyi tanıyan, elden geldiğince doğru değerlendiren bir aydın, özellikle bilgilerimizin bugünkü yetersiz düzeyinde, kendi bildiğini tek gerçek, kendi yöntemini gerçeği bulmanın tek yolu olarak gören “ulema” değil, bilgisinin ve yönteminin sınırlarını bilen, bunun için de gelişim olanaklarını yitirmeyen bir araştırmacı olmak istiyorsak, kendi alanımız dışındaki alanları, kendi yöntemimiz dışındaki yöntemleri de elden geldiğince yakından izlememiz, başka alanların, başka yöntemlerin verilerinden yararlanmaya çalışmamız gerekir (Yücel, 1979: 193).

Tahsin Yücel’in dediği gibi, tek bir alanda uzmanlaşmak, derinleşmemizi engellemese bile gelişmemizi önlemektedir. Aslında her bir bilim dalı, bilgiyi kendine göre sınırlandırmıştır. Fakat bilgiye koyduğumuz tanımlayıcı sınırlar, daha önce de vurgulandığı gibi yapay sınırlardır; doğada ve gerçeklikte bilgi, parçalara ayrılmış bir biçimde yer almaz. Bizler bir bilgiyi hatta herhangi bir olayı yorumlarken farklı bakış açıları aracılığıyla topladığımız küçük parçaları bir potada eriterek bütünselleştiririz. Bu da tam olarak disiplinler arasılığın özünü, bilgiye koyduğumuz sınırların yapaylığını ortaya çıkarır.

Bilgiye ilişkin bu sınırlar tanımlamayı mümkün kılmak için yapılmış olsa da aslında bir kavramı tanımlamak bile disiplinler arası bir eylemdir. Bir kavramı tanımlamak, ona isim koymak, sınırlarını çizmek için o kavramın veya bilginin diğer bilgi ve kavramlarla aynı ya da farklı olan yönlerini bilmek gerekmektedir. Bu da göstermektedir ki bilgiyi tanımlama çabası bile disiplinler arası bir uğraştır. Aksi takdirde tanımlamalar yapmak için çizilen sınırlar kısırlaştırıcı olacaktır. Müller-Merbach (1984), bu konuyu şöyle ele almaktadır:

Bilimsel bilginin bilimsel disiplinlere ayrışmasını geniş bir kapalı alanın odalara bölünmesine benzetebiliriz. Bir oda fizik odası, bir oda kimya odası, bir oda biyoloji odası gibi. Ve en vahimi, bu odalar yerde çizgili çizgilerle değil, çoğu kez yüksek ve kalın duvarlarla birbirinden ayrılabilir. Eğitimciler bizi elimizden tutup bu odalarda gezdirir. Sonunda da bir odada adeta zincirler. Disiplinler arası yaklaşım, bilimin çözüm getirme potansiyelini kısıtlayan bu duvarları ortadan kaldırmayı amaçlar (Müller- Merbach, 1984 akt. Ulusoy, 2007: 389-390).

Kanatlı (2018: 87-88) “alanlararasılık” olarak adlandırdığı disiplinler arası, farklı bilim dallarındaki işbirliği ve eşgüdümlü çalışmalarla ilişkilendirir:

Alanlararasılık, çokalanlılık ve aşkinalanlılık kavramları arasında ince ayrımlar olsa da hepsinin ortak noktası, tek tek bilim alanlarının çözemediği karmaşık sorunsallarda, alanlar arasında bir dayanışma ve işbirliğinin olması gerektiğini savunmalarıdır. Söz konusu işbirliği; hem yöntem, terminoloji ve tarihsel birikim bakımından hem de akademisyenlerin bilimsel iletişimsizliğini gidermesi bakımından dolaysız katkı sunar. Böylece alansal düşünsel alışkanlıkların tutsaklığından kurtulma fırsatı yakalanabilir. Kuşkusuz bu alanlararası yeni ilişki, her ilişki gibi sorunlar üretir. Belki de, yeni yaklaşımla oluşan bu yeni sorunlar ve bunları aşma deneyimi, 1960’lı yıllarda yoğunlaşan bilimsel alan ayrışması yönelimini tersine çevirecek ve tek tek bilim alanları ve temsilcileri başka alanlarla gerçekleşen karşılıklı düşünsel yolculuk ve açılımlarla kendilerini yeniden sorgulamaya ve konumlamaya gereksinim duyacaktır (Kanatlı, 2018: 87-88)

Bir başka çalışmasında da Kanatlı (2006: 435) tek tek bilim dallarının terminolojik engeller oluşturduğunu, bu engeli aşmanın, bilim dalları arasında iletişim kurmaktan geçtiğini söylemektedir. Bunun yanı sıra, karmaşık toplumsal sorunların artık tek tek bilim dallarının bakış açısıyla çözülemeyeceğini de ileri sürmektedir.

Görüldüğü gibi, disiplinler arası, öncelikle bilim alanlarında tartışmaya açılmış, daha sonra eğitimde tartışılmaya başlanmıştır. Disiplinler arası eğitim yaklaşımı, bilim dallarındaki yoğun tartışmaların ardından gündeme gelmiştir.

2.4. Disiplinler Arası Eğitim

Eğitim, çağın ihtiyaçlarına ve yeniliklerine göre kendini yenilemesi gereken bir sistem olarak değerlendirilebilir. Eğitimin yenilikleri takip etme özelliği düşünüldüğünde sosyal bilimlerdeki köklü değişim, eğitimde de disiplinler arası yaklaşımı akıllara getirmiştir. Yukarıda da birçok tanımda ortaya konduğu gibi, “disiplinler arası kelimesi kavram olarak en az iki alanı bir araya getirmek ve birbiri içine almak anlamındadır” (Cluck, 1980; Kline, 1995 akt. Turna ve Bolat, 2015: 36). Burada vurgulanan eşgüdüm, işbirliği ve etkileşime koşut olarak disiplinler arası eğitime yönelik de çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Aşağıda, alan yazınındaki kimi tanımlara yer verilmektedir.

Yıldırım (1996: 89) disiplin temelli eğitimle karşılaştırarak, disiplinler arası eğitimin temel özelliklerini şöyle açıklamaktadır: “Disiplin temelli öğretimin belirli bir konu alanı

(Matematik, Tarih gibi) çerçevesinde yapılan öğretim olduğunu düşünürsek, disiplinler arası öğretim kısaca, geleneksel konu alanlarının belirli kavramlar etrafında anlamlı bir biçimde bir araya getirilerek sunulması olarak tanımlanabilir.” Duman ve Aybek (2003: 6) ise, disiplinler arası eğitimin temel niteliğinin dersler arasındaki işbirliği olduğunu vurgulamaktadır: “Disiplinler arası program tasarımı, okullarda okutulan disiplinlerdeki periyodik ünite veya derslerin (dil bilgisi, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, güzel sanatlar, müzik ve beden eğitimi gibi) birlikte düşünülerek düzenlenmesi söz konusudur.” Tüm bu tanımlamalara ek olarak disiplinler arası eğitimi Kanatlı ve Çekici (2013: 224), şöyle ele almaktadır: “Çok yönlü düşünme; farklı disiplinleri bütünleştirerek düşünme ve değerlendirme becerisi, yaşama dönüklük, disiplinler arası eğitimin en önemli kazanımları arasında sayılabilir. Bu, disiplinler arası eğitimin bilgiyi ezberlemekten öte, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçladığının da bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.”

Bu tanımlardan hareketle disiplinler arası eğitim ile ilgili şu yorumlara ulaşmak mümkündür:

- Disiplinler arası eğitim, farklı alanların bütünlüğünden beslenir ve buna göre programlanır.
- Disiplinler arası eğitim, bireyi çok yönlü düşünmeye sevk ederek kişiye üst düzey düşünme becerileri kazandırır.
- Eğitim ortamını hayattan koparmaz, böylece öğrenme ortamlarını yaşama yaklaştırarak kişiyi hayata hazırlar.

Yıllardır okullarda yürütülen disiplin temelli eğitim ve son zamanda ön plana çıkan disiplinler arası eğitim, bir yandan birbirini doğuran ve birbirinden beslenen bir yandan da birbirinin eksiklerini gidermeye çalışan iki farklı yaklaşımdır. Hiçbir yaklaşımın tümüyle yeterli olmadığı gerçeği, her yaklaşımın eleştirel bir gözle değerlendirilmesi gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda disiplin temelli eğitim ile disiplinler arası eğitim arasındaki diyalektik ilişkiyi irdelemek demek, söz konusu kavramlara eleştirel bir gözle bakmak demektir.

2.5. Disiplin Temelli Eğitim ve Disiplinler Arası Eğitim İlişkisi

Her ne kadar disiplin temelli eğitim ile disiplinler arası eğitim, birbirinin karşıtıymış gibi vurgulansa da aslında her iki kavram da birbirinden beslenir ve birbirini etkiler. Bu bağlamda her iki yaklaşımın da özünü anlayabilmek için söz konusu iki kavram arasındaki karşılıklı ilişkiyi de ele almak bir zorunluluktur.

Disiplin temelli eğitim, tıpkı diyalektikte vurgulandığı gibi kendi karşıtı olan disiplinler arası eğitimi kendi özünden türetmiştir. Yine diyalektikte vurgulandığı gibi disiplinler arası eğitim onu tamamıyla yadsınamış, onun temelleri üzerinde filizlenmiştir (Kanatlı ve Çekici,

2013: 223). Başka bir deyişle, sanılanın aksine disiplin temelli eğitim ve disiplinler arası eğitim birbirinden tamamen kopuk iki kavram değildir. Bu iki kavram birbirini var etmektedir. Disiplin temelli eğitimle oluşan gelişmeler, düşünce ürettiğimiz alanların arasındaki sınırları ortadan kaldırmış ve bu durumda disiplinler arasılığın doğuşuna zemin hazırlamıştır. Bu sayede disiplinler arası eğitim disiplin temelli eğitim anlayışının eksik yanlarını tamamlayarak bireyin kendisini tek bir alanda kısıtlamasının önüne geçmeyi hedeflemektedir. Böylelikle birey, hem alanında uzmanlaşabilecek hem de kendini ilgilendirebilecek konularda fikir sahibi olacaktır. Öte yandan disiplin temelli eğitim de, disiplinler arası eğitimde göz ardı edilen uzmanlaşmanın önemini vurgulamaktadır. Dolayısıyla bu iki yaklaşım, birbirinin eksiklerini gidermeye çalışmakta, birbirini bütünlemektedir.

Disiplinler arası eğitim herhangi bir şekilde disiplin eğitimi gerekliliğini ortadan kaldırmaz (Viterbo, 2007 akt. Büyükalın Filiz ve Alıcı, 2018: 429). Her ne kadar disiplinler arası yaklaşım, uzmanlaşmanın olumsuz yanlarını vurgulasa da uzmanlaşmayla elde edilen bulgulardan faydalanmaktadır. Başka bir deyişle disiplin olmadan disiplinler arasılık olmaz.

Günümüzde, çağdaş eğitim programlarında disiplinler arası anlayışa birçok gönderme yer almaktadır. Bu bağlamda, disiplinler arası eğitim ile çoklu zekâ, yaratıcılık ve eleştirel düşünme arasında da bağlantılar kurmak olanaklıdır. Bu noktada konuyu derinleştirebilmek ve disiplinler arası yaklaşımın eğitim sürecine olası katkılarını ayrıntılandırabilmek amacıyla, söz konusu ilişkiler ayrıntılı bir biçimde ele alınmalıdır.

2.6. Çoklu Zekâ Kuramı ve Disiplinler Arası Eğitim

Toplumsal yaşamın karmaşıklaşmasıyla beraber, uzun bir dönem sadece matematiksel problem çözme ve dil kullanma yetisi olarak algılanan zekâ kavramının da tanımı değişmeye başlamıştır. Günümüzde gerek matematiksel gerek de dilsel yetinin zekâ açısından önemli fakat sınırlı bir özellik olduğu düşünülmektedir. “Zihin keskinliği, anlama gücü” (Kavas, 1989: 561) şeklinde tanımlanan zekâ, günümüzde anlama ve eylem gerektiren birçok beceriyi içeren çok yönlü bir olgu olarak kabul edilmektedir. Alan yazını incelendiğinde, Howard Gardner’ın bu konuyu eğitim bilimcilerin dikkatine sunduğu görülmektedir.

Gardner, okullarla ilgili yaptığı çalışmalarda eğitimde sadece iki sembol formunun kullanıldığını (dil ve mantık-matematik) ve diğer sembollerin okul dışına bırakıldığını fark etmiştir. Dilsel ve mantıksal kapasiteler, zekâ, yetenek ve başarı testlerinde en çok önemsenen özelliklerdir. Ancak farklı ölçme araçları kullanıldığında ya da farklı değerlendirme yaklaşımları düşünüldüğünde zekâyı farklı bir bakış açısı doğabilir. Zira sayısal belirtiler bir zekâ belirtisi olarak görülüyor ise, nota ve ritim becerisi ya da çizim yapma, renkleri doğru kullanma becerisi de bir zekâ belirtisi olabilir (Talu, 1999: 164-165).

Âdeta bir yelpazeye benzeyen insan zekâsının belirli alanlarla sınırlandırılmayacağı, farklı becerilerin farklı zekâ türlerini içerdiği görüşü, eğitime yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.

Buna göre artık eğitim süreci; müzikten sanata, bilimden sosyal yaşama kadar çok farklı alanları kapsamalı ve geliştirmelidir. Bu görüşün öncülerinden Gardner, “Çoklu Zekâ Kuramı”nı ileri sürmüştür. Bu kuramın temel argümanı “Öğrenciler farklı zekâ türlerine yatkın olabilir, eğitim süreci öğrencilerin farklı zekâ türlerini açığa çıkaracak ve pekiştirecek bir biçimde yapılandırılmalıdır” şeklinde özetlenebilir (Bkz. Gardner, 2011).

Zekâyı, bir ya da daha fazla kültürel yapıda değeri olan bir ürüne şekil verme ve problemleri çözebilme, çözüme kavuşturulması gereken yeni ve karmaşık problemleri keşfetme yeteneği olarak tanımlayan Gardner (Özkan, 2008: 335) sekiz farklı zekâ boyutunu eğitim bilimcilerin dikkatine sunmuştur. Gardner’ın önerdiği sekiz farklı zekâ boyutu şunlardır (Talu, 1999: 166):

1. Dil bilimsel (Linguistic) Zekâ
2. Mantık-matematiksel Zekâ
3. Uzamsal (Spatial) Zekâ
4. Müzikal Zekâ
5. Bedensel-Kinestetik Zekâ
6. Sosyal (Interpersonal) Zekâ
7. Özedönük (Intrapersonal) Zekâ
8. Doğal (Naturalistic) Zekâ (Talu, 1999: 166).

Çoklu zekâ kuramının ortaya atılması ve beraberinde gelen bu zekâ sınıflandırmaları eğitim öğretim ortamlarını yakından ilgilendiren bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencinin öğrenme eyleminde maksimum performans sağlayabilmesi, ders sürecinin kendi zekâ alanlarına hitap edip etmemesi ile ilişkilendirilebilir. Bu bakımdan eğitim öğretim ortamları farklı zekâ boyutlarına hitap edecek şekilde düzenlenmeli ve bilgiyi sunma yöntemleri de bu yelpazeden beslenmelidir.

Bu bağlamda çoklu zekâ ve çok disiplinlilik arasında bir ilişki kurmak mümkün görünmektedir. Nitekim farklı disiplinlerin bir aradalığından beslenen disiplinler arası kavramı, kendi içerisinde taşıdığı çok boyutluluk ile çoklu zekâ kavramıyla örtüşmektedir. Çoklu zekâ kuramında sözü edilen zekâ alanları, öğrencilerin ilgi ve isteklerinin temellendirilmesi ve öğrenmeyi sistematize etmesi açısından önemlidir. Bu zekâ alanlarının sınıflandırılmasında bir zekânın diğerine üstünlüğü söz konusu değildir. Aynı zamanda bu sınıflandırma kesin çizgilerle yapılmamıştır. Eş deyişle herhangi bir zekâ türüne sahip olan kişi aynı zamanda başka bir zekâ türüne de yatkın olabilir. Ayrıca bu sınıflandırma ile ihmal edilen zekâ alanlarının da önemsenmesinin yolu açılmıştır. Bu bağlamda çoklu zekâ kuramı ve disiplinler arası eğitim arasında bir koşutluk kurulabilir. Disiplinler arası eğitimde de bir disiplinin diğerine üstünlüğü söz konusu değildir ve hiçbir disiplin birbirinden net sınırlar çizilerek ayrılmamıştır. Başka bir

deyişle her disiplin birbirini beslemektedir. Bu yolla disiplinler anlamda uzmanlaşmanın önü açılırken farklı disiplinlerden beslenmenin de gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Çoklu zekâ kuramında ileri sürülen zekâ türleri, disiplinler arası eğitimi de zorunlu kılmaktadır. Çünkü her zekâ türü, farklı bir disiplinin ilgi ve araştırma alanına girmektedir. Bu bakımdan bir eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin var olan zekâ türlerini geliştirebilmek, gizil güç olarak taşıdıkları zekâ türlerini de açığa çıkarabilmek için disiplinler arası bir eğitime gereksinim duyulmaktadır. Başka bir deyişle disiplinler arası eğitim, öğrencilerin hangi zekâ türüne yatkın olduğunu anlamasına zemin hazırlamaktadır.

2.7. Yaratıcı Düşünme ve Disiplinler Arası Eğitim

Çoklu zekâ kuramının vurguladığı noktalardan biri olan “gizil güç” kavramını, “yaratıcılık” kavramıyla ilişkilendirmek ve bu ilişkinin disiplinler arası ile bağlantısını ortaya koymak mümkün gözükmemektedir. Nitekim “(...) yaratıcılık zekânın bir alt bileşenidir” (Şahin, 2014: 1517) Bu bağlamdan hareketle öncelikle yaratıcılık kavramını açıklamak gerekmektedir.

Genel olarak yaratma, özgün bir ürün ortaya çıkarma işi olarak ele alabileceğimiz yaratıcılık kavramı, farklı uzmanlar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bir tanıma göre yaratıcılık düşünceleri orijinal biçimde bir araya getirme ya da mevcut olan düşünceler arasında o güne kadar bilinmeyen veya beklenmeyen bileşimleri yapma yeteneğidir (Robbins, 2002: 354 akt. Eren, Gündüz, 2002: 66). Bu tanımda geçen söz konusu bileşimleri yapmanın yolu, o birleştirme eyleminin mümkün olduğu kadar farklı disiplinlerin arasına girmesi ile ilişkilendirilebilir. Robinson (2003) da yaratıcılığın temelini disiplinler arası bağlantıları görebilmek olarak kabul etmektedir:

“Yaratıcılık, daha önce olmayan sıra dışı bağlantılar kurmak, benzerlikleri görmek, düşünceler ve süreçler arasındaki ilişkileri tanımlamaktır. İşte bu yüzden en yaratıcı takımlardan çoğu, disiplinler arasıdır. İnternetteki ve iletişim teknolojilerindeki bir dizi gelişme, farklı alanlardan gelen uzmanların ortak bir alanı paylaşmaları ve birbirlerinden öğrenmeleri sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu uzmanlar arasında teknologlar, yazarlar, bilgisayar programcıları, müzisyenler, grafik tasarımcılar vardır.” (Robinson,2003:214 akt. Uysal, 2016: 56).

Bu tanımlamada da görüldüğü gibi yaratıcılığın hem kişisel gizil güç hem de grup etkileşimi bağlamında disiplinler arasılıktan beslenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Kişisel gizil güç olarak düşünüldüğünde, bireyin yaratıcı olabilmesi için öncelikle var olan bilgi, nesne ve kavramlardan haberdar olması gerekmektedir. Çünkü yaratma eyleminin gerçekleşmesi için var olandan farklı bir şey ortaya atılması zorunluluktur. Bunun için de bireyin kendini farklı alanlara kanalize edebilmesi, çok yönlü ve eleştirel bakabilmesi gerekmektedir. Benzer bir durum grup ile yaratma sürecinde de ortaya çıkmaktadır. Bir grubun yaratıcı düşünebilmesi ve yeni ürünler, fikirler ortaya koyabilmesi için mümkün olduğunca farklı dallardan beslenmesi

gerekmektedir. Çünkü yaratıcı düşünme açısından çok yönlü bakış açısı, farklılıklardan beslenme, eleştirel düşünme gibi kavramlar oldukça önemlidir. Bu kavram ve çıkarımların izinde yaratıcı düşünmenin öğrenciyi disiplinler arasılığına yönlendirdiğini söylemek mümkündür. Ayrıca yaratıcı düşünmenin bileşenlerini oluşturan ve yukarıda adı anılan çok yönlü düşünme, eleştirel düşünme gibi kavramlar da yine kendi içlerinde disiplinler arasıyla ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda eleştirel düşünme ile disiplinler arası eğitim arasındaki ilişkiyi değerlendirmek, disiplinler arası eğitimin gerekliliğini tartışabilmek için önem arz etmektedir.

2.8. Eleştirel Düşünme ve Disiplinler Arası Eğitim

Eleştiri kavramı yaratıcılık kavramında olduğu gibi farklı disiplinlerle kesişim noktası bulunan ve bu kesişim noktalarından beslenerek kendini var eden bir kavramdır. Değişimin kaçınılmaz olduğu dünyada, her çağda eleştiriye ihtiyaç duyulmuştur. Çünkü eleştiri, değişimin devindirici gücü olmuştur. Bu güç, zamanla sistematikleşerek “eleştirel düşünme” adı altında yeni bir kavramı beraberinde getirmiştir. Eleştirinin değiştirme gizil gücü, gerek eleştirinin gerek eleştiriden beslenen eleştirel düşünmenin tanımlarında görülebilir. Bu noktada aşağıda eleştiri ve eleştirel düşünme ile ilgili bazı tanımlara yer verilmiştir.

Eleştiri, etimolojik olarak Yunanca “critic” ya da “kritike” sözcüklerinden gelen ve Latinceye “criticus” olarak aktarıldıktan sonra, giderek farklı dillerde “yargılama sanatı” anlamında kullanılmaya başlanan bir kavramdır (Şensekerici ve Bilgin, 2008: 21). Yukarıdaki tanımda da belirtilen yargılama ifadesi, eleştiri kavramının farklı tanımlarındaki ana unsurlardan biri olmuştur. Burada söz konusu olan yargılama sanatı, mutlak doğrunun bulunmasından çok doğrunun ve bilginin çok boyutluluğuna, değişkenliğine hizmet etmek için kullanılmaktadır. Bu sayede farklı bakış açılarına sahip olma imkânı sunmaktadır. Eleştiri ve eleştirel düşünme için “çok yönlü bakış” önemli bir beceridir. Nitekim herhangi bir olgunun, kavramın, durumun ve daha nicelerinin eleştirilmesi ve var olan duruma eleştirel yaklaşılması başka türlü bir bakış açısına sahip olabilme, çok yönlü düşünebilme ile ilgilidir. Bu yönüyle eleştiri, özü itibarıyla farklı disiplinlerin bakış açısına göre yeniden yorumlanabilen bir kavram olma özelliğini de içerisinde taşımaktadır. Tüm bunların yanı sıra bir düşünme biçimi olan eleştirel düşünmeyi de, hem “eleştiri”nin hem de “düşünme” eyleminin çok boyutluluğundan bağımsız değerlendirmek pek akılcı olmayacaktır. Bu bağlamda Gibson (1995: 27), eleştirel düşünmenin felsefi ve psikolojik temellerini şöyle değerlendirmektedir:

Felsefi yaklaşım iyi düşünmenin normları, insan düşüncesi kavramı ve gerçekçi, tarafsız bir dünya görüşü için gerekli olan zihinsel beceriler üzerinde odaklanırken, psikolojik yaklaşımlar düşünce ve düşünmeyi temel alan deneysel çalışmalar, karmaşık görüşlerin öğrenilmesindeki bireysel farklılıklar ve eleştirel düşünmenin bir parçası olan problem çözme kavramı üzerine odaklanmıştır (Gibson, 1995: 27 akt. Şahinel, 2007: 3).

Yukarıdaki tanımda görüldüğü gibi eleştirel düşünmenin tanımlanmasında da her disiplin kendi bakış açısından hareketle farklı odak noktaları üzerine yoğunlaşmaktadır. Başka bir tanımda ise eleştirel düşünmenin değişen odakları ve çok boyutluluğu şu şekilde ele alınmaktadır:

Eleştirel düşünme, olaylara çok açılı bakma ve örtük olanı anlaşılır kılma çabası olarak tanımlanabilir. Eleştirel düşünme çizgisel değildir; doğru bir yol izlemediği gibi, bir tek sonuçla da yetinmez. Her sonucun olumlu ve olumsuz yanları vardır. Eleştirel düşünmede, gerekçelendirmeye, yoruma ve grinin tonlarını dikkate almaya gereksinim duyulur. Eleştirel düşünme, farklı görüşlerden yararlanabilmek için araştırma ve incelemeyi bir zorunluluk olarak koyar (Özdemir, 2016: 269).

Görüldüğü gibi eleştirel düşünmenin kişiye katacağı beceriler sadece çok boyutlu düşünebilme değildir. Kökdemir (2012: 17), eleştirel düşünme becerilerini sekiz başlıkta özetlemektedir:

1. Kanıtlanmış gerçekler ve öne sürülen iddialar arasındaki farklılığı yakalayabilme
2. Elde edilen bilgilere ait kaynakların güvenilirliklerini test edebilme
3. İlişkisiz bilgileri kanıtlardan ayıklayabilme
4. Önyargı ve bilişsel hataların farkına varabilme
5. Tutarsız yargıların farkına varabilme
6. Etkili soru sorabilme
7. Sözel ve yazılı dili etkili kullanabilme
8. Bireyin kendi düşüncelerinin farkına vardığı üst bilişe sahip olma (Kökdemir, 2012: 17).

Kökdemir'in sınıflandırmasında da görüldüğü üzere 21. yüzyıl becerilerine sahip olması istenen bir bireyin eleştirel düşünme yeteneğini edinmesi ve geliştirmesi âdetâ bir zorunluluktur. Bu bağlamda eleştirel düşünmenin eğitim ortamlarında aktif olarak hesaba katılması gerektiği söylenebilir. Bu düşünce sisteminin çok boyutluluğu ile örtüşen kavram ise disiplinler arasıdır. Disiplinler arası, hem eleştirel kavramının farklı bakış açılarından beslenmesine hem de düşünce kavramının başlı başına sahip olduğu çok katmanlılığa hizmet edebilecek bir yaklaşımdır. Bu noktada “eleştirel düşünme disiplinler arası ile bağlantılıdır” çıkarımını yapmak mümkün olabilmektedir.

Disiplinler arası eğitimin çoklu zekâ kuramı, yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme ile bağlantısını kurduktan sonra, bu çalışmanın sınırlılığı gereği disiplinler arası dil öğretimi hakkında da çeşitli değerlendirmeler yapmak kaçınılmazdır.

2.9. Disiplinler Arası Dil Öğretimi

İçinde bulunduğumuz bu yüzyılda toplumun kendini sürekli olarak yenileme eğilimi vardır. Bu eğilimin kaynağında da ulusaldan uluslararasılığa geçiş ve dünya ülkelerinin aşılması zannedilen sınırlarının -teknoloji sayesinde- ortadan kalkması yatar. Buna bağlı olarak

günümüzde uluslararası göçler artarak devam etmektedir. Söz konusu durum ülkelerin gerek politik gerek kültürel gerek de eğitsel açıdan farklı ihtiyaçlarını gün yüzüne çıkarmıştır. Bu noktada toplumsal gelişim ve değişim açısından önemli bir rol üstlenen eğitim yaklaşımlarının güncellenmesi de kaçınılmazdır.

Yukarıda anılan uluslararasılık ile doğrudan ilişkili olabilecek önemli alanlardan biri yabancı dil öğretimidir. Farklı dünyalara açılmanın belki de en önemli yollarından biri, o toplumun dilini edinmektir. Bu dil edinim süreci sanıldığı kadar basit değildir. Aksine oldukça karmaşık olabilmektedir. Çünkü bir dili edinmek sadece o dilin harflerini, sözcüklerini öğrenmekten ibaret değildir. Kişi dil ile birlikte o toplumun geçmişini, birikimini, kültürel değerlerini, önceliklerini, ön yargılarını hatta geleceğini bile öğrenebilmektedir. Kısacası bir dili öğrenmek aynı zamanda o dilin toplumsal belleğini öğrenmektir denilebilir.** Bu nedenle alan yazınında yabancı dil öğretiminin politik ve kültürel boyutundan söz edilmektedir. Bu bağlam içinde düşünüldüğü zaman dil öğretiminin çok katmanlı ve çok yönlü olması gerekmektedir. Ayrıca o dili edinen bireyin kendini birçok boyutta var edebilmesi de mümkündür. Yabancı dil öğrencisi, öğrenme eyleminin ilerlemesiyle birlikte o toplumda hedef dili kullanarak temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeli, sohbet edebilmeli, gündemi takip edebilmeli hatta o dilde sanat, edebiyat, bilim gibi konularda hiç değilse fikir sahibi olabilmelidir. Çünkü ancak bu şartlar altında gerçek anlamda bir dil ediniminden söz edilebilmektedir.

Yukarıda ifade edilen becerileri edinebilmenin yolu da dil öğretiminin disiplinler arasıktan beslenmesi ile mümkündür. Çağdaş yaklaşımların savunduğu, dili iletişimsel süreçlerde ve bir bağlam içinde bütüncül olarak edinme anlayışı, disiplinler arasılığın özü ile örtüşmektedir. Bu örtüşmeden beslenerek planlanan ve uygulanan dil öğretiminin başarıya ulaşması çok daha olanaklıdır.

Disiplinler arasılıkta birbirinden kopuk bir eğitim anlayışı yerine, birbirini bütünleyen bir merdivenin basamakları gibi, sürekli diğerine gereksinim duyan konu alanları söz konusudur (Kanathı ve Çekici, 2013: 224). Bu noktada disiplinler arası eğitim ve dil öğretimi arasında ilişki kurmak mümkündür. Bilindiği üzere dil öğretimi çok boyutlu bir öğretimdir. Özellikle yabancı dil öğretiminde dilin katmanlı yapısı, dili farklı boyutlara ayırsa da (anlama ve anlatma becerileri gibi) bireyin o dili edinimi, bu boyutların tamamında başarı göstermesiyle doğru orantılıdır.

Bununla birlikte dil öğreniminde ya da öğretiminde dile bütüncül bir bakış açısıyla bakmak gerekmektedir. Çünkü dil, bütüncül bir bakış açısıyla kavranabilmesi olası bir sistemdir. Bu nedenle dil öğretiminin de bütüncül bilgiden yola çıkarak ilerlemesi, hem kavramayı

** Yabancı dil öğretiminin kültürel boyutu için Akarsu'nun (1998), Köksal'ın (2003), Uygur'un (2006) çalışmaları incelenebilir.

kolaylaştırmakta hem de öğrenme ortamını zenginleştirmektedir. Tüm bunların yanı sıra bir dilde kendini var edebilmenin yolu, çok yönlü bakış açısı geliştirmekten geçmektedir. O dilde düşünebilmek, düşündüklerini ifade edebilmek hep farklı alanlardan beslenmeyi zorunlu kılmaktadır. Düşünce ve dili yaşamdan, bilimden, sanattan kopuk izole bir sistem gibi görmek, öğretimde başarıya ulaşmayı güçleştirmektedir. Dili bir laboratuvar ortamı gibi yapay ortamlarda sadece bir sistem olarak öğretmek, dilin en önemli görevlerinden biri olan iletişimi ihmal etmek anlamına gelmektedir. Bu nedenle sağlıklı bir dil öğretiminin iletişim odaklı olması, bunun da temelinde disiplinler arası anlayışın bulunması gerektiği savunulmaktadır.

Küreselleşen dünya, artan nüfus gibi gelişmeler farklı sorunları da beraberinde getirmektedir. Değişimin hızlı ve kaçınılmaz olduğu bu dünyada sorunlar ve bu sorunlarla baş etme yöntemleri de farklılaşmaktadır. Bu çok boyutluluk arasında gündeme gelen sorunların tek bir disiplin ile çözüme kavuşmasını beklemek gerçekçi bir yaklaşım değildir. Bu bağlamda Lawrence Grossberg'in hayata ilişkin sorularımızın yanıtlarının bir disiplin sınırları içinde bulunamayacağı yönündeki yaklaşımı oldukça anlamlıdır (akt. Hepkon, 2016: 25). Yine yabancı dil öğrencisinin de hayata ilişkin beklenti ve sorularını, tek bir disiplinin sınırları içinde cevaplamak neredeyse imkânsızdır. Bu olgu, dil öğretiminde disiplinler arasılığı zorunlu kılmaktadır.

Bilimsel açıdan düşünüldüğünde her disiplinin problemleri kendi bakış açısıyla, kendi yöntemlerinden faydalanarak ve bunu kendine özgü bir dil kullanarak yaptığı bir gerçektir. Yani denilebilir ki disiplin temelli eğitimde her bilim dalının kendine ait bir terminolojisi, bakış açısı, olay ve olguları yorumlayışı vardır. Fakat dil öğretimi oldukça karışık ve çok yönlü bir süreçtir. Bu nedenle dil öğretimini disiplinler arasılıktan bağımsız düşünmek akılcı bir yöntem değildir. Ackoff'un (1973) belirttiği gibi, disiplinler dosyalama kategorilerinden başka bir şey değildir (akt. Ulusoy, 2007: 389). Dil ise doğası gereği tek tek dosyalanmış, parçalanmış sistemlerden değil bütünden hareketle hayat bulur. Doğal ortamında bir dil kullanıcısı (ana dili konuşuru) dili parçalama eğilimi göstermez.

Alan yazınında yabancı dil öğretiminin bir kültürler arası etkileşim süreci olduğu yönünde de genel bir kabul vardır. Dolayısıyla kültür aktarımı ile disiplinler arası yabancı dil öğretimi arasında da bir bağlantı kurmak hem olanaklı hem de gereklidir.

2.10. Kültür Aktarımı ve Disiplinler Arası Yabancı Dil Öğretimi

Kültür aktarımı veya kültürler arası etkileşim, yabancı dil öğretimi açısından oldukça önemli bir konudur. Bu alandaki birçok çalışma, kültür aktarımının yabancı dil öğretim süreci açısından vazgeçilmez olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü dil öğretimi, öğrenciye aynı zamanda hedef kültürle tanışma olanağı sunmaktadır. Bunun dışında kültür aktarımı disiplinler arası

eğitime kaynaklık oluşturmaktadır. Bu bağlamda kültür aktarımı ile disiplinler arası yabancı dil öğretimi arasındaki ilişkiyi değerlendirmeden önce kültür kavramının tanımına ve özelliklerine bakmakta fayda vardır.

Kula (2018: 22-23), kültürü en genel anlamıyla, tarihsel ve toplumsal bir bağlamda etkinleşen insanın, yaşamı iyileştirmek ve insancillaştırmak amacıyla, özünü toplumu ve doğayı değiştirmeye ve geliştirmeye yönelik düşünce ve eylemlerinin tümü olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan hareketle insanın eylemlerinin tamamının kültürel nitelikler taşıdığı ve yine insanın doğa karşısında var olabilmek için geçmişten günümüze kültür yarattığı söylenebilir. Kula'nın (2018: 23) "Her kültür ilkin öz gücüyle, özünde barındırdığı gizil güçle gelişir ve süreklileşir. Bununla birlikte tek bir kültür, bir başına ve özünü tümüyle öbür kültürlerden soyutlayarak gelişemez." çıkarımı da ilgi çekicidir. Buna göre kültürler arası etkileşim her şeyden önce yerel kültürün öz gelişimine katkı sunmaktadır. Kula bir başka çalışmasında da benzer bir vurgu yapmaktadır:

Kültürler, öz kaynakları ve öbür kültürlerin yaratımları sayesinde gelişirler. Salt öz olanakları ile gelişmiş kültür yoktur. Aslında öz olanaklar, öbür kültürlerin sunduğu değerler ve ürünler karşısında çok az ve yetersizdir. O nedenle kültürler şu ya da bu biçimde öbür kültürlerle açılma gereksinimi duyarlar (Kula, 1992: 37).

Yukarıdaki görüşlerden hareketle kültürlerin yerel nitelikler taşımasının gayet doğal olduğu fakat kültürel gelişmenin farklı kültürlerle tanışmaktan, öz kültürü kaybetmeden kaynaşmaktan geçtiği sonucuna ulaşılabilir. Bu açılımın ve etkileşimin en etkin yollarından biri de yabancı dil öğretimidir. Yabancı dil öğrenirken kişi, başka bir dil ve başka bir dünya görüşü ile karşılaşır. Çünkü her dil, bileşkesi olduğu kültürün ve konuşurlarının dünya görüşünü içinde taşımaktadır. Bu sayede yabancı dil öğrenen kişi kendi kültürüne dışarıdan bakma imkânı bulur. Çünkü her dil kültürel karakterlerden beslenir. Bir kültürün kendini görünür kıldığı ve sistematikleşerek aktarılabilir kıldığı en önemli alan dildir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde öğrenci, dil ile birlikte doğal olarak hedef kültürle de karşılaşmış olacaktır. Neticede dilbilim alanında sıkça vurgulandığı gibi, hiçbir dil, kültürden bağımsız düşünülemez.

Bu açıdan bakılırsa aynı zamanda bir kültür aktarımı olan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin disiplinler arasıyla ilişkilendirmesi mümkündür. Çünkü hiçbir kültür sadece kendisiyle sınırlı değildir. Bu bağlamda kültürler arası disiplinler arasıyla kol kola yürümektedir, denebilir. Özellikle bir kültür taşıyıcısı ve aktarıcısı olan dilin bu kadar alanlar arası bir kavramdan bağımsız, mekanik bir disiplin olarak düşünülmesi mümkün gözükmemektedir. Nitekim dil, çok katmalı ve çok işlevli bir sistem olarak yorumlanabilir. Bu çok boyutluluk sayesinde dil, birçok kültürel unsuru kavramlaştırarak bu kültürel unsurların farklı nesillere aktarımını sağlamıştır. Bu kavramlaştırmayı yaparken ise farklı disiplinlerden farklı bakış açılarından beslenmiştir.

Kültürler arasıllığın konulaştırılmasını mümkün kılan kültür olgusu da tek bir disiplinin sınırlarında incelenemeyecek kadar çok boyutlu bir konudur. İnsanlık eski tarihlerden bu zamana kadar dünyayı algılama çabası ile birçok ürün ortaya koymuştur. Bu üretimler geçmişten günümüze doğru daha sistematik bir hâl alarak bilimsel disiplinlere doğru evrilmiştir. Bu nedenle müzik, edebiyat, teknoloji gibi insanoğlunun yarattığı bilimsel disiplinlerin hepsi bir kültürdür. Çünkü hepsinin kendine ait sembolleri, olguları, tarihsel birikimi gibi birçok ögesi mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında da kültür olgusunun sınırlarının oldukça geniş olduğunu ve birçok bilimsel disiplini de içerisine aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Söz konusu bu kapsama da kültür/kültürler arasıllık ve disiplinler arasıllık ilişkisini desteklemektedir. Yukarıdaki bilgi ve çıkarımların ışığında, yabancı dil öğretiminin geniş bir yelpazede kültürler arası etkileşime hizmet etmesinin, disiplinler arasıllıktan geçtiği yorumuna ulaşmak mümkündür.

Kültür aktarımıyla ilişkisinin yanı sıra, disiplinler arası eğitim, çağdaş yabancı dil öğretiminin odağını oluşturan iletişim ve metin odaklı yaklaşımların da bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.11. İletişim ve Metin Odaklı Yabancı Dil Öğretimi ve Disiplinler Arasıllık

İletişim günlük hayatın ve kişiler arası ilişkinin merkezinde yer alan önemli bir kavramdır. Alan yazınında iletişim kavramı “bildirişim” olarak da karşımıza çıkmaktadır. Dilbilimce Berke Vardar bildirışımi “Konuşucuyla dinleyici arasında bildiri alışverişi; karşılıklı bildiri aktarımı; bildirim eyleminin çift yönlü görünümü. (İletişim de denir.) Gerçekte konuşucu gücül bir dinleyici, dinleyici de gücül bir konuşucudur; daha açık bir anlatımla, her ikisi de birer konuşucu-dinleyicidir. İşlevsel dilbilime göre dilin temel işlevi bildirışımi sağlamaktır” (Vardar, 2002: 43), şeklinde tanımlamaktadır. Başka bir tanıma göre ise bildirışımi; iki birey (konuşucu-dinleyici, okur-yazar vb.) arasında, birbiriyle ilişkili bildiri alışverişi olarak ele alınmaktadır (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011: 54).

Yukarıda verilen her iki iletişim tanımında da dil ve bildiri vurgusu göze çarpmaktadır. Buradan hareketle bir dilin en temel görevlerinden birinin iletişimi sağlamak olduğu söylenebilir. Ancak yabancı dil öğretim tarihi incelendiğinde sözcük ve tümceyi esas alan, iletişim başarısından ziyade doğru dil kullanımına, dolayısıyla da dil bilgisi kurallarına odaklanan geleneksel yaklaşımların öğrencinin günlük dilsel gereksinimlerini karşılayamadığı, bunun sonucunda da yabancı dil öğrencilerinin yeni arayışlara giriştiği görülmektedir. Son yıllarda yabancı dil öğretiminde -en azından program ve ders kitaplarında- dil bilgisi kuralları, yerini iletişime; sözcük ve tümce ise metne bırakmaya başlamıştır.

Geleneksel yabancı dil öğretim yaklaşımları, dil bilgisi kurallarını bilmenin öğrencinin iletişimsel gereksinimlerini karşılayacağını varsayıyordu. Oysa deneyimler, sürecin böyle gelişmediğini, öğrencilerin dil kullanım kurallarını bilseler de gerçek yaşam durumlarıyla başa çıkamadıklarını gösterdi. İletişimsel yaklaşım ise “önce iletişim kurma, sonra dilde yapısal doğru kullanımı geliştirme ve pekiştirme” (Paker, 2015: 188) ilkesiyle hataların, dil öğrenme sürecinin doğal sonucu olduğu (Sarıçoban, Kavaklı, Arslan ve Özer, 2015: 390) anlayışını benimseyerek yabancı dil öğretiminde, doğru konuşma-yazmayı göz ardı etmeden, ancak aslolanın anlaşabilmek ve sosyalleşebilmek olduğunu ileri sürdü. Kazanılması ve günlük yaşamda kullanılması gereken bu yeti, yabancı dil öğretimi alan yazınında “iletişimsel yeti” olarak adlandırılmaktadır.

“İletişimsel yeti, bir dil toplumu ile iletişim kurmak için gerekli bilgiler ve bunların kullanılması için gerekli becerilere sahip olma anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle dildeki göstergelerin değişik ortamlarda, yerinde ve zamanında anlamlı olarak kullanılmasını gerektirmektedir. Bu yeti yalnızca dilbilimsel ve toplumbilimsel iletişim ve etkileşim kurallarını değil, aynı zamanda iletişim olayları ile etkileşim işlemlerinin bağlam ve içeriğinin temelini oluşturan kültürel kuralları ve bilgileri de içermektedir (Özcan, 2015:156).

Yukarıda temel özellikleri açıklanan iletişimsel yetinin geliştirilebilmesi için yabancı dil öğretiminde sözcük ve tümcenin ötesine geçilmesi, metinlerden yararlanılması gerektiği savunulmaktadır.

Hedef dilde sözlü ve yazılı iletişim becerilerini ön plana çıkaran iletişimsel yaklaşımın önemle üzerinde durduğu konulardan biri, dil öğretim sürecinde otantik metin kullanımınıdır (Durmuş, 2013: 1295). Bu bağlamda özellikle üniversite eğitimi alan veya alacak olan yabancı dil öğrencilerinin otantik akademik metinlerle karşılaşması gerektiği söylenebilir. Başka bir deyişle yabancı dil öğretiminde, akademik dil kullanımına hâkim olmayı gerektiren C1 seviyesinde, ders kitaplarının disiplinler arası bir nitelik taşıması, öğrencilerin üniversite yaşamına hazırlanmasını da kolaylaştıracaktır. Bu nedenle iletişim ve metin odaklı yabancı dil öğretimi ile disiplinler arası yaklaşım arasında doğrudan bir ilişki vardır.

Disiplinler arası metinlerle desteklenen iletişimsel yabancı dil öğretim yaklaşımı, öğrencilerin farklı alanlarla tanışmasını, bu alanlara ilişkin kavram alanlarının zenginleşmesini sağlar. İlgili alanlarının zenginleşmesi, sözcük dağarcığının genişlemesi, üniversite yaşamında akademik konuşma zemini, farklı bölümlerdeki öğrencilerle sosyalleşme olanağı, farklı ortam ve durumlara göre dil kullanımını seçebilme gibi avantajları da beraberinde getirebilir. Bu anlamda eğitim öğretim sürecinin iletişim, metin ve disiplinler arası kavramları üzerinde şekillendirilmesi, öğrencilerin dilin olanaklarından faydalanabilmelerini ve dili daha etkin kullanabilmelerini de sağlayacaktır.

Kültürler arası etkileşimden iletişim ve metin odaklı yabancı dil öğretimine kadar yukarıda anılan görüşleri destekleyen Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi de disiplinler arası bir yabancı dil öğretiminin gerekliliğini ifade etmektedir.

2.12. Çerçeve Metin ve Disiplinler Arası Yabancı Dil Öğretimi

Yabancı dil öğretiminin Avrupa’da bir gereklilik hâlini alması, zamanla uygulamada farklılıklar doğurabilecek bir noktaya gelmiştir. Bu nedenle Avrupa’da yabancı dillerin öğretiminde bir standartlaşmaya gitmek adına “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi” hazırlanmıştır. Bu çerçeve metin, dil öğretim ilkeleri, dil seviyelerine uygun kazanımlar ve dil öğretiminde yöntem ve yaklaşımlar gibi pek çok konuyu kapsayan bir rehber niteliği taşımaktadır. Uygulama birliği sağlanmasının ve seviyelere göre öğrenci yeterliklerinin tanımlanmasının yanı sıra öğreticilere yol gösterici olmayı hedefleyen çerçeve metin, yabancı dil öğretiminde başvurulması gereken temel kaynaklardan biridir. North’a göre (2004), *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi*’nin amacı, dil öğretimini ve öğrenimini kontrol etmek değil kolaylaştırmaktır (akt. İşısağ, 2008: 108).

Çerçeve metin incelendiğinde dil öğretiminin merkezinde iletişimin yer aldığı görülmektedir. Dil öğretiminde iletişimi merkeze alan eylem odaklı yaklaşımı benimseyen bu metin, söz konusu yaklaşımdan hareketle kimi ölçütler belirlemiştir. Bu ölçütler belirlenirken dil öğrenen bireyin doğru dil kullanımı, sadece doğru gramer kurallarını uygulamak olarak yorumlanmamış, bağlama göre dil seçimi ölçüt alınmıştır. Bağlamdan hareketle dil yeterlilikleri kamusal alan, özel alan ve mesleki alan olarak sınıflandırılmıştır. Metinde “yaşam alanları” olarak adlandırılan bu alanlara ilişkin tanımlayıcılar şu şekildedir:

Kamu alanı, (iş ve idari kurumlar, kamu hizmetleri, kamusal özellik taşıyan kültür ve eğlence etkinlikleri, medya gibi) normal sosyal etkileşimlerle bağlantılı her şeyi kapsar. Özel alan ise aile ilişkileri ile bireysel sosyal alışkanlıkları kapsar. Mesleki alan, bir kimsenin mesleki etkinlikleriyle ilgili her şeyi kapsar. Eğitim alanı, belli bilgi ve beceriler kazandırma amacı taşıyan (genellikle kurumsal nitelikli) öğrenim ve öğretimi kapsar (MEB, 2013: 22).

Çerçeve metnin ölçütlenmede gittiği bu çok alanlılık, dil denilen sistemin çok boyutluluğu ile örtüşmekte ve disiplinler arası yabancı dil öğretimini de zorunlu kılmaktadır. Başka bir deyişle kamu ve eğitim alanı ile özel alanı kapsayan bir yabancı dil öğretiminin, bu alanların gerektirdiği disiplinlerle ilişki kurması kaçınılmazdır. Ayrıca bağlama göre dil kullanımı, öğrencinin sözcük dağarcığını da yakından ilgilendiren bir durumdur. Öğrencinin farklı ortamlarda yaşam alanına göre dil kullanması demek, farklı disiplinlerle temas halinde bulunması ve farklı disiplinlere dair bilgisinin olması olarak yorumlanabilir.

Tüm bunların yanı sıra çerçeve metinde dil seviyeleri, kendi içinde aşamalandırılmıştır. Çerçeve metne göre, A1 ve A2 dil seviyesi “Temel Dil Kullanımı”, B1 ve B2 “Bağımsız Dil

Kullanımı”, C1 ve C2 ise “Yetkin Dil Kullanımı” olarak adlandırılmıştır (MEB, 2013: 30). Bu adlandırmadan da yola çıkarak C1 ve C2 seviyesine gelmiş bir öğrencinin, dil ile ilgili birçok kurala, kavrama, sözcüğe hâkim olması beklenebilir. Bu hâkimiyet alanını sağlamanın yolu ise öğrenciyi farklı disiplinlerle beslemekten geçmektedir. Eğitim ortamı, yaşama kültürüne ne kadar katkı sağlarsa ve öğrenci bu ortamda ne kadar farklı alan ve terminoloji ile muhatap olursa başarılı olma olanağı o kadar artacaktır.

Çerçeve metinde C1’deki bir öğrencinin hangi yeterliklere sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Çerçeve metinde ifadesini bulan C1 yeterlikleri ve stratejileri, disiplinler arası eğitimin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu yeterlilik ve stratejilerden bir bölümü, karmaşık metinlerden veya dilsel kullanımlardan söz etmektedir:

- Karmaşık konularda görüşlerini açık, düzenli ve ayrıntılı biçimde belirtebilir. Bu sırada çeşitli dilsel araçları uygun şekilde kullanarak metinleri birbirine bağlayabilir (MEB, 2013: 31).
- Uzun ve karmaşık, somut ya da yazınsal metinleri anlayabilir, kullanılan üslup farklılıklarını algılar ve ilgi alanım içinde olmasalar bile herhangi bir uzmanlık alanına giren makale ve uzun teknik bilgileri anlayabilir (MEB, 2013: 32).
- Karmaşık konuyla ilgili olguları anlaşılır ve ayrıntılı olarak betimleyip sunabilir, alt konuları da ekleyerek belirli noktaları açıkça anlatıp uygun bir sonuca bağlayabilir (MEB, 2013: 61).
- Karmaşık durumları anlaşılır biçimde ve ayrıntılarıyla sunabilir. Betimleme yaparken; açıklamalar getirerek, hikâyelerle süsleyerek, alt konuları katarak ve belirli noktaları da açıklayarak uygun bir sonuca bağlayabilir (MEB, 2013: 62).
- Karmaşık bir konu hakkında belirgin bir dille iyi yapılandırılmış bir sunum yapabilir; görüşlerini geniş ölçüde dile getirir, alt konuları uygun örneklerle ve gerekçelerle destekleyebilir (MEB, 2013: 63).
- Gerekli noktaları ön plana çıkararak anlaşılır, iyi yapılandırılmış karmaşık konuları içeren metinleri kaleme alabilir; bakış açılarını ayrıntılarıyla belirten alt konuları uygun örneklerle ve açıklamalarla destekleyerek uygun bir sonuca bağlayabilir (MEB, 2013: 64).
- Karmaşık konular hakkında anlaşılır, iyi yapılandırılmış kapsamlı metinler yazabilir ve ana noktaları ön plana çıkarabilir (MEB, 2013: 65).
- Karmaşık grup konuşmalarını ya da tartışmalarını soyut, karmaşık ve tanımadığı konularda bile olsa kolaylıkla izleyebilir (MEB, 2013: 70).

- Toplumsal hayat, iş hayatı ya da eğitim hayatında karşılaşılan geniş çapta, uzun, karmaşık metinleri anlayabilir ve doğrudan ya da örtük ifade edilen yaklaşım ve görüşlerin ince anlam farklılıklarını da kavrayabilir (MEB, 2013: 73).
- Karmaşık grup tartışmalarını kolaylıkla takip edebilir ve soyut, karmaşık ve az alışılmış konular bile tartışıldığında katkıda bulunabilir (MEB, 2013: 79).
- Soyut, karmaşık ve pek alışılmamış konular görüşülse de, bir tartışmaya kolaylıkla katılabilir (MEB, 2013: 80).
- Uzun ve iddialı metinleri özetleyebilir (MEB, 2013: 97).

Yukarıda aktarılan C1 düzeyindeki strateji ve yeterlik ifadelerinde, karmaşık metinleri anlama veya böyle metinleri üretmekten söz edilmektedir. Dolayısıyla C1 düzeyindeki disiplinler arası yabancı dil öğretimi, söz konusu karmaşık metinlerin ders sürecinde kullanılmasını ve öğrencilerin de hem yazılı hem de sözlü olarak böyle karmaşık metinleri üretebilmesini öngörmektedir. Görüldüğü gibi C1 düzeyi, tek bir alanla sınırlandırılmamış; farklı alanlarla ilişkilendirilmiş bir yabancı dil eğitimi gerekliliği kalmaktadır.

Çerçeve Metin incelendiğinde C1 düzeyindeki bir öğrencinin akademik ortamlardaki dil kullanımını ve uzmanlık alanı dışındaki metinleri anlaması gerektiği de anlaşılmaktadır:

- Konferans türü bir üniversite dersinde, kendi alanından konular hakkında başkalarının da yararlanabileceği ayrıntılı notları, doğru ve aslına yakın olarak alabilir (MEB, 2013: 97).
- Kendi uzmanlık alanı dışında olsa da, uzun ve karmaşık metinleri, zor bölümleri birkaç kere okuduğunda ayrıntılarıyla anlayabilir (MEB, 2013: 72).
- Zor kısımlarını birkaç kere okuma imkânına sahipse, kendi uzmanlık alanının dışında olsa da yeni cihazlara ya da yeni işlemlere ait uzun ve karmaşık talimatları ayrıntılarıyla anlayabilir (MEB, 2013: 74).

C1 düzeyindeki bir öğrencinin uzmanlık alanı dışında kalan yazılı ve sözlü metinleri anlayabilmesi, disiplinler arası bir eğitimi zorunlu kılmaktadır. Sadece kendi uzmanlık alanındaki metinleri anlayabilen veya böyle metinler üretebilen bir öğrenci, C1 düzeyi açısından yetersiz kalmaktadır. Bunun dışında çerçeve metinde C1 düzeyindeki bir öğrencinin “esneklik” becerisine sahip olması gerektiği de ifade edilmektedir:

- Dili sosyal alanda etkin ve esnek olarak kullanabilir; bu, duyguları ifade etme, bir şeyi ima etme ve şaka yapma için de geçerlidir (MEB, 2013: 78).
- Kendini anlaşılır ve kesin bir şekilde ifade edebilir; yazdığı kişiye uygun bir tarzda esnek ve etkin olarak hitap edebilir (MEB, 2013: 84).

- Özel yazışmalarda kendini anlaşılır ve kesin bir dille ifade edebilir; şaka yaparken, bir şeyi ima ederken, duygularını dile getirirken etkili ve esnek bir dil kullanabilir (MEB, 2013: 84).
- Dili hoşsohbet durumlarda esnek ve etkili bir şekilde kullanabilir, duygularını ifade edebilir, imalarda bulunabilir ve şakalaşabilir (MEB, 2013: 124).

Yabancı bir dilde esnekliğin kazanılması, oldukça güçtür. Bu nedenle esnek dil kullanımı becerisi, C1 yeterliği olarak ifade edilmektedir. Bununla beraber bir dilde esneklik kazanabilmek, o dilde farklı disiplinlerde üretilmiş metinlerle karşılaşmayı gerektirir. Bunun yolu da disiplinler arası bir yabancı dil öğretiminden geçmektedir.

Kısacası çerçeve metin incelendiğinde, özellikle C1 düzeyindeki öğrencilerin disiplinler arası metinlerle karşılaşmasının bir zorunluluk olduğu görülmektedir.

2.13. Disiplinler Arası Dil Öğretiminin Avantajları ve Dezavantajları

Hiçbir yaklaşım mutlak değildir. Her yaklaşımın güçlü ve zayıf yönleri vardır. Bu doğrultuda yukarıda verilen kuramsal bilgiler ışığında, aşağıda disiplinler arası dil öğretiminin avantaj ve dezavantajları maddelendirilmiştir.

Disiplinler arası dil öğretiminin avantajları şöyle sıralanabilir:

- Disiplinler arası eğitim öğrencilere dil ile birlikte farklı alanlar tanıma olanağı da sunar. Bu sayede öğrencilerin yaşama kültürleri gelişir.
- Öğrencilere dilin olanaklarından faydalanma imkânı sunar.
- Farklı disiplinlerden beslenmesi nedeniyle öğretim ortamını zenginleştirir.
- Öğrencilerin kişisel gelişimlerine hizmet eder. Çünkü onlara sadece dil öğretimini değil, yaşamın farklı alanlarını da sunmayı hedefler.
- Dil öğrenen bireylerin aynı zamanda kültürle karşılaşmalarına zemin hazırlayarak onların toplum ile kesişim noktalarını artırır.
- En genel ifadeyle disiplinler arası, disiplinler eğitimin niceliksel yoğunluğuna paralel olarak ortaya çıkmıştır denilebilir. Bununla birlikte disiplinler arası, disiplinler eğitimdeki bilgi yoğunluğunun sanat, edebiyat, farklı bilim dalları veya gündelik yaşamda kendini var etmesini sağlar. Sonuçta dilin sınırsız anlatım olanağını göz ardı ederek dili ve dil öğretimini yapay sınırlara hapsetmek dilin kendi doğasına ters bir düşünce şekli olacaktır.

Yukarıda disiplinler arası eğitimin avantajları maddelenmiştir. Ancak daha önce de belirtildiği gibi hiçbir yaklaşım mükemmel olmadığı gibi disiplinler arası eğitim yaklaşımı da mükemmel değildir. Bu noktada disiplinler arası dil öğretiminin dezavantajlarından bahsedilebilir.

- Disiplinler arası eğitim yaklaşımı, öğrenciye farklı alanların kapılarını aralamaktadır fakat öğrencilere bu alanlara hâkim bir öğretmenin rehberlik etmesi gerekmektedir. Bu noktada şu an öğretmen yetiştiren kurumların disiplinler arası eğitimi merkeze almadığını söylemek ve bu nedenle öğretmenlerin de yetersizlikler yaşayabileceğini belirtmek yanlış olmayacaktır.
- Yukarıdaki maddede belirtilen disiplinler arası yaklaşıma uygun öğretmen yetiştirmenin yanı sıra bu yaklaşımla yetiştirilen öğretmenin de bilgilerini güncellemesi gerekliliği ön plandadır. Güncel gelişmeler, disiplinler arası dil öğreticisinin de kendini yenilemesini zorunlu kılmaktadır.
- Özellikle dil öğretiminde kullanılan materyaller oldukça önemlidir. Bu bağlamda disiplinler arası yaklaşıma uygun kitapların hazırlanması gerekliliği söz konusu olacaktır. Bu kitapların yeterli bir şekilde hazırlanabilmesi için de alanında uzman bir ekip oluşturulması gerekmektedir.
- Disiplinler arası öğretim yaklaşımı farklı alanlarla ilişkiyi ön planda tutması nedeniyle zenginleştirici olduğu kadar konunun dağılma ihtimalini de içinde barındırmaktadır.

Yukarıdaki maddelendirmelerden de anlaşılacağı üzere birçok yaklaşım gibi disiplinler arası yaklaşım da özünde avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Bu noktada program tasarımcılarının, ders kitabı hazırlayıcılarının ve dil öğreticilerinin söz konusu avantaj ve dezavantajlar hakkında bilgi sahibi olması, dezavantajları azaltacak girişimlerde bulunması gerekmektedir.

2.14. İlgili Araştırmalar

Son yıllarda eğitim alanında disiplinler arası konu edinen çalışmaların arttığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmalarda genellikle disiplinler arası eğitim yaklaşımının öğrenme sürecindeki etkileri araştırılmıştır. Fen ve teknoloji (Bkz. Aydın ve Balım 2005; Akgün, 2008; Çıray, 2010; Bozkurt, 2012; Ürey, 2013; Çelik, 2014; Boyraz, 2015; Aytar, 2016; Güven, 2017), sosyal bilgiler (Bkz. Bolat, 2016; Gürkan, 2016), coğrafya (Bkz. Barış, 2016); matematik (Bkz: Budak Coşkun, 2009; Alp, 2010), tarih (Bkz. Çelik, 2017) gibi alanlarda disiplinler arası yaklaşım konu olarak incelenmiştir.

Her ne kadar son yıllarda disiplinler arası öğretime ilişkin araştırmaların sayısı giderek artsa da Türkçe eğitimiyle disiplinler arası bağdaştıran çalışmaların sayısı oldukça azdır. Yapılan alan yazını taramasında bu kapsamda sekiz makaleye ulaşılmıştır. Bu başlık altında, disiplinler arası bağlamında Türkçe eğitimi konu edinen çalışmalar sunulmuştur.

“Disiplinler Arası Bir Disiplin Olarak Türkçe Eğitimi” (Şahbaz ve Çekici, 2012) başlıklı çalışmada, disiplinler arasılığın günümüzde sosyal bilimler için bir gereklilik olduğu gerçeğinden hareket edilmiştir. Söz konusu çalışmada görece yeni bir bilimsel disiplin olan Türkçe eğitiminin disiplinler arası niteliği gerek kuramsal gerek de uygulama boyutuyla betimlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle Türkçe eğitiminin araştırma alanları (Okuma eğitimi, konuşma eğitimi, yazma eğitimi, dinleme eğitimi, dil bilgisi öğretimi, ilk okuma ve yazma öğretimi, çocuk edebiyatı, Türkçe öğretmeni yetiştirme, Türkçe eğitimi tarihi) açıklanmış, daha sonra Türkçe eğitiminin disiplinler arası araştırmalara neden gereksinim duyduğu tartışılmıştır. Türkçe eğitimi ile eğitim bilimleri, dilbilim, yazınbilim, sosyoloji, psikoloji, tarih ve tıp disiplinleri arasındaki disiplinler arası ilişkiler irdelenmiştir. Bilimsel bir disiplin olarak ele alınmasa da kişisel gelişim konularıyla (ikna, etkili iletişim, yapay zekâ, duygusal zekâ, NLP) Türkçe eğitimi arasındaki etkileşim, bu çalışmada açıklanmaya çalışılmıştır.

“Türkçe Öğretiminde Disiplinler Arası Olanaklar” (Kanatlı ve Çekici, 2013) başlıklı çalışmada Türkçe eğitiminde yararlanılabilecek disiplinler arası olanaklar ele alınmıştır. Çalışmada disiplin temelli eğitimin uzmanlaşmaya katkı sağlamasına rağmen, farklı disiplinlerin işbirliğini ihmal ettiği gerçeğinden yola çıkılmıştır. Disiplinler arası eğitimin öğretime bütünlük katacağı, çok yönlü düşünmeyi özendireceği vurgulanmıştır. Çalışmada, Türkçe dersiyle disiplinler arası dayanışma sağlayabilecek İngilizce, sosyal bilgiler, T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük, fen ve teknoloji, müzik, görsel sanatlar, bilişim teknolojileri, drama, düşünme eğitimi, medya okuryazarlığı dersleri belirlenmiş ve zamansal koşutluk ve aşamalılık açısından çözümlenmiştir.

“Disiplinler Arası Yaklaşım Bağlamında Türkçe Eğitimi Lisans Programlarında Okutulan Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesi” (Çiftçi, 2017) başlıklı çalışmada genel olarak dil öğretiminin özel olarak da Türkçe öğretiminin disiplinler arası yaklaşım ile değerlendirilmesi gerektiği savunulmuştur. Buradan hareketle çalışmada, Türkçe eğitimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslere odaklanılmış ve bunların disiplinler arası yaklaşım doğrultusunda nasıl bir çerçeveye sahip oldukları yoklanmaya çalışılmıştır. Türkçe eğitimi lisans programlarında disiplin temelli dersler ile disiplinler arası yaklaşım bağlamında değerlendirilebilecek seçmeli dersler okutulduğu ve bu derslerin daha dil ve edebiyat becerileri ile mesleki bilgiye dönük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Disiplinler Arası Yaklaşım Açısından İncelenmesi” (Demir, 2017) başlıklı çalışmada 6, 7 ve 8. sınıf öğretmen kılavuz kitaplarındaki hazırlık çalışmaları ile dört temel dil becerisine ait etkinliklerinin disiplinler arası yaklaşım açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki metinlere ait hazırlık çalışmaları ele alınmıştır. Araştırma

sonunda diğer disiplinler ile ilişkinin hazırlık çalışmaları bölümünde yoğunlaştığı ve dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma bölümlerinde disiplinler arasılığa çok az yer verildiği tespit edilmiş; Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında diğer disiplinler ile ilişkinin zayıf olduğu sonucuna varılmıştır.

“Dil Öğretiminde Disiplinler Arası Yaklaşımlar” (Onan, 2017) başlıklı çalışmada 1940’lardan sonra bilimsel çalışmalarda disiplinler arası yaklaşımın benimsenmeye başladığı, bu yaklaşım kısa zamanda diğer sosyal bilim alanlarında olduğu gibi eğitim bilimleri alanında da etkisini gösterdiği; özellikle alan eğitiminde 1990’ lardan itibaren disiplinler arası yöntem esas alınarak önemli çalışmalar yapıldığı vurgulanmıştır. Çalışmada öncelikle sosyal bilimlerde disiplinler arası yaklaşımın nasıl ortaya çıktığı ve bu alana katkıları üzerinde durulmuştur. Çalışmada ayrıca dil öğretimi alanındaki araştırmalara kaynak teşkil edebilecek farklı disiplinler incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle beyin alanındaki gelişmeler ve dil öğretimine yansımaları bilgi işleme süreci, sinestezi ve beyin temelli öğrenme çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmada dil öğretimiyle ilişkili olduğu düşünülen bir diğer alan da bilgi felsefesi olarak tanımlanan epistemolojidir. Epistemoloji, metinlerdeki bilgi türleri çerçevesinde dil öğretimiyle ilişkilendirilmiştir. Bunun yanı sıra göstergebilim, dilbilim, metin dilbilimi, medya okuryazarlığı gibi disiplinler, dil eğitimiyle ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Çalışmanın sonunda, dil öğretiminde gerçekleştirilebilecek disiplinler arası etkileşim olanakları somutlaştırılmıştır.

“Müzikli Yaratıcı Dinleme Etkinliklerinin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Başarı ve Tutumlarına Etkisi” (Sis ve Başpınar Yörük, 2017) başlıklı çalışmada müzik ve Türkçe eğitimi arasında disiplinler arası bir ilişki kurulmuştur. Ders işlenişi sırasında kullanılan müzikli yaratıcı drama etkinliklerinin Türkçe dersindeki dinleme etkinliklerine etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Deney ve kontrol gruplu çalışmada altı haftalık bir uygulama yapılmıştır. Araştırmanın bulguları, müzikli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin dinleme başarılarını ve tutumlarını olumlu yönde etkilediğini destekler niteliktedir.

“Türkçe – Teknoloji – Sanat - Sosyal Bilgiler (2t2s): Bütünleşik Öğrenme Uygulaması” (Yıldız, Özkaral ve Yavuz, 2017) başlıklı çalışmada 7. sınıf düzeyindeki iletişim öğrenme alanında bütünleşik öğrenme ile tek disipline dayalı öğrenmenin öğrencilerin akademik başarılarına etkisini karşılaştırmak amaçlanmıştır. Deney kontrol gruplu çalışmada Türkçe, Sosyal Bilgiler, Teknoloji Tasarım ve Sanat (2t-2s) alanlarında etkinlikler yapılmıştır. Çalışmanın bulguları, bütünleşik öğrenmenin tek disipline dayalı öğrenmeye göre daha etkili olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

“Türkçe Dersi Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerde Disiplinler Arasılık” (Şimşek, 2018) başlıklı çalışmada disiplinler arası yaklaşım sayesinde öğrencilerin derse ilgilerinin arttığını ve bunun yanı sıra bu yaklaşımla birlikte öğrencilere farklı bakış açıları kazandırılabilceğini

öngörmüştür. Bu öngörüü sınamak için de doküman analizi yöntemi ile ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikleri incelemiştir. İncelenen 6 çalışma kitabındaki toplam etkinlik sayısı 1551 iken, disiplinler arası soru soran etkinlik sayısı 23 olarak tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan ders kitaplarındaki okuma ve dinleme metinlerini, disiplinler arası ilişkiler açısından betimlemeyi amaçlayan bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmayı, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 19). Başka bir bakış açısına göre ise nitel araştırma, disiplinler arası ve bütüncül bir bakış açısını esas alan, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemdir. Üzerinde araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, insanların onlara yükledikleri anlamlar açısından yorumlanır (Altunışık vd., 2010: 302 akt. Karataş, 2017: 71). Nitel araştırma sürecinde ele alınması gereken bir diğer husus örneklemün temsil kapasitesi (representativeness) ve bulguların genellenebilirliğidir (generalizability) (Tanyaş, 2014: 28). Bu çalışmada, hem olguları olduğu gibi betimlemek amacıyla doküman analizi tekniği kullanmış hem de araştırma problemine bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Ayrıca genellenebilir bulgulara ulaşmak amaçlanmıştır. Bu bakımdan çalışma, nitel modelin sınırlarına girmektedir.

Çalışmada ders kitaplarındaki okuma ve dinleme metinleri inceleneceğinden doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 140). Doküman analizi ile elde edilen veriler ise içerik analizi tekniğiyle tablolastırılmış ve yorumlanmıştır. “İçerik analizi son yıllarda tüm yayınlara ve iletişim türlerine uygulanmaktadır. Bu bakımdan içerik analizi, başkaları tarafından ortaya konulan iletişim materyalinin içerdikleri mesajlar, karakterler, simgeler, kimlikler, bilgiler, sloganlar vb. gibi açılardan incelenmesi ve sayısallaştırılmasıdır” (Arıkan, 2000:77). Nitel araştırma modellerinde sıkça kullanılan içerik analizi tekniğinin genel özellikleri aşağıda aktarılmaktadır:

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000:162).

Bu çalışmada, okuma ve dinleme metinleri disiplinler arası bağlamında değerlendirileceği için, içerik analizi tekniğine başvurulmuştur. Bu çalışmada disiplinler arası, üst kavram ve alt kavramlarla ortaya konulmuştur. İçerik analizi tekniğine uygun olarak “fen bilimleri”, “güzel sanatlar”, “sosyal ve beşeri bilimler” üst başlıkları belirlenmiş, bu üst başlıkların altında da “matematik”, “müzik”, “edebiyat” gibi alt disiplinler incelenmiştir. Bu şekilde kapsamlı bir betimleme gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi:

Bu çalışmanın evrenini yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan C1 düzeyindeki ders kitapları oluşturmaktadır. Bu doğrultuda “Gazi”, “Yedi İklim Türkçe” ve “İstanbul” olarak kısaltılan Türkçe öğretim setlerinde yer alan C1 düzeyindeki ders kitapları örneklem olarak seçilmiştir. Üniversitelere bağlı Türkçe öğretim merkezlerinde bu kitapların daha yoğun bir biçimde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca tez danışmanının dışında, iki alan uzmanı da bu kitapların incelenmesinin alana daha çok katkı sunacağını vurgulamıştır. Bu nedenlerle adı geçen kitaplar örneklem olarak alınmıştır.

Tablo 3.2.

Araştırmanın Örneklemi

Ders Kitabı Seti	Editör	Yazar	Yayınevi	Basım Yılı
Gazi Yabancılar İçin Türkçe C1 İleri Düzey	Mustafa Kurt, Nezir Temur	Nezir Temur, Mustafa Kurt, Sefa Yüce, Gülsün Mehmet, Şebnem Gökalt, Bilge Uluğlar, Özcan Korkut, Mehmet Çevik, Esra Kanmaz, Esra Hımmım, Şeyda Yeşilyurt, Hande Bulduk, Hasan Kaplan, Sevda Özden, Nihal Kümüştas, Tayfun Haykır, İlknur İşcanoğlu, Hande Bakan, Serhat Koçak, Derya Güven, Fatih Keskin, Ziya Bağrıaçık	Gazi Üniversitesi	2018
İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1/+	Ferhat Aslan	Fatma Bölükbaş, Enver Gedik, Gökçen Göçen, Gül Gönültaş, Fazilet Özenç, Hande Tokgöz, Serra Yavuz	Kültür Sanat Basımevi	2013
Yedi İklim Türkçe Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı Seviye C1	Erol Barın, Şaban Çobanoğlu, Şeref Ateş, Mustafa Balcı, Cihan Özdemir	İbrahim Gültekin, Mahir Kalfa, İbrahim Atabey, Filiz Mete, Aydan Eryiğit, Uğur Kılıç	Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	2015

Bu çalışmada *Gazi Yabancılar İçin Türkçe C1 İleri Düzey* adlı ders kitabı *Gazi, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1/+* adlı ders kitabı *İstanbul, Yedi İklim Türkçe Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı Seviye C1* adlı ders kitabı da *Yedi İklim* olarak kısaltılmış ve bu çalışmada bu kısaltmalarla anılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak “Okuma ve Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arası İlişkiler Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Bu form, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Form geliştirilirken Üniversiteler Arası Kurul tarafından belirlenen doçentlik sınav alanları, Mersin Üniversitesine bağlı enstitülerdeki anabilim dalları ve dünyanın en saygın yayın indeksi olan ISI Web Of Science’ın konu listesinden (TÜBİTAK, 2009: 273-275) yararlanılmıştır. Buradan hareketle her üç kaynaktaki benzerliklerden de yola çıkılarak araştırmanın amacına uygun yeni bir form geliştirilmiştir. Değerlendirme formu hazırlanırken kapsayıcılık ve işlerlik noktasında uzman görüşüne başvurulmuş ve forma son şekli verilmiştir. Değerlendirme formu, üç üst başlık (fen bilimleri, güzel sanatlar, sosyal ve beşeri bilimler) ve otuz beş alt disiplinden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan bu form, ekler bölümünde yer almaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Örneklem alınan kitaplardaki okuma ve dinleme metinleri, araştırmacı tarafından “Okuma ve Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arası İlişkiler Değerlendirme Formu” aracılığıyla incelenmiş, bu değerlendirmelerden çıkan sonuçlar iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Bu yolla puanlayıcı güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar frekans ve yüzde alınarak tablolar aracılığıyla analiz edilmiş, hangi ders kitabında hangi disiplinlere ağırlık verildiği belirlenmiştir. Nicel analizin yanı sıra, metinlerden örnekler verilerek nitel değerlendirmeler de yapılmıştır. Böylelikle hem nitel hem de nicel veriler sunularak ders kitaplarında yer alan disiplinler arası ilişkiler belirginleştirilmeye çalışılmıştır.

Metinlerin hangi disiplin ya da disiplinlerle ilişkili olduğu tespit edilmeye çalışılırken belli başlı ölçütler dikkate alınmıştır. Bir metnin konusu, içeriği ve özellikle terminolojisi, o metnin hangi disiplin içinde değerlendirileceğini ortaya koyan en önemli ölçütler olarak kabul edilmiştir. Sözelimi olimpiyatların geçmişten günümüze gelişim öyküsünü anlatan bir metin, konu, içerik ve terminoloji bakımından “spor” ve “tarih” disiplinleri içinde değerlendirilmiştir. Metinde herhangi bir disipline ait belirgin bir terminoloji yoksa ayrıca doğrudan bir disiplinin konusu ve içeriğiyle de bağlantılı değilse metin türü dikkate alınmıştır. Yani biyografi, anı, şiir ve hikâye edici metinler; eğer belirgin bir biçimde herhangi bir disiplinin sınırlarında değilse

“edebiyat” disiplini altında incelenmiştir. Eğer metinde bir buluşun geçmişten günümüze kadar geçirdiği gelişim aktarılıyorsa ve buluşun var olduğu alana ait özel bir terminoloji yoksa bu tür metinler de “tarih” disiplini altında ele alınmıştır. Benzer şekilde kişisel gelişim kapsamındaki metinler “Psikoloji” disiplini altında kabul edilmiştir. Böylece incelemede bir standartlaşma sağlamak amaçlanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın birinci sorusu, C1 düzeyindeki Yedi İklim ders kitabında yer alan okuma metinlerindeki disiplinler arası ilişkinin incelenmesidir. Söz konusu kitapta 56 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.1.'de gösterilmiştir:

Tablo 4.1.

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Disiplinler Arası İlişkiler

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	1	1.14
	Biyoloji	7	8.05
	Çevre Bilimleri	-	-
	Fizik	-	-
	İstatistik	2	2.30
	Kimya	-	-
	Matematik	10	11.50
	Mimarlık	-	-
	Mühendislik	3	3.45
	Şehir ve Bölge Planlama	1	1.14
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	2.30
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-
	Müzik	1	1.14
	Plastik Sanatlar	-	-
	Sahne Sanatları	-	-
	Tasarım	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	2	2.30
	Arkeoloji	-	-
	Coğrafya	3	3.45
	Demografi	1	1.14
	Dilbilim	9	10.35
	Edebiyat	7	8.05
	Eğitim Bilimleri	2	2.30
	Ekonomi	-	-
	Felsefe	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	1	1.14
	Halk Bilim (Folklor)	5	5.75
	Hukuk	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-
	Psikoloji	4	4.60
	Siyaset Bilimi	-	-
	Sosyoloji	7	8.05
	Spor Bilimleri	7	8.05
	Tarih	12	13.80
	Turizm	-	-
	GENEL TOPLAM	87	100

Tablo 4.1. incelendiğinde okuma metnlerinin fen bilimleri başlığı altında 26, güzel sanatlar başlığı altında 1, sosyal ve beşeri bilimler başlığı altında ise 60 disiplinle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle okuma metnlerinin %29.88'i fen bilimleriyle, % 1.14'ü güzel sanatlarla, %68.98'i ise sosyal ve beşeri bilimlerle ilgilidir. Yedi İklim Türkçe ders kitabında sosyal ve beşeri bilimlerle ilgili metinler ağırlıktadır. Bu sonuçta konusu, içeriği ve terminolojisi itibariyle herhangi bir disiplin ile ilişkilendirilemeyen metinlerin metin türü düşünülerek “Edebiyat” disiplini içerisinde ele alınmasının da etkisi olmuştur. Güzel sanatlarla ilgili ise sadece bir metin yer almaktadır. Bu durum, öğrencilerin bu üst disiplin altındaki diğer disiplinlerin terminolojisine hâkim olması noktasında bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine buna benzer bir durum “Sosyal ve Beşeri Bilimler” üst disiplini altında yer alan “Arkeoloji”, “Ekonomi”, “Felsefe”, “Hukuk”, “Siyaset Bilimi” gibi alt disiplinler için de geçerlidir. Ayrıca teknoloji ve iletişim çağında olduğumuz düşünüldüğünde kitaptaki okuma metinlerinde “Medya ve İletişim” disiplinine yer verilmemesi, güncellik açısından da bir sınırlılık olarak yorumlanabilir.

Kitabın hedef kitlesi olan öğrenciler dil öğreniminin yanı sıra Türk kültürü ile tanışmakta ve turistik faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu bakımdan kitapta “Halk Bilimi (Folklor)” içerikli metinlere yer verilmesi olumlu; fakat “Turizm” içerikli metinlerin yer almaması ise olumsuz bir durum olarak yorumlanabilir.

Ayrıca incelenen kitapta disiplinlere ilişkin ünitelendirmeler yapıldığı tespit edilmiştir. Bu yöntem benzer içerikli metinlerin arka arkaya yer almasına zemin oluşturmuştur. Bu durum üniteye işlenen disipline ilişkin terim ve kavram alanı öğretimi için bir olumluluk olarak yorumlanabilse de yer yer tekrara düşülmesine de sebep olduğu gözlemlenmiştir.

Genel itibariyle bu sayısal verilerden yola çıkarak C1 düzeyindeki Yedi İklim Türkçe ders kitabında yer alan okuma metnlerinin disiplinler arası çeşitliliği yansıtmada avantajlarının ve sınırlılıklarının olduğu söylenebilir.

Yukarıdaki sayısal verileri örneklemek adına, aşağıda C1 düzeyindeki Yedi İklim Türkçe ders kitabında yer alan okuma metinlerinden kimi bölümler ait olduğu disiplinler aktararak örneklendirilmiştir:

Örnek 1. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında “Tarih” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

İpek Yolu’ndan Marmaray’a

İstanbul Boğazı’nın altından geçecek bir demir yolu tüneli ile ilgili ilk düşünce 1860 yılında Sultan Abdülmecit tarafından dile getirildi. İstanbul Boğazı altından geçiş ilk olarak deniz dibi üzerine inşa edilen sütunların üzerine yerleştirilen tünel olarak planlandı. Bu fikir izleyen dönem içerisinde daha ileri düzeyde değerlendirildi ve 1902 yılında bir tasarım geliştirildi (s. 40).

Örnek 2. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında “Biyoloji” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

Hayvanlar Âlemi

Deniz hidrası, sünger ve mercan gibi bazı hayvanlar tomurcuklanarak; balık, kurbağa, semender, kertenkele, yılan, timsah, kaplumbağa ve kuşlar gibi bazı hayvanlar yumurtlayarak çoğalırlar. Memeli hayvanlar ise, yavrularını doğururlar (s.74).

Örnek 3. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında “Biyoloji ve Psikoloji ” Disiplinlerine İlişkin Okuma Metni

Aptal Puma Sendromu

Peki bir puma, avının peşinden ne kadar koşar? İşte ormanların vahşi avcısını, uygarlıkların kurucusu insana örnek yapacak da pumanın bu özelliğidir. Puma, avının peşinden sürdürdüğü “ölüm koşusunu” her zaman, avının cüssesine göre ayarlar. Yani bir ceylanı avlamak için koştuğu süre ile bir tavşanı yakalamak için harcadığı süre asla aynı değildir. Çünkü puma, akıllı bir hayvandır ve koşarken harcadığı enerji miktarı, avdan elde edeceği enerji miktarını aştığı anda puma koşmaktan vazgeçer. Yenilgiyi kabul edip başka av arar. Bu nedenle ceylanın peşinden fazla, tavşanın peşinden çok daha az koşar.

İşte “Aptal Puma Sendromu”, bunun tersini yapan insanların ruh halini ifade etmek için yani bir tavşanın peşinden yıllarca koşan, sonra da yakaladığı avı bir öğünde bitiren akılsızlar için kullanılır. Başarının sırrı pumalıktan, yani “harcanan emek-ulaşılacak sonuç” ilişkisini dengelemekten geçiyor (s. 90).

Örnek 4. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında “Matematik, Mühendislik, Astronomi ve Antropoloji” Disiplinlerine İlişkin Okuma Metni

“Maya” Deyince Akla O Gelir

Fotoğrafta Kukulkan (Kukuul Kaan) Piramidi’nin kuzey cephesini görüyorsunuz. Mayalar bu piramidi, astronomi ve matematik bilgilerini ortaya koymak istercesine belirli bir sistemle inşa etmişlerdir. Örneğin piramidin dört cephesinin her birinde 91 basamak yer alır. Böylece 4X91’le bulduğumuz 364 sayısına en tepedeki düzlüğü de +1 olarak eklediğimizde, bir yıldaki günlerin sayısı olan 365’e ulaşırız. Piramidin yönü ve inşa edilme tekniği de çok dikkat çekicidir. İlkbahar ve sonbaharda gece ile gündüzün eşit olduğu günlerde, Güneş ışınları, piramidin çıkıntıları sayesinde, merdiven basamaklarının dibinde bulunan iki yılan heykelinin üzerinde “s” şeklinde gölge oluşturur. Bu gölgeler de yılanın kıvrımlı gövdesine benzer. Bu, piramidin tepesindeki Kukulkan adıyla bilinen tüylü yılanıdır. Mayalar’da gökyüzünün sembolü olarak yılanın seçilmesinin sebebinin, gök cisimlerinin yörüngelerinin şeklinin “S” harfine benzemesi olduğunu söyleyebiliriz (s. 101).

Örnek 5. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında “İstatistik” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

Boğaziçi Köprüsü

Köprü’nün hizmete açıldığı ilk yıl, günlük ortalama araç geçişi 32 bin iken, 1987’de bu sayı 130 bine, 2004 yılında ise 180 bine çıktı. Daha sonra yapılan ikinci köprü, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ile birlikte 2010 yılında günde ortalama 550 bin araç, köprüleri kullanmaktadır (s. 104).

Örnekler incelendiğinde, kimi metinlerin sadece bir disiplinle kimi metninlerinse birden çok disiplinle ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca örnek metinlerde ilgili disiplinlere ait terminolojinin de yer alması bu ilişkiyi destekler niteliktedir. Bu nedenle, yabancılara Türkçe öğreten eğitimcilerin de söz konusu disiplinlere ilişkin terminolojiye hâkim olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Terminolojinin yanı sıra, yabancı dil olarak Türkçe dersleri veren öğretim elemanlarının farklı disiplinlerle ilgili en azından genel geçer bir bilgiye sahip olması, ders sürecinin etkinliği bakımından önem taşımaktadır.

4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın ikinci sorusu C1 düzeyindeki İstanbul ders kitabında yer alan okuma metnindeki disiplinler arasındaki ilişkiyi incelemesidir. Söz konusu kitapta 61 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.2.'de gösterilmiştir:

Tablo 4.2.

İstanbul Ders Kitabındaki Okuma Metnlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	2	2.70
	Biyoloji	1	1.36
	Çevre Bilimleri	1	1.36
	Fizik	-	-
	İstatistik	2	2.70
	Kimya	1	1.36
	Matematik	-	-
	Mimarlık	-	-
	Mühendislik	1	1.36
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	-	-
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	1	1.36
	Müzik	2	2.70
	Plastik Sanatlar	2	2.70
	Sahne Sanatları	2	2.70
	Tasarım	-	-

Tablo 4.2. (Devamı)

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Ekonomi	3	4.05
	Felsefe	3	4.05
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	4	5.40
	Hukuk	2	2.70
	Medya ve İletişim Bilimleri	8	10.81
	Psikoloji	6	8.10
	Siyaset Bilimi	-	-
	Sosyoloji	1	1.36
	Spor Bilimleri	-	-
	Tarih	7	9.45
	Turizm	1	1.36
	GENEL TOPLAM	74	100

Tablo 4.2. incelendiğinde okuma metinlerinin fen bilimleri başlığı altında 8, güzel sanatlar başlığı altında 7, sosyal ve beşeri bilimler başlığı altında 59 disiplinle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle okuma metinlerinin %10.84'ü fen bilimleriyle, %9.46'sı güzel sanatlarla, %79.7'si ise sosyal ve beşeri bilimlerle ilgilidir. İstanbul ders kitabında sosyal ve beşeri bilimlerle ilgili metinler ağırlıktadır. Ders kitabındaki okuma metinleri, “Fen Bilimleri” üst başlığında incelendiğinde, çeşitliliği yansıtması açısından olumlu olduğu görülmektedir. Ancak bu noktada bazı alt disiplinlere (fizik, matematik, mimarlık, şehir ve bölge planlama, tıp) yer verilmediği de gözlemlenmiştir. Bu noktada disiplinler arası beslemek adına mümkünse her alt disiplinle ilişkili metinlere yer verilmesinin daha olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Ders kitabındaki “Güzel Sanatlar” üst disiplinine ilişkin çeşitliliğin de büyük oranda sağlandığı görülmektedir.

Kitapta yer alan okuma metinlerinde, disiplin seçiminde genele bakıldığında “Sosyal ve Beşeri Bilimler” üst başlığının yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak bu üst disiplin de kendi içinde incelendiğinde buradaki yoğunluğun “Edebiyat” disiplini ile ilişkilendirilen metinlerden kaynaklı olduğu görülmektedir. Söz konusu yoğunluğun nedenlerinden biri, metinlerin daha çok hikâye edici metin türlerinden seçilmesidir. Bununla birlikte eserde her ünitenin sonunda “Medeniyetimize Yön Verenler” bölümünde farklı sanatçı, yazar ve bilim adamlarının hayatlarına yer verildiği görülmektedir. Ancak bu bölümlerdeki metinlerde doğrudan bir disiplinle ilişkilendirmeler yapılmamış, söz konusu kişilerin hayatları anlatılmıştır. Bu nedenle bu bölümlerdeki metinler, metin türü olarak ele alınmış ve “Edebiyat” disiplini içinde kabul edilmiştir. Bu noktada daha besleyici olması adına bu bölümlerde seçilen kişi ile birlikte o kişi özelinde farklı disiplinlere ait içerikler oluşturulması, ilgili terminolojinin kullanılması, metinlerde disiplinler arası ilişkin sağlanması açısından tercih edilebilirdi.

Yukarıdaki sayısal verileri örneklemek adına, aşağıda C1 düzeyindeki İstanbul ders kitabında yer alan okuma metinlerinden kimi bölümler ait olduğu disiplinler aktararak örneklendirilmiştir:

Örnek 1. İstanbul Ders Kitabında “Kimya, Biyoloji ve Psikoloji” Disiplinlerine İlişkin Okuma Metni

Aşkın Kimyası

Bilinçaltında depolanan kusursuz arkadaş özelliklerine uygun biriyle karşılaşıldığında aşkın ilk kıvılcımıyla birlikte kimyası da işin içine giriyor. Uyarılan beyin ile aşkın ilk fazı olan büyüleyici fazda feniletilamin, dopamin ve norepinefrin salgılanıyor. Feniletilamin, aşkın molekülü yani ilk görüşte aşktan sorumlu kimyasaldır. Aşkta gözbebeklerinin büyümesine, karında kan çekilmesine bağlı kramp tarzı duyguya, aşk gülücüklerine ve bulutlar üzerinde yürüyor gibi hissetmemize neden oluyor.

Dopamin, beynin “ödül kimyasalı” olarak da bilinir. Âşık olunan kişiye karşı ilgi ve dikkatin artmasına neden olur. Aşkta yaşanan hareketli ve coşkulu olma, konuşkanlık, uykusuzluk, gıda alımının azalması, dopamin etkilerine bağlanıyor. Âşık olduğumuz kişiyi düşündüğümüzde salınımı artıyor (s. 32).

Örnek 2. İstanbul Ders Kitabında “Dilbilim, Felsefe ve Psikoloji” Disiplinlerine İlişkin Okuma Metni

Sanat Nedir?

Her insanın güzellik duygusuna ve güzele karşı bir ilgisi vardır. Giysilerimizin biçim ve renk uyumuna dikkat ederiz. V eşyalarımızı yerleştirirken güzel görünmesine özen gösteririz. Düzgün görünümlü çiçeklerle süslenmiş bir masada yemek yemek iştahımızı açar. Güzel bir müzik eşliğinde iş yapmak verimi artırır.

“Sanat” kelimesi genelde görsel sanatlar anlamında kullanılır. Kelimenin bugünkü kullanımı, Batı kültürünün etkisiyle İngilizcedeki “art” kelimesine yakın olsa da halk arasında biraz daha geniş anlamda kullanılır. Gerek İngilizcedeki “art” (artificial=yapay), gerek Almancadaki “kunst” (künstlich=yapay), gerekse Türkçedeki Arapça kökenli “sanat” (suni=yapay) kelimeleri, içlerinde yapaylığa dair bir anlam barındırır.”

Kant’ a göre sanatın kendi dışında, hiçbir amacı yoktur. Onun tek amacı kendisidir. Güzel sanatı ancak deha yaratabilir. Hegel’ e göre sanattaki güzellik, doğadaki güzellikten üstündür. Sanat insan aklının ürünüdür. Kendisine doğanın taklidinden başka amaç bulmalıdır. Marks’a göre üretici eylem, insanın ve doğanın karşılıklı etkileşiminin bir aşamasıdır (s. 116).

Örnek 3. İstanbul Ders Kitabında “Ekonomi” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

Türkiye’de Enflasyonun Tarihsel Gelişimi

Enflasyon deyince akla ilk gelen, günlük hayatta çokça kullandığımız mal ve hizmetlerin fiyatlarının artmasıdır. Ancak mal ve hizmetlerin fiyatları zaman içinde artabilir veya azalabilir. Enflasyon sadece belli bir malın veya hizmetin fiyatının tek başına artması değil, fiyatların genel düzeyinin sürekli bir artış

göstermesidir. Diğer bir deyişle sadece bazı malların fiyatlarının sürekli artması ya da tüm malların fiyatlarının bir sefer artması enflasyon değildir. Örneğin aylık enflasyon oranının %1 olması, o ay içinde fiyatlar genel seviyesinin bir önceki aya göre %1 oranında arttığını gösterir. Yıllık enflasyonun %30 olması da, fiyatların bir önceki yıla göre ortalama %30 oranında arttığını gösterir (s.166).

Örnek 4. İstanbul Ders Kitabında “Edebiyat” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

Cengiz Aytmatov

1928 yılında Kırgızistan’ın başkenti Bişkek’e bağlı olan ve Talas vadisinde yer alan Şeker köyünde doğar. İkinci Dünya Savaşı’nın yokluk yıllarını babasız geçiren Aytmatov, çocuk yaşından itibaren çalışmaya başlar. On yaşında toprağı işler. On dört yaşında Şeker köyünde köy sovyeti kolhozu sekreterliğine getirilir. (s. 47)

Örnek 5. İstanbul Ders Kitabında “İstatistik” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

Gençlerin Medya Tüketimi

Araştırma kapsamında hem liselilerin hem de üniversitelerin internete girdiklerinde aynı anda ortalama üç sayfa açtıkları görülüyor. En çok bağlı kalınan sayfa ise Facebook. Facebook’ta reklam tıklanma oranı ise liseliler için yüzde 11, üniversiteler için yüzde 14 olarak şekilleniyor. Gençlerin e-posta kullanımlarına bakıldığında, liselilerin yüzde 73, üniversitelerin ise yüzde 90 oranında e-posta kullandıkları görülüyor (s.192).

Örnekler incelendiğinde, metinlerin konu, içerik veya terminoloji bakımından belirli bir disiplinle ilişkili olduğu görülmektedir. Sözelimi beşinci örnekte sayıların kullanılması “yüzde”, “oran” “ortalama” gibi terimlerin yer alması, bu metnin istatistik disiplininin sınırları içinde yer aldığını göstermektedir. Bu bakımdan ders sürecinde, söz konusu metinler işlenirken okuma becerisini desteklemek için sözcük öğretime de yer verilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu da disiplinler arası ile sözcük öğretimi arasındaki bağlantıyı ortaya koyması bakımından dikkate değerdir.

4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın üçüncü sorusu C1 düzeyindeki Gazi ders kitabında yer alan okuma metnindeki disiplinler arası incelenmesidir. Söz konusu kitapta 20 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.3.’te gösterilmiştir:

Tablo 4.3.

Gazi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	-	-
	Biyoloji	1	3.46
	Çevre Bilimleri	-	-
	Fizik	2	6.89
	İstatistik	1	3.46
	Kimya	-	-
	Matematik	-	-
	Mimarlık	1	3.46
	Mühendislik	2	6.89
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	6.89
	Geleneksel Türk Sanatları	-	-
Güzel Sanatlar	Müzik	-	-
	Plastik Sanatlar	-	-
	Sahne Sanatları	-	-
	Tasarım	-	-
	Antropoloji	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Arkeoloji	-	-
	Coğrafya	-	-
	Demografi	1	3.46
	Dilbilim	2	6.89
	Edebiyat	7	24.13
	Eğitim Bilimleri	-	-
	Ekonomi	-	-
	Felsefe	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	4	13.79
	Hukuk	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-
	Psikoloji	3	10.34
	Siyaset Bilimi	-	-
	Sosyoloji	-	-
	Spor Bilimleri	-	-
	Tarih	3	10.34
	Turizm	-	-
	GENEL TOPLAM	29	100

Tablo 4.3. incelendiğinde okuma metnlerinin fen bilimleri başlığı altında 9, sosyal ve beşeri bilimler başlığı altında 20 disiplinle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle okuma metnlerinin %31.05’i fen bilimleri, %68.95’i ise sosyal ve beşeri bilimlerle ilgilidir. Gazi ders kitabında sosyal ve beşeri bilimlerle ilgili metinler ağırlıktadır. Ders kitabındaki okuma metinleri, “Fen Bilimleri” üst başlığında incelendiğinde farklı disiplinleri içerdiği görülmekte ve bu disiplinler arasılık açısından olumlu bir durum olarak yorumlanmaktadır.

Ancak bu noktada bazı alt disiplinlere (astronomi, matematik, çevre bilimleri, şehir ve bölge planlama, kimya) yer verilmediği de gözlemlenmiştir. Buna rağmen kitapta disiplinler arası çeşitliliği yansıtması açısından en kapsamlı üst disiplin “Fen Bilimleri” olarak yorumlanabilir. Bununla birlikte kitapta “Sosyal ve Beşeri Bilimler” üst başlığı altında da farklı disiplinler örneklendirilmiştir. Ancak geniş kapsamlı olan bu üst başlık düşünüldüğüne metinlerdeki disiplin çeşitliliğinin yeterli olmadığı yorumuna ulaşılabilir. Nitekim bu başlıklandırma altında yer alan birçok alt disipline okuma metinlerinde yer verilmediği görülmektedir.

Kitaptaki okuma metinleri incelendiğinde “Güzel Sanatlar” üst disiplinine ilişkin herhangi bir metin saptanamamıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin aynı zamanda bir boyutu da kültür aktarımıdır. Bu açıdan bakıldığında söz konusu durumu bir eksiklik olarak yorumlamak mümkündür. Bunun yanı sıra bu disiplinlere yer verilmemesi öğrencilerin sanat ve estetik alanında dolayısıyla yaşam içerisinde de zayıf kalmalarına neden olabilecek niteliktedir. Aynı zamanda, Gazi ders kitabıyla Türkçe hazırlık eğitimi gören ve güzel sanatlar alanında üniversite eğitimine başlayacak uluslararası öğrencilerin de kendi alanlarına hazırlanmaları, tam olarak mümkün olmayacaktır.

Yukarıdaki sayısal verileri örneklemek adına, aşağıda C1 düzeyindeki Gazi ders kitabında yer alan okuma metinlerinden kimi bölümler, ait olduğu disiplinler aktararak örneklendirilmiştir:

Örnek 1. Gazi Ders Kitabında “Fizik” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

Gel Zaman Git Zaman

Peki, nedir, bu su gibi akıp giden zaman? Zamanla ilgili çok sayıda tanım yapılmıştır: Aristo, “Zamanı hareketle, hareketi de zamanla ölçüyoruz.” der. Einstein içinse “Mutlak zaman yoktur.” Onun “İzafiyyet (Görecelik) Teorisi”ne göre “Uzay ve zaman bir algıdır.” Bu teoriden sonra fizikçiler, dünya üzerinde dört boyut bulunduğunu kabul etmiş ve o zamana kadar üç boyutu temsil eden uzunluk, yükseklik ve genişliğe ek olarak “zaman”ı dördüncü fiziksel boyut olarak ele almışlardır (s. 8).

Örnek 2. Gazi Ders Kitabında “Tıp ve İstatistik” Disiplinlerine İlişkin Okuma Metni

Gelişen Dünyanın Değişen Hastalıkları

Dünya genelinde 2005 yılında meydana gelen 58 milyon ölümün 35 milyonu (%60’ı) kronik hastalıklar yüzünden olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü’ne göre 2005 yılındaki hastalık oranlarında kronik hastalıklar diğer hastalıklar içerisinde %77’lik bir orana sahiptir (...)

Bütün bu bilgiler ışığında, dünyada 60 yaş ve üzeri yaşlarda en fazla görülen hastalıklar şu şekilde sıralanabilir:

1. Kalp hastalıkları
2. Akciğer hastalıkları
3. Alzheimer

4. Katarakt
5. Solunum yolları enfeksiyonu
6. İşitme kaybı
7. Akciğer kanseri
8. Görme bozuklukları (s. 36, 37).

Örnek 3. Gazi Ders Kitabında “Demografi” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

Nüfus Patlaması

Dünya nüfus artış hızı dönemlere göre farklılık gösterse de nüfusun genel olarak tarihin her döneminde artma eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz. Zaman ve dönemlere göre oluşan farklı artış hızlarının sebeplerini ise iyi tahlil etmek gerekir. Balıkçılık ve avcılıkla geçimin sağlandığı Paleolitik dönemde nüfus, yetersiz beslenme ve salgın hastalıklar gibi birçok nedenden dolayı fazla artmamıştır. Ancak insanların yerleşik hayata geçerek hayvanları evcilleştirmeleri ve tarımla uğraşmaya başlamaları nüfus artış hızının ivme kazanmasını sağlamıştır. Bununla beraber Sanayi Devrimi’ne kadar, bazı küçük sahalar çok fazla nüfus barındırmasına rağmen dünyanın büyük bir bölümü تنها ve boş halde bulunmaktaydı (s. 46).

Örnek 4. Gazi Ders Kitabında “Psikoloji ve Dilbilim” Disiplinlerine İlişkin Okuma Metni

Tükettikçe Tükenen İnsanlık

Pek çok insan zamane davranışlarına yak uydurmaya çalışırken diğer insanlara zarar verdiğinin, yer yer haksızlık yaptığının ve bencil davrandığının farkına varamamıştır. Burada “İnsan, insanın kurdudur.” deyişi daha da anlamlı bir ifadeye dönüşmektedir. Evet, ne yazık ki insan, hem kendinin hem de ötekinin kurdu olmaya başlamıştır. Daha fazla güç, şöhret veya gösteriş için yüzyılın en bulaşıcı hastalığına yakalanmış ve tüketici kimliğiyle özdeşleşmiştir. Bundan sonra ona doğruyu anlatmaya çalışmak, “deveye hendek atlatmak”tan daha zor olacaktır (s. 54).

Örnek 5. Gazi Ders Kitabında “Halk Bilim” Disiplinine İlişkin Okuma Metni

Rüya

Rüya, halk inançlarını da önemli ölçüde etkilemiştir. Örneğin bir işe başlamadan önce kararsızlık yaşıyorsa dilek tutulur, dua edilir ve kimseyle konuşmadan yatılır. Eğer rüyada beyaz veya yeşil görülürse bu, o işin kişi için iyi sonuçlanacağına; siyah veya kırmızı görülürse dileğin kişi için kötü bir neticesi olacağına inanılır. Yine rüyada at görmenin muradın gerçekleşeceğine, kan görmenin rüyayı bozacağına, bir devlet büyüğü görmenin kariyerinde başarılı olunacağına işaret ettiğine inanılır. Bazı yerlerde rüya görmek isteyen kişi yastığının altına bir demir parçası koyar ve o gece gördüğü rüyayı niyetine göre yorumlar. Rüya yorumlamadan önce “Hayır olsun.”, “Suya anlat.”, “Gündüz niyetine...” demek adettendir (s. 98).

Gazi ders kitabından alınan örnekler bir yandan Türkçe öğretmeni yetiştirme sürecinin disiplinler arası olması gerektiğini bir kez daha gündeme getirmekte bir yandan da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılacak terim sözlüklerine duyulan gereksinimi ortaya

koymaktadır. Disiplinlere özgü terimlerin anlamını merak eden yabancı dil öğrencisi için, ana dili sözlükleri oldukça karmaşık olabilir. Bu bağlamda yabancı dil öğrencisinin gereksinim ve koşulları gözetilerek hazırlanacak sözlükler, disiplinler arası yaklaşımın da bir gereğidir.

4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın dördüncü sorusu C1 düzeyindeki Yedi İklim ders kitabında yer alan dinleme metinlerindeki disiplinler arasılığın incelenmesidir. Söz konusu kitapta 27 dinleme metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.4.'te gösterilmiştir:

Tablo 4.4.

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabındaki Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	-	-
	Biyoloji	-	-
	Çevre Bilimleri	-	-
	Fizik	-	-
	İstatistik	-	-
	Kimya	-	-
	Matematik	3	9.37
	Mimarlık	-	-
	Mühendislik	1	3.13
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	6.25
	Geleneksel Türk Sanatları	-	-
Güzel Sanatlar	Müzik	1	3.13
	Plastik Sanatlar	-	-
	Sahne Sanatları	-	-
	Tasarım	-	-
	Antropoloji	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Arkeoloji	-	-
	Coğrafya	1	3.13
	Demografi	-	-
	Dilbilim	6	18.75
	Edebiyat	4	12.50
	Eğitim Bilimleri	2	6.25
	Ekonomi	-	-
	Felsefe	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	3	9.37
	Hukuk	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-
	Psikoloji	3	9.37
	Siyaset Bilimi	-	-
	Sosyoloji	-	-

Tablo 4.4. (Devamı)

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Spor Bilimleri	2	6.25
	Tarih	3	9.37
	Turizm	1	3.13
GENEL TOPLAM		32	100

Tablo 4.4. incelendiğinde dinleme metinlerinin fen bilimleri başlığı altında 6, güzel sanatlar başlığı altında 1, sosyal ve beşeri bilimler başlığı altında 25 disiplinle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle dinleme metinlerinin %18.75'i fen bilimleriyle, %3.13'ü güzel sanatlarla, %78.12'si ise sosyal ve beşeri bilimlerle ilgilidir. Daha detaylı bir incelemede ise ağırlığın “Sosyal ve Beşeri Bilimler”e verildiği görülmektedir. Buna karşılık, ise “Güzel Sanatlar” disiplininin tek bir metinde yer alması disiplinler arası ilişkin sağlanması açısından bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Kitapta yer alan dinleme metinlerinde “Fen Bilimleri”ne de yer verildiği görülmekle beraber çeşitlilik açısından sınırlı olduğu söylenebilir. Çünkü burada “Astronomi”, “Biyoloji”, “Fizik”, “Kimya” gibi birçok disipline ait herhangi bir metin tespit edilememiştir.

“Sosyal ve Beşeri Bilimler”deki yoğunluğun bir nedeni olarak da kitap yazarlarının uzmanlıklarının “Dilbilim”, “Edebiyat” gibi alanlarda buluşmasından kaynaklı olduğu söylenebilir. Bununla beraber “Sosyal ve Beşeri Bilimler” üst başlığı altında da değinilmeyen disiplinlerin var olması, öğrencilerin genel kültürlerinin artması konusunda olumsuz bir tablo çizmektedir. Bunun yanı sıra yoğunluğun belli başlı disiplinlerde toplanması, öğrencilerin akademik hayata hazırlanması noktasında da sınırlılıklar doğurabilmektedir. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak Yedi İklim ders kitabındaki çeşitliliğin artırılmasının daha olumlu sonuçlar doğuracağı söylenebilir.

Yukarıdaki verileri örneklemek adına, aşağıda C1 düzeyindeki Yedi İklim Türkçe ders kitabında yer alan dinleme metinlerinden kimi bölümler, ait olduğu disiplinler aktararak örneklendirilmiştir:

Örnek 1. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında “Spor” Disiplinine İlişkin Dinleme Metni

Türkiye Destan Yazdı

Servet, Sabri, Hamit, Sabrii (Afferin be!), Hamit ceza sahasında ortaya çevirdi, gol pozisyonu ve top ağlara gidiyor ve goooooool (Aferin Arda be!), 2-1 oluyor, Ardaa, İsviçre maçından sonra Çek Cumhuriyet maçında da topu ağlara gönderiyor ve 75. dakikada aradaki farkı bire indiriyoruz. Arda Turan ve durum 2-1 futbolseverler. Bir gol daha bulabilirsek belki maçı penaltılara götürme şansına sahibiz (Ortayı kim yaptı, Hamit mi?). Arda Turan işte hocam, bir kez daha izliyoruz bu pozisyonu. Arda, Pet Cehh, direk ve ağlara giden top. Aradaki fark bire iniyor. Hamit, içeri çevirdi ve Arda golünü attı (Hamit önde oynarsa

etkili olur, Arda da turnuvada rakipleriyle maç yapıyor işte). (Anons: 78. Dakika, Türkiye'nin golü, Ardaaa (Turan)) (Dinleme Kitapçığı s. 5).

Örnek 2. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında “Sağlık” Disiplinine İlişkin Dinleme Metni

Uçuş Sendromu

Kıtalararası uçuş sendromuna dikkat! Uzak mesafelere yapılan uçak seyahatlerinin insan sağlığını tehdit ettiği bildirildi. Uzmanlar, uzun süreli uçuşların “akciğer embolisi”ne neden olduğunu belirttiler. Uzmanlar, uçakla yapılan seyahatte az bilinen, tıp literatüründe “Kıtalararası Uçuş Sendromu” olarak adlandırılan rahatsızlıkların ciddiye alınması gerektiğini açıkladılar. Uzun süreli uçuşlar sırasında aynı yerde saatlerce hareket etmeden oturmak zorunda kalan kişilerin, dar koltuk mesafesi nedeniyle dizlerinin bükülü vaziyette olduğuna dikkat çeken uzmanlar, “Bu durumda uzun süre seyahat eden yolcular, tromboz yani toplardamarlarda pıhtı oluşma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilir. Oluşan kan pıhtısı, bacaklardan akciğere doğru yol alırsa akciğer embolisine yani pıhtının akciğer damarlarını aniden tıkamasına neden olabilir (Dinleme Kitapçığı, s. 9).

Örnek 3. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabında “Dilbilim” Disiplinine İlişkin Dinleme Metni

Dilin Tadı

Sözlükler, bir dilin bütün kelimelerini içine alsın bile nihayet bir kelimeler listesinden ibarettir. Gramerler ise bir kurallar sıralamasından başka nedir? Bir gramerde yer alan söz dizimi kurallarını sayısız örneklerle zenginleştirirsiniz. Bir sözlükte yer alan elli bin kelimayı, sayısız örgüler içinde bir araya getirirsiniz. İşte dil, bu sayısız örgü ve örneğin evrenidir. Binlerce yıldan beri, milyonlarca insan tarafından yaratılan bir evren. Aynı kelimeler, sonsuzluğa doğru uzanan zamanda, daha milyonlarca örnek ve örgü içinde kullanılacaklar. Kelimelerin bir kısmı ölse de, bir kısmı şekil ve manasını değiştirse de düşünce ve duygularımızın bin bir tonunu, birbirinden farklı bin bir kalıp içinde ifade etmeye devam edecekler (Dinleme kitapçığı, s. 11).

Yukarıda Yedi İklim Türkçe ders kitabından alınan metin örneklerinden yola çıkarak, metinlerin oluşturulmasında bir disiplinin temel alındığı yorumuna ulaşılabilir. Nitekim örneklerde de bir metnin içerik, kavram alanı gibi ölçütleri sağlaması düşünüldüğünde tek bir disiplinler ilişkilendirilebildiği görülmektedir. Bunun nedeni, dinleme metinlerinin anlaşılmayı kolaylaştırmak için daha kısa ve basit içerikte olması olabilir.

Kavram alanının öğretiminde metinlerin önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Ayrıca bir disiplinin konu ve kavram alanına girebilecek özgün bir metin üretmek ve bunu yaparken dil seviyesini gözetmek de oldukça zor bir eylemdir. Bu noktada alandaki birçok ders kitabında otantik metinlerden faydalanılmaktadır. Fakat otantik metinlerin özellikle dinleme etkinliklerinde, öğrencinin dikkat süresinin gözetilerek seçilmesi gerektiği bir gerçektir. Bununla birlikte metinlerin seslendirmelerinde kelimelerin doğru telaffuzu, konuşma hızı, akıcılık gibi çeşitli unsurlar da dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda yukarıda verilen birinci

örnekteki dinleme metninin otantik bir metin olmakla birlikte sözü edilen bu özellikleri taşıma noktasında çeşitli sorunlar taşıdığı söylenebilir. Özellikle metnin dinleme kayıtlarında doğrudan maç yayını şeklinde olması, metnin anlaşılabilirliğini zorlaştırmıştır. Buradan hareketle seçilen metinlerin disiplinler arasıyla hizmet etmesinin yanı sıra diğer temel özellikleri de taşıması gerektiği unutulmamalıdır.

4.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın beşinci sorusu C1 düzeyindeki İstanbul ders kitabında yer alan dinleme metinlerindeki disiplinler arasıyla incelenmesidir. Söz konusu kitapta 36 dinleme metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.5’de gösterilmiştir:

Tablo 4.5.

İstanbul Ders Kitabındaki Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arasıyla

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	2	4.88
	Biyoloji	1	2.44
	Çevre Bilimleri	1	2.44
	Fizik	1	2.44
	İstatistik	1	2.44
	Kimya	-	-
	Matematik	-	-
	Mimarlık	-	-
	Mühendislik	1	2.44
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	-	-
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-
	Müzik	-	-
	Plastik Sanatlar	2	4.88
	Sahne Sanatları	1	2.44
	Tasarım	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	-	-
	Arkeoloji	-	-
	Coğrafya	1	2.44
	Demografi	-	-
	Dilbilim	1	2.44
	Edebiyat	20	48.78
	Eğitim Bilimleri	-	-
	Ekonomi	1	2.44
	Felsefe	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	-	-
	Hukuk	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	3	7.31

Tablo 4.5. (Devamı)

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Psikoloji	1	2.44
	Siyaset Bilimi	-	-
	Sosyoloji	-	-
	Spor Bilimleri	-	-
	Tarih	4	9.75
	Turizm	-	-
	GENEL TOPLAM	41	100

Tablo 4.5. incelendiğinde dinleme metinlerinin fen bilimleri başlığı altında 7, güzel sanatlar başlığı altında 3, sosyal ve beşeri bilimler başlığı altında 31 disiplinle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle dinleme metinlerinin %17.08'i fen bilimleriyle, %7.32'si güzel sanatlarla, %75.6'sı ise sosyal ve beşeri bilimlerle ilgilidir. Yine çoğunluğa bakıldığında “Sosyal ve Beşeri Bilimler” in ön planda olduğu görülmektedir. Ancak gerek “Fen Bilimleri” gerek “Güzel Sanatlar” gerek de “Sosyal ve Beşeri Bilimler” başlığı altındaki alt disiplinlerde eşit bir dağılım olmadığı görülmektedir.

Kitaptaki dinleme metinlerine bakıldığında “Fen Bilimleri” üst başlığı altında “Astronomi, fizik, çevre bilimleri” gibi farklı disiplinlere yer verilmiş olması, disiplinler arasılık açısından olumlu bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. “Güzel Sanatlar” üst başlığına ise hem genel olarak hem de alt disiplinleri özelinde düşünüldüğünde disiplinler arasılığın ihmal edildiğini söylemek mümkündür. Metinlerde kendisine en çok yer bulan üst disiplin “Sosyal ve Beşeri Bilimler” olmuştur. Burada üst disiplin başlığı altında yer alan alt disiplin yelpazesinin geniş olması da bir faktör olarak akıllara gelebilmektedir. Ancak bu disiplin içinde de alt disiplinlere bakıldığında bu çeşitlilikten çok fazla yararlanılmadığı, kendi içerisinde yoğunluğun “Edebiyat” disiplinine verildiği görülmektedir. Bu noktada belirleyicinin kitaptaki metin seçimleri olduğu söylenebilir. Nitekim kitapta dinleme metni olarak çok fazla otantik metin seçilmiştir. Bu metinler belirgin bir biçimde bir disipline ilişkin terminolojiyi taşımamaktadır. Dinleme metinlerinin yer aldığı ünitenin teması bağlamında seçilen bu metinler bir disiplin ile ilişkilendirilebilecek bir terminolojiye veya kavram alanına sahip değildir. Bu nedenle bu metinlerin sınıflandırmasında metin türleri temel alınmıştır. Seçilen bu otantik metinler arasında hikâye edici metinlere, biyografilere ve röportajlara yer verildiği görülmektedir. Bu durum, “Edebiyat” disiplinine ilişkin frekansların yüksek olmasına neden olmuştur. Yapılan bu seçki öğrencilerin farklı metin türleri ile karşılaşması adına bir olumluluk olarak yorumlanabilir. Ancak kavram öğretimi açısından düşünüldüğünde kısırlığa neden olabilmektedir.

Yukarıdaki sayısal verileri örneklemek adına, aşağıda C1 düzeyindeki İstanbul ders kitabında yer alan dinleme metinlerinden kimi bölümler ait olduğu disiplinler aktararak örneklendirilmiştir:

Örnek 1. İstanbul Ders Kitabında “Edebiyat ve Fizik” Disiplinlerine İlişkin Dinleme Metni

İstanbul’da Bir Dahi

Einstein’la tanıştığınız doğru mu?

Evet. Fizik ve yer çekimiyle ilgili teorik bir fikrim vardı. Benzer bir fikir daha sonra fizikçiler tarafından yayımlandı. Evrenin nasıl genişlediğine dair. Ama benin evrenin genişlemediğine, maddelerin başka bir kaynaktan geldiğine dair bir düşüncem vardı. Bu konuyu tartışmak için Einstein’a gittim.

Sizin “Oyun Teorisi” kuramınız, dünyaya “kazan-kazan” kavramını armağan etti. Peki, herkesin “kaybettiği” bir oyun var mı?

Mümkün. Herkes negatif oynarsa mümkün. Yani eğer her oyuncu kendi kazancından çok rakibin kaybına odaklanırsa mümkün (s. 25).

Örnek 2. İstanbul Ders Kitabında “Plastik Sanatlar” Disiplinine İlişkin Dinleme Metni

Setenay Alpsoy ile Röportaj

Resimlerini açık koyu alt yapısı üzerine inşa eden sanatçı, ışık gölgeyle desteklediği alt yapıya renk ögesini de ekleyerek istediği atmosferi ve yorumu yakalamaya özen gösteriyor. Üstünde durduğum birkaç kompozisyon var. Bunlardan biri neredeyse gökyüzünde gökyüzünü hiç görmediğimiz, zaman zaman çok ince bir detay olarak gördüğümüz üst üste binaların yerleştirilmesiyle oluşan resimler (s. 122).

Örnek 3. İstanbul Ders Kitabında “İstatistik” Disiplinine İlişkin Dinleme Metni

Mutluluk

İşte mutluluk ile ilgili “Yaşam Memnuniyeti Araştırması”ndan çıkan sonuç:

Türkiye İstatistik Kurumu, Yaşam Memnuniyeti Araştırması Türkiye’deki kadınların erkeklerden daha mutlu olduğunu ortaya çıkardı. İstatistiklere göre her 100 kadından 58’i mutluyken, bu rakam erkeklerde 50. TÜİK 2003 yılından bu yana bireylerin mutluluk algılaması, umut, değerler, kişisel gelişim ve kişisel sağlık, gelir ve çalışma hayatı gibi alanlarındaki memnuniyetlerini ölçüyor. Ayrıca, bireylerin kamu hizmetlerinden memnuniyetleri de ölçülüp bunların zaman içindeki değişimleri takip ediliyor. Araştırma, 18 ve daha yukarı yaştaki fertleri kapsıyor. Yapılan anket çalışmasında geçen yıl Türkiye’de 18 ve daha yukarı yaştaki bireylerin %54.3’ü kendilerini mutlu olarak ifade etti. %14.6’sı ise mutsuz olduklarını belirtti.(...) (s. 150)

Yukarıda İstanbul ders kitabındaki disiplinler arasılığa dikkat çeken noktaları vurgulamak adına bazı örneklerle yer verilmiştir. Birinci örnek incelendiğinde metinde “Fizik” disiplini ile ilişki kurmayı mümkün kılan terimler karşımıza çıkmaktadır. Ancak söz konusu bu metin, türü itibarıyla bir röportajdır. Bu noktada yapılan sınıflamada metin hem “Fizik” hem de “Edebiyat” disiplini ile ilişkili olarak yorumlanmıştır. Bu durum, dinleme sürecinde hem fiziğe ilişkin kavramların açıklanmasını hem de edebi bir tür olan röportajın anlatılmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe derslerinde, temel hedeflerden uzaklaşmadan, disiplinler arası bir etkileşim oluşturmak gerekmektedir.

4.6. Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın altıncı sorusu C1 düzeyindeki Gazi ders kitabında yer alan dinleme metinlerinin disiplinler arasılık açısından incelenmesidir. Söz konusu kitapta 19 dinleme metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.6.'da gösterilmiştir:

Tablo 4.6.

Gazi Ders Kitabındaki Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	-	-
	Biyoloji	1	4
	Çevre Bilimleri	-	-
	Fizik	1	4
	İstatistik	1	4
	Kimya	-	-
	Matematik	-	-
	Mimarlık	-	-
	Mühendislik	-	-
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	8
	Geleneksel Türk Sanatları	-	-
Güzel Sanatlar	Müzik	-	-
	Plastik Sanatlar	-	-
	Sahne Sanatları	1	4
	Tasarım	-	-
	Antropoloji	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Arkeoloji	-	-
	Coğrafya	-	-
	Demografi	1	4
	Dilbilim	-	-
	Edebiyat	12	48
	Eğitim Bilimleri	-	-
	Ekonomi	-	-
	Felsefe	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	3	12
	Hukuk	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-

Tablo 4.6. (Devamı)

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Psikoloji	1	4
	Siyaset Bilimi	-	-
	Sosyoloji	-	-
	Spor Bilimleri	-	-
	Tarih	2	8
	Turizm	-	-
	GENEL TOPLAM	25	100

Tablo 4.6. incelendiğinde dinleme metnlerinin fen bilimleri başlığı altında 5, güzel sanatlar başlığı altında 1, sosyal ve beşeri bilimler başlığı altında 19 disiplinle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle dinleme metnlerinin %20'si, fen bilimleri ile, %4'ü güzel sanatlarla, %76'sı ise sosyal ve beşeri bilimlerle ilgilidir. Sayısal verilere bakıldığında “Sosyal ve Beşeri Bilimler” in ön planda olduğu görülmektedir. Gerek “Fen Bilimleri” gerek “Güzel Sanatlar” gerek de “Sosyal ve Beşeri Bilimler” başlığı altındaki alt disiplinlerde eşit bir dağılım olmadığı görülmektedir.

Gazi'nin dinleme metnlerinde de güzel sanatların ihmal edildiği görülmektedir. Bu durum, daha önce vurgulandığı gibi güzel sanatlar alanında üniversite öğrenimi görecektir olan uluslararası öğrenciler için bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte bu alanların ihmal edilmesi, öğrencilerin yaşama kültürü ve estetik bilinçlerini geliştirme açısından da sınırlılıklar oluşturduğu söylenebilir. Benzer bir biçimde fen bilimleri alanında da disiplinler arası çeşitliliğin yoğun olmadığı saptanmıştır. Bu durum da öğrencilerin derse ilgisini azaltma tehlikesi taşımaktadır.

Gazi'nin dinleme metnlerinde diğer kitaplarda olduğu gibi ağırlığın sosyal ve beşeri bilimlere verildiği görülmektedir. Ancak, bu yoğunluk disiplinler çeşitliliği yansıtmamaktadır. Nitekim tablo incelendiğinde, disiplin seçiminin “Edebiyat” alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca uluslararası öğrencilerin daha çok fen bilimleri alanında eğitim gördüğü düşünüldüğünde, sosyal ve beşeri bilimler alanına yönelik bu kadar metnin olması da işlevsel değildir.

Yukarıdaki sayısal verileri örneklemek adına, aşağıda C1 düzeyindeki Gazi ders kitabında yer alan dinleme metnlerinden kimi bölümler ait olduğu disiplinler aktararak örneklendirilmiştir:

Örnek 1. Gazi Ders Kitabında “Tarih ve Halk Bilim” Disiplinlerine İlişkin Dinleme Metni

Makyaj Sanatı

Makyaj ortaya çıktığı ilk günden beri kültürden kültüre değişerek çeşitli biçimlerde uygulanmıştır. Örneğin, eski çağlarda bazı toplumların savaşlara hazırlık törenlerinde erkeklerin yüzlerini bitkilerden

elde edilen boyalarla boyadıkları bilinmektedir. Din adamlarının inanışları gereği dini törenlerde yüzlerini değişik biçimlerde boyamaları da makyajın bilinen ilk örnekleri arasındadır. Fakat zaman ilerledikçe ve günümüze yaklaştıkça makyaj öncelikle kadınların güzelleşmek için uyguladıkları bir işlem hâline gelmiştir. Makyajın kökeni milattan binlerce yıl öncesine Mısır ve Asur gibi doğu medeniyetlerine dayanmaktadır.

Örnek 2. Gazi Ders Kitabında “Tıp” Disiplinine İlişkin Dinleme Metni

Kök Hücre Nakli

Sevgili dinleyiciler,

Sıradaki haberimiz kök hücre mucizesi ile ilgili. Kök hücre nakli mucize yaratıyor. Sağlıklı bir vericiden alınan ve tüm kan hücrelerinin ilk hâli olan kemik iliği kök hücreleri bir başka insanın ölümcül bir hastalığının kesin tedavisi olabiliyor. Türkiye’de kemik iliği bağışının çok düşük seviyede kaldığına dikkat çeken Doğru Teşhis Hastanesi Hematoloji uzmanı Doç. Dr. Ahmet İrfan kök hücre nakli ile ilgili bilinmesi gereken her şeyi anlatıyor.

Örnek 3. Gazi Ders Kitabında “İstatistik ve Tıp” Disiplinlerine İlişkin Dinleme Metni

Sağlıklı Günler

Yapılan araştırmalar yaklaşık yetmiş iki milyon insanın yaşadığı Türkiye’de yıllık kan bağışı oranının nüfusun %11’i kadar olduğunu gösteriyor. Oysaki kan bağışı bekleyen binlerce insanın hayatını kurtarmanın yanı sıra bağış yapan kişinin sağlığını da olumlu yönde etkiler. Sözgelimi, düzenli aralıklarla kan bağışında bulunmak kemik iliğinin yağlanması önler. Verilen kanın yerine genç hücreler kan dolaşımına katıldığı için bağışçı daha dinç ve canlı olur.

Yukarıdaki örnekler incelendiğinde ilk örnekte makyaj sanatının geçmişten günümüze yaşadığı değişimlerin anlatıldığı görülmekte. Bir durumun tarih içindeki değişimini konu edinmesi ve bunu yaparken tarih disiplinine ilişkin terimlere de yer verilmesi nedeniyle bu metin tarih disiplini ile ilişkilidir denebilir. Ayrıca metinde makyajın kültürden kültüre farklı yorumlanmalarının ele alınması, bu metni aynı zamanda halk bilim disiplini ile de ilişkili kılmaktadır. İkinci örnek incelendiğinde ise metnin kavram alanı nedeniyle tıp disiplini ile ilişkilendirilebileceği görülmektedir. Son örneğe bakıldığında metnin tıbbi terimlerin yanı sıra istatistik disiplininin kavram alanına giren sözcüklere de yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle söz konusu metin hem tıp hem de istatistik disiplini ile ilişkilendirilmiştir.

4.7. Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın yedinci sorusu C1 düzeyindeki Yedi İklim Türkçe ders kitabında yer alan dinleme ve okuma metinlerinin disiplinler arası ilişki açısından karşılaştırılmasıdır. Söz konusu kitapta 27 dinleme, 56 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili

disiplinler, hem kendi içinde hem de karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.7'de gösterilmiştir:

Tablo 4.7.

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabındaki Dinleme ve Okuma Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Okuma Metinleri		Dinleme Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	1	1.14	-	-
	Biyoloji	7	8.05	-	-
	Çevre Bilimleri	-	-	-	-
	Fizik	-	-	-	-
	İstatistik	2	2.30	-	-
	Kimya	-	-	-	-
	Matematik	10	11.50	3	9.37
	Mimarlık	-	-	-	-
	Mühendislik	3	3.45	1	3.13
	Şehir ve Bölge Planlama	1	1.14	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	2.30	2	6.25
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-	-	-
	Müzik	1	1.14	1	3.13
	Plastik Sanatlar	-	-	-	-
	Sahne Sanatları	-	-	-	-
	Tasarım	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	2	2.30	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	3	3.45	1	3.13
	Demografi	1	1.14	-	-
	Dilbilim	9	10.35	6	18.75
	Edebiyat	7	8.05	4	12.50
	Eğitim Bilimleri	2	2.30	2	6.25
	Ekonomi	-	-	-	-
	Felsefe	-	-	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	1	1.14	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	5	5.75	3	9.37
	Hukuk	-	-	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-	-	-
	Psikoloji	4	4.60	3	9.37
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	7	8.05	-	-
	Spor Bilimleri	7	8.05	2	6.25
	Tarih	12	13.80	3	9.37
	Turizm	-	-	1	3.13
	GENEL TOPLAM	87	100	32	100

Yukarıdaki tablo, Yedi İklim Türkçe ders kitabında yer alan okuma ve dinleme metinlerinin disiplinler açısından frekans ve yüzdelerini yorumlamayı mümkün kılmaktadır.

Tabloya bakıldığında okuma metinlerinde dinleme metinlerine oranla sayısal olarak daha çok disipline yer verildiğini söylemek mümkündür. Bunun bir nedeni kitapta okuma metinlerinin dinleme metinlerine göre sayıca daha fazla olması olarak yorumlanabilir.

“Fen Bilimleri” üst disiplinine bakıldığında disiplinler çeşitliliğın okuma metinlerinde daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, okuma metinlerinin dinleme metinlerine kıyasla disiplinler arasılığına daha çok hizmet ettiği yorumu yapılabilir.

Kitapta yer alan okuma ve dinleme metinleri incelendiğinde, “Güzel Sanatlar” üst disiplinine yeterince yer verilmediği ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğrencilerin bu disipline ait kavram alanı ile karşılaşmalarına olanak sunmadığı için bir eksiklik olarak yorumlanabilir. Bu disiplinin en azından sadece okuma ya da dinleme metinlerinde kendine yer bulması çeşitlilik anlamında çok daha başarılı olabilirdi.

Kitapta hem dinleme hem de okuma metinlerinde yoğunluğın “Sosyal ve Beşeri Bilimler” üst disipliniinde toplandığı görülmektedir. Bununla birlikte okuma ve dinleme metinlerinde aynı alt disiplin ile ilişkilendirilebilecek bazı metinler olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu disiplinlerden bazıları coğrafya, dilbilim, edebiyat ve eğitim bilimleridir. Okuma ve dinleme metinlerinde benzer disiplinlere yer verilmesi söz konusu disiplinlere ilişkin terminolojinin pekiştirilmesi açısından olumludur. Ayrıca bu benzerlikler, becerilerin bir aradalığına da hizmet etmektedir. Okuma ve dinleme metinlerinin birbirlerini desteklemesi gerekliliği de çağdaş öğretim yaklaşımlarına uygundur.

4.8. Sekizinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın sekizinci sorusu C1 düzeyindeki İstanbul ders kitabında yer alan dinleme ve okuma metinlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılmasıdır. Söz konusu kitapta 36 dinleme, 61 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, hem kendi içinde hem de karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.8.’de gösterilmiştir:

Tablo 4.8.

İstanbul Ders Kitabındaki Dinleme ve Okuma Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Okuma Metinleri		Dinleme Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	2	2.70	2	4.88
	Biyoloji	1	1.36	1	2.44
	Çevre Bilimleri	1	1.36	1	2.44
	Fizik	-	-	1	2.44
	İstatistik	2	2.70	1	2.44
	Kimya	1	1.36	-	-

Tablo 4.8. (Devamı)

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Okuma Metinleri		Dinleme Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Matematik	-	-	-	-
	Mimarlık	-	-	-	-
	Mühendislik	1	1.36	1	2.44
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	-	-	-	-
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	1	1.36	-	-
	Müzik	2	2.70	-	-
	Plastik Sanatlar	2	2.70	2	4.88
	Sahne Sanatları	2	2.70	1	2.44
	Tasarım	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	-	-	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	2	2.70	1	2.44
	Demografi	-	-	-	-
	Dilbilim	4	5.40	1	2.44
	Edebiyat	18	24.32	20	48.78
	Eğitim Bilimleri	-	-	-	-
	Ekonomi	3	4.05	1	2.44
	Felsefe	3	4.05	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	4	5.40	-	-
	Hukuk	2	2.70	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	8	10.81	3	7.31
	Psikoloji	6	8.10	1	2.44
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	1	1.36	-	-
	Spor Bilimleri	-	-	-	-
	Tarih	7	9.45	4	9.75
	Turizm	1	1.36	-	-
	GENEL TOPLAM	74	100	41	100

Tablo 4.8. incelendiğinde İstanbul setindeki okuma metinlerinde dinleme metinlerine göre daha fazla disipline yer verildiğini söylemek mümkün gözükmemektedir. Tablodaki veriler, disiplin çeşitliliği açısından incelendiğinde de benzer bir yorum yapılabilir. Bu noktada okuma metinlerindeki nicel üstünlüğün metin sayısından kaynaklandığı yorumuna ulaşılabilir. Bununla beraber, okuma metinleri ile dinleme metinlerinin birbirini desteklemesi gerektiği söylenebilir. Başka bir deyişle okuma metninde ele alınan konu, dinleme metninde pekiştirilirse, öğrencinin hem ilişkilendirme becerisi gelişir hem de öğrenci konuyu kendi zihninde daha iyi yapılandırabilir. Aynı zamanda dil öğretiminde tekrarın, öğrenmeyi kalıcılaştırdığı da bilinmektedir. Bu bağlamda, disiplinler arasılık açısından okuma ve dinleme metinleri arasındaki uyumun, öğrenmeyi kalıcılaştıracığı söylenebilir.

4.9. Dokuzuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın dokuzuncu sorusu C1 düzeyindeki Gazi ders kitabında yer alan dinleme ve okuma metinlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılmasıdır. Söz konusu kitapta 19 dinleme, 20 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, hem kendi içinde hem de karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.9.'da gösterilmiştir:

Tablo 4.9.

Gazi Ders Kitabındaki Dinleme ve Okuma Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Okuma Metinleri		Dinleme Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	-	-	-	-
	Biyoloji	1	3.46	1	4
	Çevre Bilimleri	-	-	-	-
	Fizik	2	6.89	1	4
	İstatistik	1	3.46	1	4
	Kimya	-	-	-	-
	Matematik	-	-	-	-
	Mimarlık	1	3.46	-	-
	Mühendislik	2	6.89	-	-
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	6.89	2	8
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-	-	-
	Müzik	-	-	-	-
	Plastik Sanatlar	-	-	-	-
	Sahne Sanatları	-	-	1	4
	Tasarım	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	-	-	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	-	-	-	-
	Demografi	1	3.46	1	4
	Dilbilim	2	6.89	-	-
	Edebiyat	7	24.13	12	48
	Eğitim Bilimleri	-	-	-	-
	Ekonomi	-	-	-	-
	Felsefe	-	-	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	4	13.79	3	12
	Hukuk	-	-	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-	-	-
	Psikoloji	3	10.34	1	4
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	-	-	-	-
	Spor Bilimleri	-	-	-	-
	Tarih	3	10.34	2	8
	Turizm	-	-	-	-
	GENEL TOPLAM	29	100	25	100

Tablo 4.9. incelendiğinde, Gazi ders kitabındaki disiplin seçimlerinin dinleme ve okuma metinlerinde neredeyse tamamen örtüştüğü söylenebilir. Bu durum metinlerde ele alınan disiplinlerin terim öğretiminde pekiştirmeyi sağladığı için olumlu bir durum olarak yorumlanabilir. Ancak farklı bir açıdan bakılırsa birçok disipline hem okuma hem de dinleme metinlerinde yer verilmediği sonucuna da ulaşılabilir. Bu da disiplin çeşitliliği açısından yetersizliği doğurmuştur. Söz konusu bu durumu daha iyi somutlaştırmak için fen bilimleri ve sosyal ve beşeri bilimler başlıklarına bakılabilir. Bu üst disiplinler altında yer alan biyoloji, fizik, istatistik, tıp, demografi, edebiyat, halk bilim, psikoloji ve tarih disiplinlerine hem dinleme hem de okuma metinlerinde yer verildiği görülmektedir. Ancak adı anılan bu alt disiplinler dışında kalan disiplinler kitapta kendine yer bulamamıştır. Bunun dışında güzel sanatlar başlığı altında yer alan disiplinlere okuma metinlerinde yer verilmezken dinleme metinlerinde sahne sanatları ile ilgili bir metne rastlanmaktadır. Güzel sanatlar ile ilgili disiplinlerin kitapta hiç yer bulamaması disiplin çeşitliliği açısından sınırlı bir durum olabilirdi. Ancak bu disiplinlere ilişkin tek bir metne yer verilmesi de bir sınırlılık olarak yorumlanabilir.

4.10. Onuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın onuncu sorusu C1 düzeyindeki İstanbul ve Yedi İklim Türkçe ders kitabında yer alan okuma metinlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılmasıdır. İstanbul ders kitabında 61, Yedi İklim Türkçe ders kitabında ise 56 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.10.'da gösterilmiştir:

Tablo 4.10.

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	İstanbul Okuma Metinleri		Yedi İklim Okuma Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	2	2.70	1	1.14
	Biyoloji	1	1.36	7	8.05
	Çevre Bilimleri	1	1.36	-	-
	Fizik	-	-	-	-
	İstatistik	2	2.70	2	2.30
	Kimya	1	1.36	-	-
	Matematik	-	-	10	11.50
	Mimarlık	-	-	-	-
	Mühendislik	1	1.36	3	3.45
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-	1	1.14
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	-	-	2	2.30

Tablo 4.10. (Devamı)

		İstanbul Okuma Metinleri		Yedi İklim Okuma Metinleri	
ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%	f	%
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	1	1.36	-	-
	Müzik	2	2.70	1	1.14
	Plastik Sanatlar	2	2.70	-	-
	Sahne Sanatları	2	2.70	-	-
	Tasarım	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	-	-	2	2.30
	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	2	2.70	3	3.45
	Demografi	-	-	1	1.14
	Dilbilim	4	5.40	9	10.35
	Edebiyat	18	24.32	7	8.05
	Eğitim Bilimleri	-	-	2	2.30
	Ekonomi	3	4.05	-	-
	Felsefe	3	4.05	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-	1	1.14
	Halk Bilim (Folklor)	4	5.40	5	5.75
	Hukuk	2	2.70	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	8	10.81	-	-
	Psikoloji	6	8.10	4	4.60
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	1	1.36	7	8.05
	Spor Bilimleri	-	-	7	8.05
	Tarih	7	9.45	12	13.80
	Turizm	1	1.36	-	-
	GENEL TOPLAM	74	100	87	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde frekans olarak bakılırsa Yedi İklim Türkçe ders kitabında İstanbul ders kitabındaki okuma metinlerinden daha fazla disipline yer verildiği söylenebilir. Ancak sayısal verilerden ziyade içeriklerinin analiz edilmesi daha sağlıklı yorum yapılmasına yardımcı olacaktır. Her iki kitaptaki üst disiplinlere ilişkin bir yorum yapmak gerekirse “Güzel Sanatlar” başlığı açısından bakıldığında İstanbul ders kitabındaki metinlerin daha farklı alt disiplinlerden beslendiğini söylemek mümkündür. Ancak Yedi İklim Türkçe ders kitabındaki okuma metinlerde bu anlamda bir yetersizlik olduğu yorumuna ulaşılabilir.

“Fen Bilimleri” üst disiplini açısından bakıldığında her iki kitabın da okuma metinlerinde yararlandığı disiplinler açısından benzer olduğunu söylemek mümkündür. Ancak Yedi İklim Türkçe ders kitabında var olan “Matematik”, “Şehir ve Bölge Planlama” ve “Tıp (Sağlık Bilimleri)” gibi disiplinlere İstanbul ders kitabının yer vermediği görülmektedir. Bu da öğrencilerin söz konusu disiplinlerin terminolojisinden haberdar olmaması nedeniyle bir

sınırlılık olarak yorumlanabilir. Ayrıca farklı disiplinlerle ilgili metinler, öğrencinin derse ilgisini ve katılımını artırabilir.

Bunun yanı sıra her iki kitap da üst disiplin olarak “Sosyal ve Beşeri Bilimler”e yoğunluk vermiştir. Ancak Yedi İklim Türkçe ders kitabında “Ekonomi”, “Felsefe”, “Hukuk”, “Turizm” ve “Medya ve İletişim” gibi disiplinlere yer verilmezken İstanbul ders kitabının bu disiplinleri içeren metinlere yer verdiği görülmektedir. Bu durum çeşitlilik sağlanması açısından olumlu olarak yorumlanabilir. Ancak İstanbul ders kitabında ise “Eğitim Bilimleri”ne ilişkin herhangi bir metne yer verilmemesi ise hitap ettiği kitlenin de eğitim sürecinde olduğu düşünülürse bir sınırlılık olarak yorumlanabilir. Genel olarak bakıldığında ise İstanbul ders kitabındaki okuma metinlerinde “Edebiyat” disiplini ile ilişkilendirilen metinlere yoğun olarak yer verilmesi dikkat çekicidir. Kitapta hikâye edici metinlere ve farklı edebi metin türlerine yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle söz konusu yoğunluğun kitaptaki metin seçimlerinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Benzer şekilde ise Yunus Emre Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde ise “Tarih” disiplinine ilişkin metinlere yoğunlukla yer verildiği gözlemlenmiştir.

4.11. On Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın on birinci sorusu C1 düzeyindeki Yedi İklim Türkçe ve Gazi ders kitabında yer alan okuma metinlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılmasıdır. Yedi İklim Türkçe ders kitabında 56, Gazi ders kitabında ise 20 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.11.’de gösterilmiştir:

Tablo 4.11.

Yedi İklim Türkçe ve Gazi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Yedi İklim Okuma Metinleri		Gazi Okuma Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	1	1.14	-	-
	Biyoloji	7	8.05	1	3.46
	Çevre Bilimleri	-	-	-	-
	Fizik	-	-	2	6.89
	İstatistik	2	2.30	1	3.46
	Kimya	-	-	-	-
	Matematik	10	11.50	-	-
	Mimarlık	-	-	1	3.46
	Mühendislik	3	3.45	2	6.89
	Şehir ve Bölge Planlama	1	1.14	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	2.30	2	6.89

Tablo 4.11. (Devamı)

		Yedi İklim Okuma Metinleri		Gazi Okuma Metinleri	
ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%	f	%
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-	-	-
	Müzik	1	1.14	-	-
	Plastik Sanatlar	-	-	-	-
	Sahne Sanatları	-	-	-	-
	Tasarım	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	2	2.30	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	3	3.45	-	-
	Demografi	1	1.14	1	3.46
	Dilbilim	9	10.35	2	6.89
	Edebiyat	7	8.05	7	24.13
	Eğitim Bilimleri	2	2.30	-	-
	Ekonomi	-	-	-	-
	Felsefe	-	-	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	1	1.14	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	5	5.75	4	13.79
	Hukuk	-	-	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-	-	-
	Psikoloji	4	4.60	3	10.34
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	7	8.05	-	-
	Spor Bilimleri	7	8.05	-	-
	Tarih	12	13.80	3	10.34
	Turizm	-	-	-	-
	GENEL TOPLAM	87	100	29	100

Tablo 4.11. incelendiğinde, Gazi ve Yedi İklim ders kitaplarındaki okuma metinlerinin disiplinler arası açılarından yorumlamasını yapmak mümkündür. Tablodaki en dikkat çekici noktalardan biri Gazi ders kitabındaki okuma metinlerinde güzel sanatlar disiplinine ilişkin herhangi bir metnin yer almamasıdır. Söz konusu disipline ilişkin Yedi İklim ders kitabındaki okuma metinlerinde de çok fazla örnek olmamasına rağmen Gazi ders kitabında herhangi bir örneğe rastlanamaması bir eksikliklerdir. Güzel sanatlar üst disiplini altında yer alan müzik, sahne sanatları gibi alt disiplinler öğrencilerin günlük hayatlarındaki aktiviteleri ile ilişkili olabilecek disiplinlerdir. Bunların ihmal edilmesi kitabın önemli eksikliklerinden biri olarak yorumlanabilir. Çünkü bilinmektedir ki dil öğretimi hayata yakın olmalıdır. Bu nedenle sözcük öğretiminin önemli araçlarından biri olan metinler, öğrencilerin günlük yaşamlarından tamamen soyutlanmamalıdır.

Bunun dışında tablo incelendiğinde her iki kitaptaki okuma metinlerinde fen bilimleri ile ilgili birçok alt disipline benzer oranda yer verildiği görülmektedir. Ancak Yedi İklim ders

kitabındaki okuma metinlerinde yer alan matematik, şehir ve bölge planlama, astronomi gibi alt disiplinlerin Gazi ders kitabındaki okuma metinlerinde yer alamadığı görülmektedir. Bu açıdan Yedi İklim ders kitabındaki okuma metinlerinin disiplin çeşitliliğini daha iyi sağladığı yorumuna ulaşılabilir.

Son olarak sosyal ve beşeri bilimler üst disiplini ile ilgili verilere bakıldığında Yedi İklim ders kitabındaki okuma metinlerinin daha fazla alt disiplin ile ilişkilendirildiği gözlemlenmektedir. Bunun bir nedeni olarak Yedi İklim ders kitabında Gazi ders kitabına oranla daha çok okuma metnine yer verilmesi gösterilebilir. Ancak yine de Yedi İklim okuma metinlerinde yer alan eğitim bilimleri, antropoloji, sosyoloji, coğrafya, spor bilimleri ve gastronomi gibi disiplinlerin Gazi okuma metinlerinde yer almaması bir sınırlılıktır denebilir. Çünkü ders kitabındaki metinlerde yer almayan disiplinlerin kavram alanları ile öğrencinin karşılaşma ihtimali zayıftır. Ayrıca bir kitaptaki metinlerde disiplin çeşitliliği ne kadar çok sağlanırsa öğrencilerin sözcük dağarcığı o kadar gelişecektir.

4.12. On İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın on ikinci sorusu C1 düzeyindeki İstanbul ve Gazi ders kitabında yer alan okuma metinlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılmasıdır. İstanbul ders kitabında 61, Gazi ders kitabında ise 20 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.12’de gösterilmiştir: Tablo 4.12.

İstanbul ve Gazi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	İstanbul Okuma Metinleri		Gazi Okuma Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	2	2.70	-	-
	Biyoloji	1	1.36	1	3.46
	Çevre Bilimleri	1	1.36	-	-
	Fizik	-	-	2	6.89
	İstatistik	2	2.70	1	3.46
	Kimya	1	1.36	-	-
	Matematik	-	-	-	-
	Mimarlık	-	-	1	3.46
	Mühendislik	1	1.36	2	6.89
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	-	-	2	6.89
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	1	1.36	-	-
	Müzik	2	2.70	-	-
	Plastik Sanatlar	2	2.70	-	-
	Sahne Sanatları	2	2.70	-	-

Tablo 4.12. (Devamı)

		İstanbul Okuma Metinleri		Gazi Okuma Metinleri	
ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%	f	%
Güzel Sanatlar	Tasarım	-	-	-	-
	Antropoloji	-	-	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	2	2.70	-	-
	Demografi	-	-	1	3.46
	Dilbilim	4	5.40	2	6.89
	Edebiyat	18	24.32	7	24.13
	Eğitim Bilimleri	-	-	-	-
	Ekonomi	3	4.05	-	-
	Felsefe	3	4.05	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	4	5.40	4	13.79
	Hukuk	2	2.70	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	8	10.81	-	-
	Psikoloji	6	8.10	3	10.34
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	1	1.36	-	-
	Spor Bilimleri	-	-	-	-
	Tarih	7	9.45	3	10.34
	Turizm	1	1.36	-	-
GENEL TOPLAM		74	100	29	100

Tablo 4.12. incelendiğinde, genele bakıldığında İstanbul ders kitabında yer alan okuma metnlerinin Gazi ders kitabında yer alan okuma metnlerine oranla daha çok disipline yer verdiğini söylemek mümkün. Daha detaylı bir inceleme yapılacak olursa yine Gazi ders kitabında yer alan okuma metnlerinde güzel sanatlar disiplinine ilişkin eksiklik ile karşılaşılacaktır. Buna karşılık ise İstanbul ders kitabındaki okuma metnlerinde güzel sanatlar disiplinlerine ilişkin çeşitliliğin büyük oranda sağlandığını söylemek mümkündür.

Fen bilimleri açısından bakıldığında iki kitaptaki okuma metnlerinde benzerlik olduğu görülmektedir. Ancak İstanbul ders kitabındaki okuma metnlerinde yer verilmeyen istatistik, tıp, mimarlık, fizik gibi alanlara Gazi ders kitabındaki okuma metnlerinde rastlanmıştır.

Son olarak sosyal ve beşeri bilimlere bakıldığında ise yoğunluğun İstanbul ders kitabında olduğu görülmektedir. Bu kitapta yer verilen felsefe, hukuk, coğrafya, ekonomi, medya ve iletişim gibi disiplinlere Gazi ders kitabında yer verilmemiştir.

4.13. On Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın on üçüncü sorusu C1 düzeyindeki İstanbul, Gazi ve Yedi İklim ders kitabında yer alan okuma metinlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılmasıdır. İstanbul ders kitabında 61, Yedi İklim ders kitabında 56, Gazi ders kitabında ise 20 okuma metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.13.'te gösterilmiştir:

Tablo 4.13.

Yedi İklim, İstanbul ve Gazi Ders Kitabındaki Okuma Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Yedi İklim Türkçe Okuma Metinleri		İstanbul Okuma Metinleri		Gazi Okuma Metinleri	
		f	%	f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	1	1.14	2	2.70	-	-
	Biyoloji	7	8.05	1	1.36	1	3.46
	Çevre Bilimleri	-	-	1	1.36	-	-
	Fizik	-	-	-	-	2	6.89
	İstatistik	2	2.30	2	2.70	1	3.46
	Kimya	-	-	1	1.36	-	-
	Matematik	10	11.50	-	-	-	-
	Mimarlık	-	-	-	-	1	3.46
	Mühendislik	3	3.45	1	1.36	2	6.89
	Şehir ve Bölge Planlama	1	1.14	-	-	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	2.30	-	-	2	6.89
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-	1	1.36	-	-
	Müzik	1	1.14	2	2.70	-	-
	Plastik Sanatlar	-	-	2	2.70	-	-
	Sahne Sanatları	-	-	2	2.70	-	-
	Tasarım	-	-	-	-	-	-
	Antropoloji	2	2.30	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Arkeoloji	-	-	-	-	-	-
	Coğrafya	3	3.45	2	2.70	-	-
	Demografi	1	1.14	-	-	1	3.46
	Dilbilim	9	10.35	4	5.40	2	6.89
	Edebiyat	7	8.05	18	24.32	7	24.13
	Eğitim Bilimleri	2	2.30	-	-	-	-
	Ekonomi	-	-	3	4.05	-	-
	Felsefe	-	-	3	4.05	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	1	1.14	-	-	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	5	5.75	4	5.40	4	13.79
	Hukuk	-	-	2	2.70	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-	8	10.81	-	-

Tablo 4.13. (Devamı)

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Yedi İklim Türkçe Okuma Metinleri		İstanbul Okuma Metinleri		Gazi Okuma Metinleri	
		f	%	f	%	f	%
	Psikoloji	4	4.60	6	8.10	3	10.34
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-	-	-
	Sosyoloji	7	8.05	1	1.36	-	-
	Spor Bilimleri	7	8.05	-	-	-	-
	Tarih	12	13.80	7	9.45	3	10.34
	Turizm	-	-	1	1.36	-	-
	GENEL TOPLAM	87	100	74	100	29	100

Tablo 4.13 incelendiğinde araştırmanın örneklemini oluşturan üç kitaptaki okuma metinlerinin içerdikleri disiplinler açısından karşılaştırıldığı görülmektedir. Okuma metinlerindeki disiplinlere sayısal açıdan bakıldığında en çok disiplinin Yedi İklim ders kitabında olduğu görülmektedir. Daha detaylı bir inceleme yapılacak olursa fen bilimleri başlığı altında üç kitabın da benzer durumda olduğu söylenebilir. Yine benzer şekilde üç kitapta genel yoğunluğunu sosyal ve beşeri bilimlere vermiştir. Ancak çeşitlilik açısından bakıldığında Yedi İklim ve İstanbul ders kitaplarındaki okuma metinlerinin Gazi ders kitabındaki metinlerden daha iyi durumda olduğunu söylemek mümkündür. Fakat İstanbul ders kitabında görülen hukuk, medya ve iletişim, turizm gibi disiplinlerin varlığı oldukça önemlidir. Çünkü hedef kitle açısından adı anılan disiplinler oldukça önemlidir. Ancak bu disiplinlere sadece İstanbul ders kitabında yer verilmesi bu kitabın olumlu yönlerinden biridir. Yine benzer bir çeşitliliğin güzel sanatlar başlığı altında da İstanbul lehine olduğu görülmektedir. Üç kitap arasında bu başlıkta en çok alt disiplin İstanbul ders kitabındaki okuma metinlerinde görülmektedir. Bununla birlikte Gazi ders kitabında bu disipline ait herhangi bir okuma metnine rastlanmamıştır.

4.14. On Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın on dördüncü sorusu C1 düzeyindeki İstanbul ve Yedi İklim Türkçe ders kitabında yer alan dinleme metinlerinin disiplinler arasılık açısından karşılaştırılmasıdır. İstanbul ders kitabında 36, Yedi İklim Türkçe ders kitabında ise 27 dinleme metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.14'te gösterilmiştir:

Tablo 4.14.

İstanbul ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitabındaki Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	İstanbul Dinleme Metinleri		Yedi İklim Dinleme Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	2	4.88	-	-
	Biyoloji	1	2.44	-	-
	Çevre Bilimleri	1	2.44	-	-
	Fizik	1	2.44	-	-
	İstatistik	1	2.44	-	-
	Kimya	-	-	-	-
	Matematik	-	-	3	9.37
	Mimarlık	-	-	-	-
	Mühendislik	1	2.44	1	3.13
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	-	-	2	6.25
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-	-	-
	Müzik	-	-	1	3.13
	Plastik Sanatlar	2	4.88	-	-
	Sahne Sanatları	1	2.44	-	-
	Tasarım	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	-	-	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	1	2.44	1	3.13
	Demografi	-	-	-	-
	Dilbilim	1	2.44	6	18.75
	Edebiyat	20	48.78	4	12.50
	Eğitim Bilimleri	-	-	2	6.25
	Ekonomi	1	2.44	-	-
	Felsefe	-	-	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	-	-	3	9.37
	Hukuk	-	-	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	3	7.31	-	-
	Psikoloji	1	2.44	3	9.37
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	-	-	-	-
	Spor Bilimleri	-	-	2	6.25
	Tarih	4	9.75	3	9.37
	Turizm	-	-	1	3.13
	GENEL TOPLAM	41	100	32	100

Yukarıdaki tablo üst disiplinlere göre değerlendirildiğinde şu yorumlara ulaşmak mümkündür:

İstanbul ders kitabındaki dinleme metinlerinde “Güzel Sanatlar”a ilişkin alt disiplinlere Yedi İklim Türkçe ders kitabındakinden daha fazla yoğunluk verildiği gözlemlenmiştir. Benzer

bir duruma Yedi İklim Türkçe ve İstanbul ders kitaplarındaki okuma metinlerinde de karşılaşıldığı düşünülürse İstanbul ders kitabındaki metinlerin “Güzel Sanatlar” üst disiplini ile ilişkilendirilebilecek daha çok metne yer verdiği ve bu durumun terminoloji, disiplin çeşitliliği ve pekiştirme açısından olumlu olduğu söylenebilir.

Yine İstanbul ders kitabında Yedi İklim Türkçe ders kitabındaki okuma metinlerine göre “Fen Bilimleri”ne ait daha farklı alt disiplinlere yer verdiği gözlemlenmiştir. Bu da İstanbul ders kitabının bu disiplin özelinde çeşitliliği sağlayabilmesi açısından olumlu bir özellik olarak yorumlanabilir.

“Sosyal ve Beşeri Bilimler”e bakıldığında ise her iki kitapta da yoğunluğun bu alana verildiği görülmektedir. Fakat iki kitaptaki okuma metinlerinde bu üst disiplin çerçevesinde yer verilen alt disiplinler zaman zaman benzer özellikler göstermekle beraber farklılıklar da bulunmaktadır. Özellikle İstanbul ders kitabında “Edebiyat” disiplini ile ilişkilendirilebilecek metinlerin fazla olduğu görülmektedir. Yine daha önce belirtildiği gibi bu durumun nedenlerinden birinin kitaptaki edebî metin türlerinin yoğunluğu ile ilgili olduğu söylenebilir. Ancak yine de bu yoğunluğun bütüne oranla fazla olduğunu söylemek mümkündür. Bunun dışında her iki kitapta da “Dilbilim” disiplinine yer verildiği görülmektedir. Dil öğretimi için hazırlanmış metinlerde bu disiplinlerle ilişkilendirmeye rastlanması beklenen bir durumdur. Fakat İstanbul ders kitabında bu ilişkinin bir metinle sınırlandırılması yetersizdir denilebilir. Yedi İklim Türkçe ders kitabındaki dinleme metinlerinde ise farklı metinlerde “Dilbilim” disiplini ile ilişkilendirmeler gözlemlenmiştir. Bu durum, dilbilime ilişkin terminolojinin pekiştirilmesi ve yine söz konusu disiplinin farklı konu alanlarından beslenmesi açısından olumlu bir tablo çizmektedir denilebilir. Yapılan incelemede İstanbul ders kitabındaki dinleme metinlerinde “Eğitim Bilimleri”, “Halk Bilim(Folklor)” gibi disiplinlere de yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bu durum hem öğrencilerin derse ilgisini çekme hem de o öğrencileri söz konusu akademik alanlara hazırlama noktasında bir sınırlılık olarak yorumlanabilir.

4.15. On Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın on beşinci sorusu C1 düzeyindeki Yedi İklim Türkçe ve Gazi ders kitabında yer alan dinleme metinlerinin disiplinler arası ilişki açısından karşılaştırılmasıdır. Yedi İklim Türkçe ders kitabında ise 27, Gazi ders kitabında 19 dinleme metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.15.’te gösterilmiştir:

Tablo 4.15.

Yedi İklim Türkçe ve Gazi Ders Kitabındaki Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Yedi İklim Dinleme Metinleri		Gazi Dinleme Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	-	-	-	-
	Biyoloji	-	-	1	4
	Çevre Bilimleri	-	-	-	-
	Fizik	-	-	1	4
	İstatistik	-	-	1	4
	Kimya	-	-	-	-
	Matematik	3	9.37	-	-
	Mimarlık	-	-	-	-
	Mühendislik	1	3.13	-	-
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	6.25	2	8
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-	-	-
	Müzik	1	3.13	-	-
	Plastik Sanatlar	-	-	-	-
	Sahne Sanatları	-	-	1	4
	Tasarım	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	-	-	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	1	3.13	-	-
	Demografi	-	-	1	4
	Dilbilim	6	18.75	-	-
	Edebiyat	4	12.50	12	48
	Eğitim Bilimleri	2	6.25	-	-
	Ekonomi	-	-	-	-
	Felsefe	-	-	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	3	9.37	3	12
	Hukuk	-	-	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-	-	-
	Psikoloji	3	9.37	1	4
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	-	-	-	-
	Spor Bilimleri	2	6.25	-	-
	Tarih	3	9.37	2	8
	Turizm	1	3.13	-	-
	GENEL TOPLAM	32	100	25	100

Tablo 4.15 incelendiğinde, her iki kitapta da dinleme metnindeki disiplin çeşitliliğinin sosyal ve beşeri bilimlerde olduğu görülmektedir. Buna rağmen kendi içlerinde karşılaştırıldığında ise Yedi İklim ders kitabındaki metinlerin çeşitlilik açısından Gazi ders kitabındaki metinlere kıyasla daha başarılı olduğunu söylemek mümkün. Nitekim coğrafya,

dilbilim, eğitim bilimleri gibi disiplinlere Gazi ders kitabında yer verilmezken Yedi İklim ders kitabında yer almış.

Bunun yanı sıra güzel sanatlar üst disiplinine bakıldığında iki kitabında benzer durumda olduklarını söylemek mümkün görünmekte. Fen bilimleri üst disiplini çerçevesinde ise Gazi ders kitabının çeşitlilik açısından Yedi İklim ders kitabından daha iyi olduğu söylenebilir. Ancak genel çerçeveye bakıldığında Yedi İklim ders kitabının Gazi ders kitabındaki dinleme metinlerine oranla daha farklı disiplinlerle ilişkili olduğu yorumuna ulaşılabilir.

4.16. On Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın on altıncı sorusu C1 düzeyindeki İstanbul ve Gazi ders kitabında yer alan dinleme metinlerinin disiplinler arası ilişkiler açısından karşılaştırılmasıdır. İstanbul ders kitabında 27, Gazi ders kitabında ise 19 dinleme metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.16'da gösterilmiştir: Tablo 4.16.

İstanbul ve Gazi Ders Kitabındaki Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arası İlişkiler

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	İstanbul Dinleme Metinleri		Gazi Dinleme Metinleri	
		f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	2	4.88	-	-
	Biyoloji	1	2.44	1	4
	Çevre Bilimleri	1	2.44	-	-
	Fizik	1	2.44	1	4
	İstatistik	1	2.44	1	4
	Kimya	-	-	-	-
	Matematik	-	-	-	-
	Mimarlık	-	-	-	-
	Mühendislik	1	2.44	-	-
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	-	-	2	8
	Geleneksel Türk Sanatları	-	-	-	-
Güzel Sanatlar	Müzik	-	-	-	-
	Plastik Sanatlar	2	4.88	-	-
	Sahne Sanatları	1	2.44	1	4
	Tasarım	-	-	-	-
	Antropoloji	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Arkeoloji	-	-	-	-
	Coğrafya	1	2.44	-	-
	Demografi	-	-	1	4
	Dilbilim	1	2.44	-	-
	Edebiyat	20	48.78	12	48
	Eğitim Bilimleri	-	-	-	-
	Ekonomi	1	2.44	-	-

Tablo 4.16. (Devamı)

		İstanbul Dinleme Metinleri		Gazi Dinleme Metinleri	
ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	f	%	f	%
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Felsefe	-	-	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	-	-	3	12
	Hukuk	-	-	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	3	7.31	-	-
	Psikoloji	1	2.44	1	4
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-
	Sosyoloji	-	-	-	-
	Spor Bilimleri	-	-	-	-
	Tarih	4	9.75	2	8
	Turizm	-	-	-	-
	GENEL TOPLAM	41	100	25	100

Tablo 4.16 incelendiğinde İstanbul ders kitabındaki dinleme metinlerinde disiplinler arası ilişkilerin Gazi ders kitabındakinden daha fazla olduğu söylenebilir. Buna ilişkin örnek vermek gerekirse İstanbul ders kitabında fen bilimleri başlığı altında Gazi ders kitabında olmayan çevre bilimleri, mühendislik, astronomi gibi disiplinlerin varlığı belirtilebilir. Ayrıca güzel sanatlar başlığı altında da İstanbul ders kitabındaki dinleme metinlerinde Gazi ders kitabındaki metinlerden daha fazla ve daha çeşitli disipline rastlanmıştır.

Her iki kitapta da yoğunluk sosyal ve beşeri bilimlere verilmiştir. Ancak yine İstanbul ders kitabındaki çeşitlilik Gazi ders kitabındakinden fazladır. Buna karşılık her iki kitapta da sosyal bilimler başlığı altında en çok ilişki kurulan disiplin edebiyat olmuştur. Bunun bir nedeni de her iki kitapta da hikâye edici metinlere ağırlıklı yer verilmesi olabilir. Yine genele oranla bir yorum yapılacak olursa İstanbul ders kitabında daha fazla sayıda dinleme metninin olması disiplin çeşitliliğine de etki etmiştir denebilir.

4.17. On Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

Bu araştırmanın on yedinci sorusu C1 düzeyindeki İstanbul, Yedi İklim ve Gazi ders kitabında yer alan dinleme metinlerinin disiplinler arası ilişkiler açısından karşılaştırılmasıdır. İstanbul ders kitabında 27, Gazi ders kitabında 19, Yedi İklim Türkçe ders kitabında ise 27 dinleme metni olduğu tespit edilmiştir. Bu metinlerle ilişkili disiplinler, karşılaştırmalı olarak frekans ve yüzde alınarak Tablo 4.17.'de gösterilmiştir:

Tablo 4.17.

Yedi İklim, İstanbul ve Gazi Ders Kitabındaki Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arasılık

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	Yedi İklim Türkçe Dinleme Metinleri		İstanbul Dinleme Metinleri		Gazi Dinleme Metinleri	
		f	%	f	%	f	%
Fen Bilimleri	Astronomi	-	-	2	4.88	-	-
	Biyoloji	-	-	1	2.44	1	4
	Çevre Bilimleri	-	-	1	2.44	-	-
	Fizik	-	-	1	2.44	1	4
	İstatistik	-	-	1	2.44	1	4
	Kimya	-	-	-	-	-	-
	Matematik	3	9.37	-	-	-	-
	Mimarlık	-	-	-	-	-	-
	Mühendislik	1	3.13	1	2.44	-	-
	Şehir ve Bölge Planlama	-	-	-	-	-	-
	Tıp (Sağlık Bilimleri)	2	6.25	-	-	2	8
Güzel Sanatlar	Geleneksel Türk Sanatları	-	-	-	-	-	-
	Müzik	1	3.13	-	-	-	-
	Plastik Sanatlar	-	-	2	4.88	-	-
	Sahne Sanatları	-	-	1	2.44	1	4
	Tasarım	-	-	-	-	-	-
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Antropoloji	-	-	-	-	-	-
	Arkeoloji	-	-	-	-	-	-
	Coğrafya	1	3.13	1	2.44	-	-
	Demografi	-	-	-	-	1	4
	Dilbilim	6	18.75	1	2.44	-	-
	Edebiyat	4	12.50	20	48.78	12	48
	Eğitim Bilimleri	2	6.25	-	-	-	-
	Ekonomi	-	-	1	2.44	-	-
	Felsefe	-	-	-	-	-	-
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)	-	-	-	-	-	-
	Halk Bilim (Folklor)	3	9.37	-	-	3	12
	Hukuk	-	-	-	-	-	-
	Medya ve İletişim Bilimleri	-	-	3	7.31	-	-
	Psikoloji	3	9.37	1	2.44	1	4
	Siyaset Bilimi	-	-	-	-	-	-
	Sosyoloji	-	-	-	-	-	-
	Spor Bilimleri	2	6.25	-	-	-	-
	Tarih	3	9.37	4	9.75	2	8
	Turizm	1	3.13	-	-	-	-
	GENEL TOPLAM	32	100	41	100	25	100

Tablo 4.17 incelendiğinde araştırmanın örneklemini oluşturan üç kitap için de dinleme metinlerindeki disiplin çeşitlilikleri görülmektedir. Genel olarak bakıldığında İstanbul ders kitabında daha fazla disipline rastlandığı yorumuna ulaşmak mümkündür. En az disipline yer

veren kitap ise Gazi ders kitabı olmuştur. Bunun bir nedeni de en az dinleme metninin Gazi ders kitabında yer alması olarak yorumlanabilir.

Daha detaylı bakıldığında fen bilimleri başlığı altında İstanbul ders kitabındaki metinlerin daha çeşitli disiplinlerden faydalandığını söylemek mümkündür. Benzer bir durum güzel sanatlar başlığı altında da karşımıza çıkmaktadır. Yine bu başlık altında İstanbul ders kitabındaki metinler daha çeşitlidir yorumuna ulaşılabilir.

Son olarak sosyal ve beşeri bilimler başlığına bakıldığında ise çeşitlilik açısından en başarılı kitabın Yedi İklim Türkçe ders kitabı olduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra diğer iki kitap da disiplin çeşitliliğinde yoğunluğu sosyal ve beşeri bilimler vermiştir. Ancak Yedi İklim Türkçe ders kitabında daha çok disiplin ile ilişki kurulduğu görülmektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırmanın alt problemleri bağlamında sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- Birinci araştırma sorusuna göre, Yedi İklim Türkçe ders kitabında 56 okuma metnine bu metinlerde ise 87 disipline rastlanmıştır.
- İkinci araştırma sorusuna göre İstanbul ders kitabında 61 okuma metni, bu metinlerde ise 74 disiplin olduğu tespit edilmiştir.
- Üçüncü araştırma sorusuna göre Gazi ders kitabında 20 okuma metni ve 29 disiplin gözlemlenmiştir.
- Dördüncü araştırma sorusuna göre Yedi İklim Türkçe ders kitabında 27 dinleme metni olduğu bu metinlerde ise 32 farklı disipline yer verildiği tespit edilmiştir.
- Beşinci araştırma sorusuna göre İstanbul ders kitabında 36 dinleme metni ve 41 farklı disiplin tespit edilmiştir.
- Altıncı araştırma sorusuna göre Gazi ders kitabında 19 dinleme metni, 25 disiplin gözlemlenmiştir.
- Yedinci araştırma sorusuna göre Yedi İklim Türkçe ders kitabında 27 dinleme metninde 32 farklı disipline rastlanmışken 56 okuma metninde ise 87 farklı disipline rastlanmıştır.
- Sekizinci araştırma sorusuna göre İstanbul ders kitabında 36 dinleme metninde 41 disiplin, 61 okuma metninde ise 74 disiplin gözlemlenmiştir.
- Dokuzuncu araştırma sorusuna göre 19 dinleme metninde 25 disiplin, 20 okuma metninde ise 29 disiplin sayılmıştır.
- Onuncu araştırma sorusuna göre Yedi İklim Türkçe ders kitabında 56 okuma metninde 87 disipline rastlanırken İstanbul ders kitabında ise 61 okuma metninde 74 disipline rastlanmıştır.
- On birinci araştırma sorusuna göre Yedi İklim Türkçe ders kitabında 56 okuma metni içerisinde 87 disiplin, Gazi ders kitabında ise 20 okuma metni içerisinde 29 disiplin tespit edilmiştir.
- On ikinci araştırma sorusuna göre İstanbul ders kitabında 61 okuma metni, 74 disiplin; Gazi ders kitabında da 20 okuma metni, 29 disiplin bulunmuştur.
- On üçüncü araştırma sorusuna göre Yedi İklim Türkçe ders kitabında 56 okuma metni içerisinde 87 disiplin, İstanbul ders kitabında 61 okuma metni içerisinde 74 disiplin ve Gazi ders kitabında ise 20 okuma metni içerisinde 29 disiplin saptanmıştır.

- On dördüncü araştırma sorusuna göre Yedi İklim Türkçe ders kitabında 27 dinleme metni, 32 disiplin; İstanbul ders kitabında ise 36 dinleme metni, 41 disipline rastlanmıştır.
- On beşinci araştırma sorusuna göre Yedi İklim Türkçe ders kitabında 27 dinleme metninde 32 disiplin bulunmuşken Gazi ders kitabında 19 dinleme metni ve 25 disiplin bulunmuştur.
- On altıncı araştırma sorusuna göre İstanbul ders kitabında 36 dinleme metni ve 41 disiplin; Gazi ders kitabında ise 19 dinleme metni ve 25 disiplin gözlemlenmiştir.
- On yedinci araştırma sorusuna göre Yedi İklim Türkçe ders kitabında 27 dinleme metnine ait 32 disiplin, İstanbul ders kitabında 36 dinleme metnine ait 41 disiplin ve Gazi ders kitabında 19 dinleme metnine ait 25 disiplin tespit edilmiştir.
- On üçüncü araştırma sorusuna göre elde edilen bulgular göstermektedir ki okuma metinleri bağlamında disiplinler arası çeşitliliğe en çok yer veren kitap Yedi İklim Türkçe olmuştur. İstanbul ders kitabındaki okuma metinleri de disiplinler arası çeşitliliğe elverişlidir denilebilir ancak Gazi ders kitabındaki disiplinler arası çeşitliliğin yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Daha önce de belirtildiği gibi bunun bir nedeni olarak kitapta az sayıda metin olması gösterilebilir. Buna rağmen Gazi ders kitabının disiplinler arası bağlamında geliştirilmesi sonucuna ulaşılmıştır.
- On yedinci araştırma sorusuna göre yine benzer bir tablo ile karşılaşılmıştır. Yedi İklim Türkçe ve İstanbul ders kitaplarında disiplinler arası ilişkiler yoğunlukta olsa da Gazi ders kitabının yetersiz olduğu söylenebilir. Genel olarak bakıldığında incelenen tüm ders kitaplarında okuma metinlerinde dinleme metinlerine kıyasla daha çok disipline rastlanmıştır. Bu durumun dinleme metinlerinin anlaşılmasını kolaylaştırmak için daha kısa ve daha sade metinlerden seçilmesi ile ilgili olduğu söylenebilir. Çünkü kısa bir dinleme metninde birden çok disipline ilişkin kavrama yer vermek o metnin anlaşılmasını zorlaştıran bir unsur olabilir.

5.2. Tartışma

Disiplinler arası yaklaşımının bilim dünyasından eğitim öğretime yansması ile birlikte disiplinler arası öğretimi konu edinen birçok çalışma yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmaların ağırlıklı olarak fen, matematik, sosyal bilgiler ve Türkçe eğitimi gibi farklı alanlarda olduğu tespit edilmiştir. Yine alan yazını incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de disiplinler arası konu edinen farklı çalışmalara rastlanmıştır. Ancak kuramsal bölümde de adı anılan çalışmalar disiplinler arası farklı açılardan ele almış olsalar da yabancı dil olarak

Türkçenin öğretiminde metinlerin disiplinler arasılığı bağlamında inceleme yapılması bu çalışmanın özgünlüklerinden birisi olmuştur.

Özellikle Türkçe eğitiminde disiplinler arasılığı konu edinen çalışmalar (Şahbaz ve Çekici, 2012, Kanatlı ve Çekici, 2013) olsa da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de disiplinler arasılığı konu edinen çalışmalara hâlâ ihtiyaç duyulmaktadır. Benzer bir şekilde disiplinler arasılığı öğretmen eğitimi ile ilişkilendirmek adına da çalışmalar (Çiftçi, 2017) yapılmıştır. Ancak yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde de disiplinler arasılık özelinde öğretmen yeterliliklerinin tartışıldığı çalışmalara yapılabilir. Bunun yanı sıra disiplinler arasılığı Türkçe eğitiminde konu edinmekle birlikte genel olarak dil öğretimi ile ilişkilendiren çalışmalar da (Onan, 2017) yapılmıştır. Adı anılan tüm çalışmalar disiplinler arasılığı düşündürmüş ve yeni araştırmalara zemin hazırlamıştır.

Özetle denilebilir ki bu alanda yapılan çalışmalar ilk olarak Türkçe öğretimi adı altında, sosyal bilimlerde disiplinler arasılığın bir gereklilik olduğunu anlatmak ve çerçeve oluşturmak adına yapılmıştır. Daha sonra disiplinler arasılığın bir olanak olduğu fark edilmekle beraber söz konusu avantajlarını ortaya koymak amacıyla da çalışmalar yapılmıştır. Türkçe öğretiminde disiplinler arasılığın ve avantajlarının fark edilmesi sonucu Türkçe öğretmeni yetiştiren lisans programlarının durumlarını ortaya koymayı amaçlayan birtakım çalışmalar da yapılmıştır. Sonrasında ise bu alandaki çalışmalar ivme kazanmış ve ders kitapları disiplinler arasılık bağlamında incelemelere konu olmuştur. Günümüzde Türkçe eğitimi özelinde ilk örnekleri ortaya konan disiplinler arasılık dil öğretimi açısından incelenerek daha geniş bir alana yayılmıştır.

Bu alanda yapılan tüm çalışmaların ışığında dil eğitiminde disiplinler arası ilişkilerin belirlenmesi açısından bir yol açıldığı söylenebilir. Ancak özellikle yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde disiplinler arası çalışmalara duyulan ihtiyaç hayli fazladır.

5.3. Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular ve yapılan alan yazını taramasından yola çıkarak yapılacak öneriler aşağıdaki şekilde maddelendirilebilir:

- İncelenen ders kitaplarındaki gerek okuma gerek de dinleme metinlerinde disiplinler arası ilişkilerin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda ders kitaplarının farklı disiplinlerle olan ilişkilerinin düzenlenmesi için gözden geçirilmesi önerilmektedir.
- Okuma ve dinleme metinleri disiplinler arasılık açısından birbirini desteklemelidir.
- C1 düzeyinde farklı disiplinleri yansıtan akademik veya popüler değerlerdeki otantik metinlerden yararlanılmalıdır.

- Disiplinler arası bir dil öğretiminin yapılması planlanıyorsa buna hizmet edecek özel içerikli metinler üretilmelidir.
- Disiplinler arası bir dil öğretimi planlanırken disiplinlerin kitap ve metin bazında dağılımlarına dikkat edilmelidir. Disiplin seçimleri belli alanlarda yoğunlaşmamalı ve çeşitlilik açısından mümkün olduğunca farklı disipline yer verilmelidir.
- Dil kültürden bağımsız değildir. Bu nedenle disiplinler arası bir dil öğretimi ile öğrencilere, o dilin taşıdığı kültürel unsurlar da aktarılmalıdır.
- Disiplinler arası dil öğretimi öğrencileri farklı alanlarda besleyerek zenginleştirmelidir. Bu nedenle disiplinler arası dil öğretimi ile öğrencileri yaşama kültürüne hazırlayıcı etkinlikler planlanmalıdır.
- Türkiye’de lisans ve lisansüstü eğitim görmek isteyen öğrenciler farklı fakülteleri tercih etmektedir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi öğrencileri akademik bir dil kullanımına da hazırlamalıdır. Bu bağlamda farklı alanlarda eğitim görecektik öğrencilerin akademik Türkçe eğitimleri de disiplinler arası bir eğitim anlayışı ile hazırlanmalıdır.
- Güncellenen Türkçe Öğretmenliği lisans programında “Tiyatro ve Drama Uygulamaları” zorunlu dersi ve “Eleştirel Okuma”, “Medya Okuryazarlığı” gibi seçmeli dersler, farklı ilişkilendirmelere açık olduğu için disiplinler arasıyla elverişlidir; fakat yeterli değildir. Bunların dışında fen bilimleri, güzel sanatlar, sosyal ve beşeri bilimler ile Türkçe eğitimini buluşturan derslere de yer verilmelidir.
- Güncellenen Türkçe Öğretmenliği lisans programında “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi” dersi, sadece bir dönem okutulmaktadır. Bu ders, disiplinler arası bir içerikle en az iki dönem okutulmalıdır.
- Disiplinler arasılık çağımız öğretmenlerine çeşitli sorumluluklar yüklemektedir. Bu nedenle öğretmenler disiplinler arası eğitim modelini iyi anlamalı ve çok yönlü bir bakış açısı geliştirmelidir.
- 21. Yüzyıl öğretmenin değişen ve gelişen koşullar altında kendini ve bilgisini güncellemesi gerekmektedir. Bu bağlamda öğrenen öğretmen modeli, kişisel gelişim kurslarıyla disiplinler arası gelişmelere ayak uydurmalıdır.
- Disiplinler arasılık, ölçme ve değerlendirme sürecinden bağımsız değildir. Öğretim süreci boyunca desteklenen disiplinler arasılık kur geçme sınavları, seviye tespit sınavları ve Türkçe yeterlik sınavlarında da gözetilmelidir.
- Dil öğretimi doğası gereği disiplinler arasıdır. Çünkü dil bütüncül bir sistemdir. Bu nedenle dil öğretimi için disiplinler arası bir bakış açısına sahip olunmalıdır. Dil

öğretiminin içinde potansiyel olarak var olan disiplinler arası konu edinen daha fazla çalışma yapılmalıdır.

- Disiplinler arası dil öğretimin gerçekleşmesinin birden fazla ön koşulu vardır. Bu bağlamda disiplinler arası ile metin yazımı, materyal hazırlama, öğretmen yetiştirme gibi alanlarda araştırmalar yapılmalıdır.
- Bu çalışmada sadece C1 düzeyindeki ders kitapları disiplinler arası açısından incelenmiştir. A1, A2, B1 ve B2 düzeyinde hazırlanmış olan ders kitaplarının da disiplinler arası ilişkiler açısından incelenmesi önerilmektedir.
- Alan yazınında disiplinler arası eğitimin bir gereklilik olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda süreci işlevselleştirmek ve dönüt alabilmek için öğretmen ve öğrenci görüşlerini değerlendiren çalışmaların yapılmalıdır.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde disiplinler arası uygulamaların etkisini sınamak için deneysel çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- [2] Akbulut, S. ve Yaylı, D. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi A1-A2 düzeyi ders kitapları üzerine bir izlenim çalışması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ÖS II, 35-46.
- [3] Akgün, S. (2008). *Fen bilgisi öğretiminde laboratuvar kullanımının öğrencilerin başarılarına disiplinlerarası etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- [4] Alp, E. (2010). *Disiplinlerarası öğretim yaklaşımının öğrencilerin olasılık konusundaki akademik başarılarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- [5] Arıkan, R. (2000). *Araştırma teknikleri ve rapor yazma*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- [6] Arslan, N. ve Durukan, E. (2014). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 2 (4), 247-265.
- [7] Aydın, G. ve Balım, A. G. (2005). Yapılandırmacı yaklaşıma göre modellenirilmiş disiplinlerarası uygulama: enerji konularının öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 145-166.
- [8] Aytar, A. (2016). *Disiplinlerarası fen öğretiminin 7. sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma konusundaki gelişimlerine etkisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- [9] Barcın, S. (2018). Türk soylulara Türkçe öğretiminde kültür aktarım aracı olarak atasözleri ve deyimlerin kullanımı: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Altın Köprü Türkçe Öğretimi ders kitabı (B1 seviyesi). *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 3 (2), 1-16.
- [10] Barış, Ş. (2016). *Coğrafya öğretiminde disiplinler arası yaklaşıma dayalı GEMS uygulamaları: Trabzon BİLSEM örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- [11] Başar, U. (2016). Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe setinin (temel seviye: A1, A2) yapılandırmacılık bağlamında değerlendirilmesi. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 1 (2), 55-77.
- [12] Bayraktar, S. (2015). Yeni Hitit 1 yabancılar için Türkçe ders kitabının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 2, 7-23.
- [13] Biçer, N. ve Çoban, İ. (2015). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (4), 228-237.
- [14] Bolat, Y. (2016). *Kavram temelli disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanan ünitenin otantik değerlendirmesine yönelik bir eylem araştırması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- [15] Boyraz, C. (2015). *Oyun ve fiziki etkinliklere dayalı fen eğitimi: Disiplinlerarası öğretim uygulaması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- [16] Bozkurt, S. (2012). *Fen ve teknoloji öğretim programında disiplinlerarası ilişkilendirmeler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- [17] Budak Coşkun, S. (2009). *İlköğretim 8. sınıf matematik dersinin disiplinler arası yaklaşımla işlenmesinin öğrencilerin matematik başarıları ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [18] Büyükalın Filiz, S. ve Alıcı, H. İ. (2018). 5. sınıf Türkçe ders kitabının içerdiği fen kavramları açısından fen bilimleri dersi ile ilişkilendirilmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 4 (14), 428-446.
- [19] Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- [20] Çekici, Y. E. (2018a). B1 düzeyindeki yedi iklim Türkçe ders kitabında metinler arası fotoğraf aşamalılığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 223-238.
- [21] Çekici, Y. E. (2018b). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yedi iklim ve İstanbul ders kitaplarında yazma görevleri. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 1-10.
- [22] Çelik, İ. (2017). *Tarih öğretiminde disiplinlerarası ilişkilendirmelerin kullanımı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- [23] Çelik, K. (2014). *Çoklu zekâ ve disiplinler arası yaklaşım temelli fen ve teknoloji dersi ve uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- [24] Çetinoğlu, G. ve Güllüoğlu, M. (2018). A2 seviyesi için hazırlanmış İstanbul yabancılar Türkçe öğretim seti ve Yunus Emre Enstitüsünün Yedi İklim setinin kültür aktarım açısından karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 13 (4), 321-344.
- [25] Çıray, F. (2010). *İlköğretimde disiplinlerarası anoloji tabanlı öğretimin öğrencilerin öğrenme düzeyleri üzerindeki etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- [26] Çiftçi, F. (2017). Disiplinler arası yaklaşım bağlamında Türkçe eğitimi lisans programlarında okutulan seçmeli derslerin değerlendirilmesi. İ. Yaman ve E. Ekmekçi (Ed.), *1st International Black Sea conference on language and language education book of proceedings* (s.240-251) içinde. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- [27] Çubukçu, F. ve Atay, S. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce ders kitaplarının edimsel yeti gelişimi açısından karşılaştırılması. *Gaziantep University Journal of Educational Sciences*, 1 (1), 8-20.
- [28] Değirmenci, K. (2011). Sosyal bilimlerde disiplinlerarasılığı ve disiplinler ayrımları yeniden düşünmek. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 15, 62-70.
- [29] Demir, E. (2017). Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarının disiplinler arası yaklaşım açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 12 (25), 237-252.
- [30] Demir, Ö. ve Acar, M. (1993). *Sosyal bilimler sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- [31] Deragozü, A. (2015). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında yöntem. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES 2015, 237-244.
- [32] Duman, B. ve Aybek, B. (2003). Süreç temelli ve disiplinlerarası öğretim yaklaşımlarının karşılaştırılması. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 11, 1-12.
- [33] Durmuş, M. (2013). İkinci/yabancı dil öğretiminde özgün ve değiştirilmiş dilsel girdi üzerine. *Turkish Studies*, 8 (1), 1291-1306.
- [34] Erdil, M. (2018). Türkçe okutmanlarına ve yabancı öğrencilere göre İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitaplarında (A1-A2) kültür aktarımı. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6 (1), 337-357.
- [35] Eren, E. ve Gündüz, H. (2002). İş çevresinin yaratıcılık üzerindeki etkileri ve bir araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, (5), 65-84.
- [36] Gardner, H. (2011). *Frames of mind the theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- [37] Gulbenkian Komisyonu (2014). *Sosyal bilimleri açın*. İstanbul: Metis Yayınları.
- [38] Göçer, A. (2007). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Dil Dergisi*, 137, 30-48.
- [39] Gürkan, B. (2016). *Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde kavramsal anlama becerilerinin geliştirilmesinde bağlamsal öğrenme yaklaşımına dayalı disiplinler arası öğretim uygulamaları: bir durum çalışması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- [40] Gürkan, T. ve Gökçe, E. (1999). Eğitim programlarını bütünleştirmenin on yolu (educational leadership , Robin Fogarty'den özet çeviri). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32, (1-2), 29-39.

- [41] Güven, A. Z. (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında somut olmayan kültürel miras unsurlarının yeri ve kullanımı. *International Journal of Language Academy*, 6 (1), 369-378.
- [42] Güven, G. (2017). *Fen bilgisi öğretmen adaylarına yönelik disiplinler arası öğretim yaklaşımına dayalı enerji eğitimi*, (Yayımlanmış Doktora Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Muğla.
- [43] Hepkon, Z. (2006). İletişim bilimleri ve kültürel çalışmalar: bir disiplinin sınırları sorularımızın sınırlarını kapsayabilecek mi?. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (9), 19-27.
- [44] İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, A.S. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- [45] İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi İklim Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 düzeyi). *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 3 (1), 47-66.
- [46] İşisağ, K. U. (2008). Avrupa dilleri ortak başvuru metni'nin dilbilimsel açıdan incelenmesi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4 (1), 105-122.
- [47] Kalenderoğlu, İ. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel düzey (A1, A2) ders kitaplarında kültür aktarımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 12 (4), 73-83.
- [48] Kalenderoğlu, İ. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan orta düzey (B1, B2) ders kitaplarında kelime öğretimi: Gazi Üniversitesi Tömer örneği. A. Okur, B. İnce ve İ. Güleç (Ed.), *Yabancılar Türkçe öğretimi üzerine araştırmalar* içinde (s. 49-54). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- [49] Kanatlı, F. (2006). Dilin dilsizliği: dil iletişim işlevini yitiriyor mu?. M. Elgin ve Ç. Veysal (Ed.), *Uluğ Nutku'ya armağan* içinde (s. 432-442). İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- [50] Kanatlı, F. (2018). Psikolojik dayanıklılık ile bilişsel esneklik kavramları çerçevesinde eğitime farklı bir yaklaşım denemesi. Y. E. Çekici (Ed.), *Orhan Özdemir'e armağan 21. yüzyılda üniversitenin toplumsal işlevi* içinde (s. 85-98). Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- [51] Kanatlı, F. ve Çekici, Y. E. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası Olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 223-234.
- [52] Kara, M. ve Çekici, Y. E. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında metinler arası aşamalılık: Yedi İklim Türkçe ve İzmir üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 411-426.
- [53] Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 70-86.
- [54] Kavas, Y. (1989). *Okullar için Türkçe sözlük*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- [55] Kökdemir, D. (2012). *Üniversite Eğitimi ve Eleştirel Düşünme*. PİVOLKA, 21 (7), 16-19.
- [56] Köksal, A. (2003). *Dil ile ekin*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- [57] Kula, O. B. (1992). *Demokratikleşme süreci ve eleştirel kültür bilinci*. Ankara: Gündoğan Yayıncılık.
- [58] Kula, O. B. (2018). *Türkiye'de aydınlanma ve Atatürk devrimleri*. İstanbul: Tekin Yayıncılık.
- [59] Kutlu, A. (2014). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürün araç olarak kullanımı: Gazi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 seviyesi örneği). *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (2), 697-710.
- [60] MEB (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. Frankfurt: TELC.
- [61] Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (2), 1619-1640.
- [62] Onan, B. (2017). Dil öğretiminde disiplinler arası yaklaşımlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39 (14), 145-159.
- [63] Özcan, M. (2015). Yabancı dil olarak Arapça konuşma becerisi öğretiminde iletişimsel yaklaşıma dayalı etkinliklerin kullanımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 4 (10), 153-164.

- [64] Özdemir, O. (2016). Orhan Kemal'in "Oyuncu Kadın" adlı öyküsünün okuyucunun eleştirel düşünme becerilerine katkısı açısından değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (2), 269-282.
- [65] Özkan, E. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında Türk kültür öğeleri olarak atasözleri ve deyimler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 4 (10), 295-300.
- [66] Özkan, H. H. (2008). Çoklu zekâ kuramı ve eğitim programı öğeleri ilişkisi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 3 (2), 332-344.
- [67] Özkök, A. (2005). Disiplinler arası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 159-167.
- [68] Parker, T. (2015). İletişimsel dil öğretim yöntemi. N. Bekleyen (Ed.). *Dil öğretimi içinde* (s. 189-210). Ankara: Pegem Akademi.
- [69] Sarıçoban, A., Kavaklı, N., Arslan, S. ve Özer, Z. (2015). Yabancı dil öğretimine yönelik yöntem ve yaklaşımlar. A. Sarıçoban (Ed.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi metodolojisi içinde* (s. 358-400). Ankara: Anı Yayıncılık.
- [70] Seyyar, A. (2007). *İnsan ve toplum bilimleri terimleri (ansiklopedik sosyal bilimler sözlüğü)*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- [71] Sis N. ve Başpınar Yörük N. (2017). Müzikli yaratıcı dinleme etkinliklerinin yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme başarı ve tutumlarına etkisi. *International Journal of Language Academy*, 5 (7), 1-16.
- [72] Şahbaz, N. K. ve Çekici, Y. E. (2012). Disiplinler arası bir disiplin olarak Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 7 (3), 2367-2382.
- [73] Şahbaz, N.K. ve Polat, A. (2017). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde dinleme materyalleri üzerine karşılaştırmalı bir inceleme (Yeni Hitit ve Yedi İklim örneği). 9. Uluslararası Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Kurultayı, Burdur.
- [74] Şahinel, S. (2007). *Eleştirel düşünme*. Ankara: Pegem Akademi.
- [75] Şahin, F. (2014). The Relationship between creativity and intelligence: new evidence. *İlköğretim Online*, 13 (4), 1516-1530.
- [76] Şenşekerci, E. ve Bilgin, A. (2008). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 15-43.
- [77] Şimşek, N. D. (2015). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerin ilişkisel söz varlığı açısından değerlendirilmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3, 809-829.
- [78] Şimşek, Ş. (2018). Türkçe dersi çalışma kitaplarındaki etkinliklerde disiplinler arası. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6 (3), 473-480.
- [79] Talu, N. (1999). Çoklu zekâ kuramı ve eğitime yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 164-172.
- [80] Tanrıverdi, A. E. ve Tüm, G. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan yazma etkinliklerinde özgünlük. *Turkophone*, 3 (2), 18-36.
- [81] Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni* (5), 25-38.
- [82] TDK (2011). *Güncel Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- [83] Tiryaki, E. N. ve Kayatürk, N. (2017). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarındaki dinleme metinlerinin örtülü anlam açısından değerlendirilmesi (İstanbul B1-B2 seviyesi ders kitabı). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (39), 300-319.
- [84] Turna, Ö. Ve Bolat, M. (2015). *Eğitimde disiplinler arası yaklaşımların kullanıldığı tezlerin analizi*. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34 (1), 35-55.
- [85] TÜBİTAK (2009). *Türkiye bilimsel yayın göstergeleri (II) 1981-2007 Türkiye, ülkeler ve gruplar*. Ankara: TÜBİTAK.
- [86] Tüm, G. (2016). Yabancılar Türkçe ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metnine uygunluğu üzerine bir çalışma. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 4 (2), 125-142.

- [87] Tüm, G. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarına yöntemsel bakış: tümevarım ve tümdengelim yöntemleri. *Turkish Studies*, 12 (33), 491-500.
- [88] Uğur, F. ve Azizoğlu, N. İ. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının sözcük öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4 (1), 151-166.
- [89] Ulusoy, G. (2007). Disiplinler arası araştırma ve eğitim. C. C. Aktan (Ed.), *Değişim çağında yüksek öğretim: global trendler – paradigmatik yönelimler* içinde (s. 389-398). İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayınları.
- [90] Uygur, N. (2006). *Kültür kuramı*. İstanbul: YKY.
- [91] Uysal, B. (2009). *Avrupa dilleri ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğretimi programları ve örnek kitapların değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- [92] Uysal, B. (2016). Türkçe eğitiminde algı. G. Aytas (Ed.), *Yaratıcılık ve yaratma algısının sanatsal, eğitsel, ilahi yansılarında* (s. 53-69). Ankara: Akçağ.
- [93] Üçler, F. (2018). Yedi İklim Türkçe ve İstanbul kitaplarında yer alan somut ve somut olmayan kültürel mirasların değerlendirilmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 5 (14), 731-748.
- [94] Ünlü, N. A. (2015). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarından Hitit 1 ve Yeni Hitit 1'deki dilbilgisi sunumu ve alıştırmalarının karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 2, 137-150.
- [95] Ürey, M. (2013). *Serbest etkinlik çalışmaları dersine yönelik fen temelli ve disiplinlerarası okul bahçesi programının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- [96] Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- [97] Yaylı, D. ve Yaylı, D. (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında yazma etkinliklerinin değerlendirilmesi (Yedi İklim Türkçe örneği). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 132-145.
- [98] Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.
- [99] Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- [100] Yıldız, D., Özkaral, T. ve Yavuz, M. (2017). Türkçe-teknoloji-sanat-sosyal bilgiler (2T2S): bütünleşik öğrenme uygulaması. *Nesibe Aydın JEF*, 12, 1-17.
- [101] Yılmaz, F. (2014). Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe 2 ders kitabı yazma etkinlikleri üzerine bir inceleme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 37-48.
- [102] Yılmaz, F. (2015). Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretim seti'ndeki görsellerde kültür aktarımı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 37 (8), 841-849.
- [103] Yılmaz, F. ve Çetinkaya, E. (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurlar: Yedi İklim Türkçe örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6 (2), 121-137.
- [103] Yücel, T. (1979). Çoğul okuma. *Türk Dili Dergisi*, 29 (337), 193-196.

EK: Okuma ve Dinleme Metinlerinde Disiplinler Arası İlişkiler Değerlendirme Formu

ÜST DİSİPLİN	ALT DİSİPLİN	VAR	YOK
Fen Bilimleri	Astronomi		
	Biyoloji		
	Çevre Bilimleri		
	Fizik		
	İstatistik		
	Kimya		
	Matematik		
	Mimarlık		
	Mühendislik		
	Şehir ve Bölge Planlama		
	Tıp (Sağlık Bilimleri)		
	Geleneksel Türk Sanatları		
Güzel Sanatlar	Müzik		
	Plastik Sanatlar		
	Sahne Sanatları		
	Tasarım		
	Antropoloji		
Sosyal ve Beşeri Bilimler	Arkeoloji		
	Coğrafya		
	Demografi		
	Dilbilim		
	Edebiyat		
	Eğitim Bilimleri		
	Ekonomi		
	Felsefe		
	Gastronomi (Mutfak Bilimleri)		
	Halk Bilim (Folklor)		
	Hukuk		
	Medya ve İletişim Bilimleri		
	Psikoloji		
	Siyaset Bilimi		
	Sosyoloji		
	Spor Bilimleri		
	Tarih		
	Turizm		

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Büşra ÇEVİK
Doğum Tarihi : 12 Ekim 1994
E-mail : busra_cevik@hotmail.com

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Türkçe Eğitimi Bölümü	Mersin Üniversitesi	2012-2016
Yüksek Lisans	Türkçe Eğitimi Bölümü Ana Bilim Dalı	Mersin Üniversitesi	2016-2019

Görevler :

Görev Ünvanı	Görev Yeri	Yıl
Türkçe Öğretmeni	Mersin Mezitli Halk Eğitim Merkezi Geçici Eğitim Merkezi 1	2016-2016
Öğretim Görevlisi	Mersin Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi	2017-

ESERLER (Makaleler ve Bildiriler)

1. Çekici, Y. E. ve Çevik, B. (2018). Erdemli'deki ortaokulların internet adreslerindeki haberler üzerine süreç odaklı bir değerlendirme. Uluslararası Erdemli Sempozyumu Bildiri Kitabı, s. 398-401.
2. Çevik, B. (2018). Eleştirel düşünme bağlamında Dr. Parkyeri ve Kömür Karası Çocuk adlı çocuk kitaplarının incelenmesi. *Artıbilim: Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2), 56-63.
3. Çevik, B. (2018). KPSS açmazı ve disiplinler arası eğitim fakültesi tasarımı. Y. E. Çekici (Ed.), *Orhan Özdemir'e Armağan 21. Yüzyılda Üniversitenin Toplumsal İşlevi* içinde (s. 99-106). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
4. Şahbaz, N.K., Çekici, Y.E. ve Çevik, B. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcüksel yaklaşım ve eşdizimsel sözcük öğretimi. I. Uluslararası Eğitimde ve Kültürde Akademik Çalışmalar Sempozyumu Bildiri Kitabı, s. 534-543.
5. Şahbaz, N.K. ve Çevik, B. (2018). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde not alarak dinleme etkinliğinin yazma becerisine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 201-218.